

z: Budweiser Kreisblatt 1878, 27. ročník, 9.2.1878, číslo 12, str. 1-3

HISTORICKÁ ČRTA

Hrad Pořešín

od: J. M. Klimesche

(Vážený pan autor, v současné době profesor Obchodní akademie v Grazu, neměl při psaní tohoto delšího historického pojednání před očima žádný jiný cíl, než poskytnout svým krajanům, obyvatelům jižních Čech, obrázek minulosti jejich domoviny, a tím možná i některé z nich povzbudit k dalším bádáním v oblasti dějin vlasti. – Tato zajímavá historická práce bude patrně rozvržena do šesti pokračování.

Redakce)

I.
Kdo jel v naší době železnicí na trase Linec-Budějovice, možná si vzpomene na malou zastávku „K a p l i c e“, která svou skromností a svou polohou na okraji borového lesa skýtá obrázek opuštěného stanoviště. Když člověk odjíždí z krajského města Budějovice ranním vlakem, přijede sem za jeden a půl hodiny; kdo tu vystoupil, marně se rozhlíží, kde je městečko, jež tomuto provizornímu nádraží dalo jméno a o jehož nádherné poloze na řece Malši už snad ledaco zaslechl.

Směrem na jih sice vede široká silnice, o níž příchozímu řeknou, že vede do „města“, vzdáleného hodinu cesty, avšak pátrající oko po něm nezahlédne jedinou stopu, ani lesknoucí se špičky jeho obou věží. Nanejvýš snad vzdálený zvuk zvonů, jenž

aus: Budweiser Kreisblatt 1878, 27. Jahrgang, 9.2.1878, Ausgabe 12, Seite 1-3

FEUILLETON

Die Burg Poreschin

von J. M. Klimesch

(Der geschätzte Hr. Verfasser, gegenwärtig Professor an der Handelsakademie in Graz, hatte bei der Abfassung dieser längeren historischen Abhandlung keinen anderen Zweck vor Augen, als seinen Landsleuten, den Bewohnern des südlichen Böhmens, ein kleines Bild über die Vergangenheit ihres heimatlichen Bodens zu liefern, und dadurch etwa so Manchen von ihnen zu weiteren Forschungen auf dem Gebiete der heimatlichen Geschichte anzueifern. – Die interessante historische Arbeit dürfte sich auf zirka sechs Fortsetzungen erstrecken.

Die Redaktion)

I.
Wer in unserer Zeit auf der Linz-Budweiser Eisenbahn gefahren ist, der wird sich wohl der kleinen Haltestelle „K a p l i t z“ erinnern, die durch ihre Anspruchslosigkeit und durch ihre Lage am Rande eines Föhrenwaldes das Bild eines verlassenem Postens darbietet. Mit dem Frühzuge von der Kreisstadt Budweis abfahrend, gelangt man in anderthalb Stunden an der erwähnten Stelle an; vergebens sieht sich der Reisende, der hier ausgestiegen ist, nach dem Städtchen um, welches diesem provisorischen Bahnhofe den Namen gegeben, und von dessen herrlicher Lage am Maltzschflusse vielleicht schon manche Kunde zu seinen Ohren gekommen ist.

Nach Süden läuft zwar die breite Landstraße, von der man dem Ankömmling sagt, sie führe nach der eine Stunde entfernten „Stadt“, allein von dem Orte selbst gewahrt das spähende Auge keine Spur, nicht einmal die schimmernden Spitzen seiner beiden Türme. Höchstens

zve zbožné lidi do kostela, nebo proužek mlhy, který možná způsobil nejen kouř z komínů, ale i pára z řeky plynoucí kolem, označují místo, kde leží Kaplice, sídlo nejjihnějšího okresního hejtmánství Čech.

Stejnou jednoduchost jako malé kaplické nádraží jeví také krajina, jež ho obklopuje; při prvním pohledu se může cizímu zdát skromná, ba přímo jednotvárná.

Teprve když tu pobudeme delší dobu a pozorujeme ji zkoumavým pohledem, přesně a opakovaně, vyvolá krajina náš zájem; zaujme nás zčásti svou jednoduchou, a přece v každém rysu patrnou krásou, někdy radostnou, někdy chmurnou, kterou ji obdařila příroda, zčásti ale také historickými vzpomínkami, jež jsou s ní spojeny.

Měl jsem často příležitost pozorovat krajinu kolem Kaplice ze stanoviště shora zmíněného v názvu článku. Chtěl bych ji přirovnat k prosté, počestné a nevinné nevěstě, která neokouzlí oči ženicha vnější nádherou, ale získá si ho bezděčně svými skrytými ctnostmi. Za jasného jarního rána, když se v kotlině, v níž leží Kaplice, ještě převalují mlhy, vidíme, jak kolem dokola v slunečním svitu září lesnaté pahorky. Na severozápadě se tyčí mohutná Kleť se svou věží, na jihovýchodě ční vysoko do povětří Kohout, ozdobený pyramidou; zdá se, jako by si oba obři kynuli na pozdrav. Před očima pozorovatele jsou vesnice Rozpoutí, Raveň, Hubenov, dále pak tzv. Nová hospoda s vedlejší kovárnou, dílo starých

nur der ferne Glockenklang, der die Andächtigen zur Kirche ruft, oder ein Nebelstreifen, den nicht nur der Rauch der Essen, sondern auch die Ausdünstung des vorüberfließenden Flusses verursacht haben mag, bezeichnen die Stelle, wo Kaplitz, der Sitz der südlichsten Bezirkshauptmannschaft Böhmens liegt.

Eine gleiche anspruchslosigkeit, wie der kleine Bahnhof von Kaplitz, legt auch die denselben umgebende Landschaft an den Tag; beim ersten Anblick dürfte sie dem Fremden bescheiden, ja geradezu eintönig erscheinen. Erst nachdem man längere Zeit hier gewilt und nachdem man sie mit dem prüfenden Blicke genau und zu wiederholten Malen betrachtet hat, erregt sie unser Interesse; und zwar wird dieses Interesse einesteils durch die einfache und doch in jedem Zuge sich verratende, oft heitere, oft düstere Schönheit, womit sie von der Natur ausgestattet wurde, andernteils aber durch die historischen Erinnerungen, die sich an sie knüpfen, in uns wachgerufen.

Wir haben oft Gelegenheit gehabt, die Gegend um Kaplitz von dem oberwähnten Standpunkte aus zu betrachten. Wir möchten sie mit einer einfachen, sittsamen und unschuldigen Braut vergleichen, die nicht durch äußeren Prunk die Augen des Bräutigams besticht, sondern ihn unbewusst durch ihre verborgenen Tugenden gewinnt. Wenn an einem heiteren Frühlingsmorgen in dem Kessel, in welchem Kaplitz liegt, noch die Nebel wallen, sieht man die ringsum gelagerten, waldigen Hügel und Berge im Sonnenscheine glänzen. Im Nordwesten ragt der gewaltige mit einem Turme versehene Schöninger, im Südosten der mit einer Pyramide geschmückte Kohout hoch in die Lüfte; beide Riesen scheinen sich grüßend zuzuwinken. Vor den Augen des Beschauers liegen die Dörfer Roßboden, Rabus, Hubene, dann das sogenannte „Neuwirtshaus“ mit einer Schmiede daneben, eine Schöpfung aus der guten,

dobrých časů, kdy silnici vedoucí kolem ještě oživovaly četné povozy, zprostředkující dopravu mezi Horními Rakousy a Čechami. Po naší pravici leží Osovský dvůr, obklopený několika rybníky, jejichž stříbrná hladina se nám třpytí v ústrety. Z větší vzdálenosti nám ze slunných kopců a svahů hor mává na pozdrav několik kostelních věží a několik osad; dokola vidíme farní vsi Svatý Ján nad Malší, Besednice, Soběnov, Blansko, Malonty, Omlenice, Věžovatá Pláně.

Všude se harmonicky střídají lesy, lučiny a pole, která, i když pro rolníky místy jsou málo výnosná, pro oko mají nevýslovné kouzlo. A když dále uvážíme, jak se nad celou krajinou klene modrá obloha, jak jarní slunko vše rozjasňuje a jak čistý horský vzduch zmírňuje teplo, jehož během dne přibývá, musíme si skutečně přiznat, že na světě je jen málo míst, která by mohla vykázat podobnou bohatost rozmanitých a tolik rozdílných půvabů, splynulých v podivuhodný soulad, jakou má právě tato krajina, jež se prostírá před námi.

Osudy, jež tato líbezná pahorkatina, kam až ji oko směrem k jihu může přehlédnout, před časy zažívala, jsou velmi úzce spojeny s osudy jednoho hradu, dávno už ležícího v troskách: je to hrad P o ř e š í n; z našeho výchozího stanoviště sice není vidět, ale za půl hodiny k němu můžeme dojít.

Když obrátíme pohled směrem k východu, všimneme si v bezprostřední blízkosti, těsně u železničních kolejí, mohutné hromady země, místa s několika málo

alten Zeit, wo die vorüberführende Landstraße noch von den zahllosen Fuhrwerken belebt war, die den Verkehr zwischen Oberösterreich und Böhmen vermittelten. Zur Rechten liegt der Osowsky-Hof, umgeben von einigen Teichen, deren Silberfläche uns entgegenschimmert. Aus größerer Entfernung winkt uns von den sonnigen Hügeln und Bergabhängen herab mancher Kirchturm und manche Ortschaft Gruß und Zeichen zu; wir sehen da im Umkreise die Pfarrdörfer Johannesberg, Besenitz, Oemau, Pflanzen, Meinetschlag, Umlowitz, Thurmplandles.

Allüberall beherrscht eine harmonische Abwechslung von Wäldern, Auen und Feldern, die, wenn sie auch dem Landmanne stellenweise wenig Ertrag liefern, auf das Auge doch einen unsäglichen Reiz ausüben. Und wenn man ferner in Betracht zieht, wie sich ein blauer Himmel über die ganze Gegend wölbt, und wie die Frühlingssonne alles verklärt, und wie die reine Hochlandluft die zunehmende Tageswärme mildert, so muss man sich in der Tat gestehen, dass es wenige Stellen auf der Welt gibt, die eine derartige Fülle von den mannigfaltigsten und verschiedensten Reizen, zum Einklang wunderbar verschmolzen, aufzuweisen hätte, wie eben die Gegend, die vor uns ausgebreitet liegt.

Die Schicksale, welche dieses liebliche Hügelland, soweit es das Auge gegen Süden hin übersehen kann, vor Zeiten erfahren hat, sind mit den Schicksalen einer Burg, die schon längst in Trümmern liegt, auf das Engste verbunden: es ist dies die Burg P o r e s c h i n, welche von dem eben angegebenen Standpunkte aus zwar nicht sichtbar ist, aber doch in einer halben Stunde von dort erreicht werden kann.

Wendet man seinen Blick gegen Sonnenaufgang, so bemerkt man in der unmittelbarsten Nähe, hart an der Bahn, einen mächtigen Erdhaufen, die Stätte und

zbytky bývalého, dnes zrušeného dolu na stříbro. Za ním leží pokojná vesnička Rozpoutí, k níž musí poutník zamířit, když chce navštívit trosky hradu Pořešín. Od ní nás polní cesta, po jejíchž obou stranách se zelenají obdělávaná pole, povede směrem na jihovýchod, vstříc osamocenému březovému hájku, který svou polohou na slunném návrší už dlouho přitahoval naši pozornost.

Záhy jsme došli až k němu, putujeme po jeho okraji a sukovité stromy nás ovívají a příjemně ochlazují. Po stinném kraji lesa nás pak znovu přivítá otevřená rovina, a brzy nato si všimneme, že cesta klesá a že před námi se z dolinky stále víc vynořuje vesnice: je to dosti rozlehlý, ale chudě vyhlížející Pořešín. Stále ještě ani stopy po nějaké hradní zřícenině!

Ve vesnici nám po našem příchodu její obyvatelé řeknou, že „zámek“, vzdálený jen několik minut, se vypíná na skalnatém pahorku, hned k tomu ale také dodají, že není vidět dříve, než když člověk stojí bezprostředně před ním, a tím jen zvýší naši zvědavost a netrpělivost.

Na konci vesnice vstupujeme na neúrodnou, kamenitou půdu, na níž se daří jen krátké, řídké ostřici; vpravo odsud se prostírá v úžlabině louka, zavlažovaná odtokem z vesnického rybníčku.

V obdobích, kdy zrovna nepanuje sucho, se voda, jež svlažuje louku, stéká do malého potůčku, protékajícího zpočátku jen s lenivým šploucháním zmíněnou úžlabinou.

die wenigen Überreste eines ehemaligen, aufgelassenen Silberbergwerks. Dahinter liegt das friedliche Dörfchen Roßboden, auf welches zu der Wanderer seine Schritte lenken muss, wenn er die Ruinen der Poreschiner Burg besuchen will. Von da führt uns ein Feldweg, dem zu beiden Seiten grünende Saatfelder prangen, nach Südosten einem isolierten Birkenwäldchen entgegen, welches, da es auf einer sonnigen Anhöhe steht, schon lange unsere Aufmerksamkeit auf sich gezogen hat.

Dieses Wäldchen ist bald erreicht, seine knorrigen Bäume fächeln uns, die wir an seinem Rande dahinwandern, angenehme Kühlung zu. Nachdem wir aus dem Schatten des Waldsaumes herausgetreten sind, empfängt uns wieder offenes Feld, und wir bemerken bald darauf, dass sich der Weg senkt, und dass vor uns aus der Niederung ein Dorf immer mehr emportaucht: es ist dies das ziemlich ausgedehnte, aber ärmlich aussehende Groß-Poreschin. Noch immer keine Spur von einer Burgruine!

Im Dorf angelangt, sagen uns zwar dessen Bewohner, dass das „Schloß“ in der Entfernung von nur einigen Minuten recht imposant auf einem Felsenhügel thronet, setzen aber auch gleich hinzu, dass es nicht früher sichtbar ist, als bis man unmittelbar davor stehe, und erhöhen so unsere Neugierde und unsere Ungeduld.

Am Ende des Dorfes betreten wir einen unfruchtbaren, steinigen Boden, auf welchem nur ein kurzes, spärliches Haidegras gedeiht; rechts davon breitet sich in einer Mulde eine Wiese aus, die von dem Abflusse des Dorfteiches bewässert wird.

Zu Zeiten, wo nicht gerade eine Dürre herrscht, sammelt sich das Wasser, das die Wiese trinkt, zu einem Bächlein, welches in der besagten Mulde, anfangs nur träge murmelnd, dahinfließt.

Krajina, již jdeme vstříc, je osamělá a pustá, a sotva se můžeme ubránit stísněnému, melancholickému pocitu. Z pozadí smutného obrazu, kam směřují spolu s povídavým potůčkem naše pohledy, nám už zaznívá vstříc tlumené šumění Malše, ještě však nejsme schopni tohoto rušitele klidu a jeho nejbližší okolí spatřit; skalnatá vyvýšenina nám totiž brání v bezprostředním výhledu a umožňuje našim očím, když se snažíme dohlédnout za ni, postřehnout jen vzdálenější lesnatá návrší Besednice a Soběnova, ležící na druhém břehu řeky. Aniž si povšimneme, ustupuje však tato skalnatá překážka po naší levé straně do pozadí, zvolna ji totiž obcházíme, a náhle stojíme před úzkým údolím řeky Malše a – před hradem P o ř e š í n e m.

Na skalnatém pahorku, vyvýšeném asi 150 stop nad hladinu Malše, se tyčí vzhůru k nebi mohutné zdi, dílem souvislé, dílem rozrušené nízkými hromadami sutí. Pahorek jako jakýsi poloostrov strmě ční mezi údolními Malše a dvou malých potoků, jež oba ústí do řeky; s jedním z nich jsme se už seznámili nahoře; na zbývající straně je pahorek propojen s tou neúrodnou plání, po níž jsme sem přišli.

Kdysi, když hrad ještě stál, nacházely se na této jedině přístupné straně dva příkopy, přes něž vedly padací mosty a jejichž úkolem byla úplná izolace pahorku a hradu. Po těch dnes zbyly jen slabé stopy: příkopy jsou zaplněny štěrkem a sutí. Tyto překážky musíme překonat, chceme-li vejít do samotného rozlehlého hradu.

Die Gegend, der wir entgegengehen, ist einsam und öde, und wir können uns kaum eines banger, melancholischen Gefühles erwehren. Aus dem Hintergrunde des traurigen Bildes, wohin unsere Blicke mit dem geschwätzigem Bächlein streben, tönt uns bereits das dumpfe Rauschen der Maltsch entgegen, wir sind aber noch nicht im Stande, diesen Störefried selbst und seine nächste Umgebung zu sehen; denn eine felsige Erhöhung raubt uns die unmittelbare Aussicht und gestattet nur, dass unser Auge, das über sie hinwegschweift, die ferneren, jenseits des Flusses liegenden, waldigen Höhen von Besenitz und Oemau gewahr werde. Ohne dass wir es merken, wird aber dieses felsige Hindernis sachte umgangen, es tritt zu unserer Linken, wir stehen plötzlich vor dem engen Tal der Maltsch und – vor der Burg P o r e s c h i n.

Auf einem, über die Wasserfläche der Maltsch etwa 150 Fuß erhabenen, felsigen Hügel ragen gewaltige, teils zusammenhängende, teils durch niedere Schutthaufen von einander getrennte Mauern zum Himmel empor. Wie eine Halbinsel erhebt sich dieser Hügel steil zwischen den engen Tälern der Maltsch und zweier kleinen Bäche, welche beide in den soeben genannten Fluß münden und von denen wir einen bereits oben kennen gelernt haben; von der vierten Seite hängt er mit dem unfruchtbaren Heideboden zusammen, über den wir gekommen sind.

Ehemals, als die Burg noch bestand, waren an dieser einzig zugänglichen Seite zwei Gräben angebracht, über welche Zugbrücken führten und welche die Aufgabe hatten, den Burghügel gänzlich zu isolieren. Von diesen zwei Burggräben sind heute nur noch schwache Spuren vorhanden: sie sind mit Steingerölle und Schutt ausgefüllt, über welche Hindernisse man hinüberschreiten muss, wenn man ins Innere der eigentlichen, weitläufigen Burg gelangen will.

Všude je vidět pouze stopy pomíjivosti a záhuby! Naše kroky se dutě ozývají, jako by nás půda, po níž se pohybujeme, chtěla upomenout, že se nacházíme nad hrobem bývalého přepychu a nádhery, překrytým nyní sutinami rozpadlých zdí.

Cestu, která vedla vnějším opevněním k vnitřní bráně, je sice možné ještě rozeznat, dostaneme se sice ještě klenutou vyhloubeninou do někdejšího vnitřního nádvoří; avšak mohutná brána, zasazená do klenutí, jež se otevírala pouze přáteli, bránila však v přístupu nepříteli, již neexistuje.

Také ve výši se vznášející ochozy, lesknoucí se okna, střecha odolávající bouři a vůbec veškeré znaky obyvatelnosti chybějí.

Tam, kde kdysi bývaly obytné komnaty, stojí nyní pouze šedivé vysoké zdivo, z velké části bez obílení, ve kterém jsou patrné otvory pro zasazení trámů, oddělujících kdysi jednotlivá patra.

Jsou zachovány i mnohé nyní nepřístupné dveře, leckterý opuštěný výklenek či okenní otvor; ale ty všechny už neslouží původnímu určení: - jen slunce vysílá dveřmi dovnitř tu a tam oživující paprsek a svým odleskem výklenky zkrášluje, okny pak vidíme pouze osamělý mrak, putující po obloze!

Spolu s bývalými obyvateli hradu zmizel z tohoto místa téměř veškerý život; ani pasáček koz, jehož tu časem s jeho stádečkem můžeme zahlédnout, občasné ptáček, tiše hnízdící ve skryté štěrbině ve zdi, tu a tam plachý slepýš, který si našel svou skrýš v kamenné suti, a konečně ani roztroušené keře jalovce, jež zapustily kořeny ve vyprahlé půdě nebo na některé ze zdí, nedokážou z naší duše zaplařit obraz smrti.

Überall sind nur Spuren der Vergänglichkeit und der Vernichtung zu sehen! Der Boden, auf dem wir wandeln, tönt hohl, als wollte er uns daran mahnen, dass wir uns über Gräbern ehemaliger Pracht und Herrlichkeit befinden, welche von dem Schutte zerfallener Mauern überdeckt sind.

Zwar ist der Weg noch zu erkennen, der durch die Außenwerke zum inneren Tore führte, zwar gelangt man jetzt noch durch eine gewölbte Höhlung in den ehemaligen inneren Hofraum; aber das gewaltige Tor, welches in dem Torgewölbe eingesetzt war und sich sonst nur dem Freunde öffnete, dem Feinde aber den Zugang wehrte, ist nicht mehr. Auch die hochschwebenden Söller, die blanken Fenster, das sturmgerichte Dach und überhaupt jegliches Zeichen der Bewohnbarkeit fehlen.

Dort, wo ehemals die Wohngemächer waren, steht nur noch ein graues, größtenteils der Tünche beraubtes, hohes Gemäuer, worin Löcher sichtbar sind, in denen die Balken eingepasst waren, die die einzelnen Stockwerke von einander trennten. Auch manche unzugängliche Tür, manche öde Nische, manche Fensterhöhle ist erhalten; doch die haben alle nicht mehr die frühere Bestimmung: - die Sonne nur ist es, welche durch die Türen zeitweise ihren belebenden Strahl ins Innere sendet, welche mit ihrem Schimmer die Nischen ziert, die einsame Wolke ist es, die man durch die Fenster am Himmel dahinjagen sieht!

Mit den ehemaligen Burgbewohnern ist auch fast jedes Leben von dieser Stätte verschwunden; denn der Ziegenhirte, der sich hier zu Zeiten mit seiner kleinen Herde blicken lässt, so manches Vöglein, welches in einer versteckten Mauerritze still brütet, dann und wann eine scheue Blindschleiche, welche in dem Steingerölle ihren Aufenthaltsort gewählt, und schließlich die einzeln stehende Wacholderstaude, welche in dem dürren Boden oder auf einer Mauer

POKRAČOVÁNÍ, Budweiser Kreisblatt č.13,
s. 1-3 z 13. 2. 1878

HISTORICKÁ ČRTA

Hrad Pořešín

od J. M. Klimesche

II. * (*viz Bdw. Krsblt. č. 12*)

Mnohé středověké hrady se mohou pyšnit svou polohou ve výšce a nádherným výhledem, jímž se z nich člověk kochá.

Tuto přednost hrad Pořešín v žádném případě neměl; pahorek, na němž se nacházejí jeho trosky, převyšují totiž vyšší hory a skalní stěny, které se rozkládají před našima očima a brání nám v rozhledu do dálky. Pro založení hradu bylo toto místo, skryté a ležící daleko od rušné dopravní cesty, s největší pravděpodobností zvoleno záměrně tak, aby si jeho existence nepovšimly drancující tlupy, loupeživí rytíři či jiní nepřátelé.

Směrem k jihu se zdvíhá hora pokrytá borovým lesem, oddělená od pahorku s hradem hlubokou údolní prohlubní, v níž bublá potok přitékající od vesnice Pořešín.

Nedaleko od ústí potoka do řeky Malše stojí dole na travnaté pláni osamělý, slámou krytý dům, který by pro své nuzné vzezření mohl být nazván spíše chatrč a který od doby, kam až lidská paměť sahá, až dodnes má jméno „Podhradský“, tzn. „dům pod hradem“.

Od jihovýchodu a východu k nám nahoru

Wurzeln geschlagen, sind nicht im Stande, das Bild des Todes aus unserer Seele zu verdrängen.

FORTSETZUNG, Budweiser Kreisblatt
Nr.13, S. 1-3 vom 13.2.1878

FEUILLETON

Die Burg Poreschin.

von J. M. Klimesch

II. * (*siehe Bdw. Krsblt. Nr. 12*)

Viele mittelalterliche Burgen zeichnen sich durch ihre luftige Lage und durch eine herrliche Aussicht aus, die man von ihnen aus genießt. Diesen Vorzug besaß die Poreschiner Burk keineswegs; denn der Hügel, auf dem ihre Ruinen tronen, wird von höheren Bergen und Felsenwänden überragt, die vor unseren Augen gelagert sind und uns die Aussicht in die Ferne verwehren. Man hatte diesen verborgenen, fern von der Straße des menschlichen Verkehrs gelegenen Ort höchst wahrscheinlich absichtlich zur Gründung einer Burg gewählt, damit sich deren Dasein den Augen plündernder Horden, der Raubritter oder anderer Feinde nicht bemerkbar mache. Gegen Süden erhebt sich ein mit einem Föhrenwalde bedeckter Berg, der durch die tiefe Talfurche, die der vom Dorfe Groß-Poreschin kommende Bach durchrauscht, vom Burghügel getrennt ist. Nicht weit von der Mündung des Baches in die Maltsch steht in der Tiefe, auf einem Wiesenplan ein einsames, mit Stroh gedecktes Haus, welches ob seines ärmlichen Aussehens eher eine Hütte genannt werden könnte, und welches seit Menschengedenken bis auf den heutigen Tag den Namen „Podhradsky“, d.h. „das Haus unter der Burg“ führt. Von Südosten und Osten tönt das mächtige, dumpfe Rauschen der Maltsch,

zaznívá mohutné, temné šumění Malše, na jejímž levém břehu se nacházíme a která tu teče směrem k severu. Avšak tento lesní proud nesmáčí přímo úpatí hradního pahorku, který na této straně spadá obzvlášť příkře dolů; obojí je odděleno úzkou loučkou. Na druhém břehu řeky vystupuje bezprostředně z vody rozeklaná kamenná stěna, v jejíchž trhlinách tu a tam živoří zakrslá borovice a jež svou výškou překonává naše stanoviště.

Z jejího horního okraje se směrem k jihovýchodu prostírá plocha tvarem podobná potoku, jež končí teprve tam, kde se k nebi tyčí hřbet vrchu Kohout. Na tomto úbočí leží vesnice Smrhov se svými ovocnými zahradami, loukami a poli a za ní vesnice Soběnov se svou lesknoucí se špičatou kostelní věží.

Je-li výhled směrem na jih a na východ pouze skrovný, je směrem k severu a severozápadu ještě skrovnější: oku se naskýtá jen temný, mlčící borový a smrkový les a holá skalní výšina, přes kterou nedokáže dohlédnout dále dopředu; první z obou překážek je pouze divokou roklí oddělena od vyvýšeného místa, z něhož se rozhlížíme, druhá s ním dokonce v určitém ohledu souvisí.

A nyní, poté co se naše oko tímto místem, vzbuzujícím dílem stesk, dílem obdiv, a jeho okolím dostatečně pokochalo, chceme se pokusit nahlédnout také do minulosti, abychom se dověděli, pokud to historické informace umožňují, jaký život zde, kde nyní jako by se usídlila smrt, panoval kdysi.

Ale dříve než se do tohoto úkolu pustíme, chceme se pochvalně zmínit o několika mužích, kteří na tomto poslání pracovali před námi a od nichž jsme mnohé převzali. Tito muži jsou P. Maximilian Millauer, učený mnich cisterciáckého kláštera Vyšší Brod, narozený v Budějovicích 27. prosince 1784, zesnulý v Praze 14. června 1840 jako

an deren linken Ufer wir uns befinden, und die hier einen nördlichen Lauf hat, zu uns herauf. Doch netzt dieser Waldstrom nicht unmittelbar den Fuß des nach dieser Seite zu besonders steil abfallenden Burghügels; beide werden durch eine schmale Wiese getrennt. Am jenseitigen Flußufer erhebt sich unmittelbar aus dem Wasser eine zerklüftete Steinwand, in deren Ritzen hie und da eine Krippelföhre ihr Leben fristet und die an Höhe unseren Standpunkt übertrifft. Von ihrem oberen Rande weg erstreckt sich eine bachförmige Fläche gegen Südosten, die dort erst endet, wo der Rücken des Kohout den Himmel schneidet. Auf dieser Abdachung liegt das Dorf Smrhau mit seinen Obstgärten, Wiesen und Feldern, und darüber hinaus das Dorf Ömau mit seinem blanken und spitzen Kirchthurme. – Ist die Aussicht gegen Süden und Osten nur spärlich, so ist sie gegen Norden und Nordwesten noch spärlicher: das Auge gewahrt nur einen düsteren, schweigenden Wald von Föhren und Fichten und eine kahle Felsenhöhe, über welche hinaus es nicht vorzudringen vermag; ersteres Hindernis ist blos durch eine wilde Schlucht von der erhabenen Stelle, von welcher aus wir unsere Rundschau halten, getrennt, letzteres hängt sogar in einiger Hinsicht mit ihr zusammen.

Und nun, nachdem sich unser Auge an dieser teils Wehmut, teils Bewunderung erregenden Stätte und an der Umgebung derselben genugsam geweidet hatte, wollen wir auch versuchen, einen Blick in die Vergangenheit zu werfen, um, soweit es die historischen Nachrichten ermöglichen, zu erfahren, welch ein Leben hier, wo jetzt der Tod seinen Sitz aufgeschlagen zu haben scheint, einst geherrscht habe.

Doch bevor wir an die Erledigung dieser Aufgabe gehen, wollen wir einiger Männer rühmend Erwähnung tun, welche uns hierin vorgearbeitet und denen wir sehr Vieles entlehnt haben. Diese Männer sind P. Maximilian Millauer, gelehrter Mönch des Zisterzienserstiftes Hohenfurt, geboren in Budweis am 27. Dezember 1784,

profesor na tamní univerzitě. Z jeho četných spisů se Pořešína týkají dva následující:

„Die Ruine Poresching. Ein Beitrag zur Topographie Böhmens“ (*„Zřícenina Pořešín. Příspěvek k topografii Čech“*), uveřejněný v časopise „Hesperus“ 1819, č. 16., a „Die Ritter von Poresching im Süden Böhmens“ (*Rytíři z Pořešína na jihu Čech*), vyšlý v 8. svazku sborníků „Abhandlungen der k. böhm. Gesellschaft der Wissenschaften“ (*Pojednání Královské české společnosti nauk*), Praha 1823.

Obě práce jsou kompilace, které, ačkoliv obsahují četné cenné, dříve vůbec netušené údaje, přece jsou v mnoha bodech zcela nespolehlivé. - G. Sommer, který v 9. svazku svého díla „Topographie von Böhmen“ (*Topografie Čech*) přináší některé informace o hradu Pořešín; držel se výlučně Millauerových údajů. - P. Joh(ann) Trajer, světský kněz budějovické diecéze, zmiňuje ve svém díle „Die Diözese Budweis“ (*Diecéze Budějovice*) některé členy z váženého rodu rytířů z Pořešína. - Všechny tyto práce byly v nejnovější době dalece překonány bádáním pražského univerzitního profesora Math(iase) Pangerla; ten uveřejnil ve svých obou pramenných dílech „Urkundenbuch des Zisterzienserstiftes Hohenfurt“ (*Kniha listin cisterciáckého kláštera Vyšší Brod*) a „Urkundenbuch des ehemaligen Zisterzienserstiftes Goldenkron“ (*Kniha listin bývalého cisterciáckého kláštera Zlatá Koruna*), jež vyšla v díle „Fontes rerum Austriacarum“ (*Prameny rakouských dějin*) v letech 1865 a 1872, mnoho listin týkajících se hradu Pořešín.

K tomu, jak hrad vypadal v době, kdy byl ještě obýván, nám poskytují několik vodítek pouze zbytky zdí: neexistuje žádné jeho vyobrazení nebo popis. Práce toho, kdo by chtěl nyní vylíčit jeho dřívější stav, by se dala srovnat s prací malíře, který se snaží namalovat obraz zemřelého, k němuž mu nemohou ukázat nic jiného než několik zbylých kusů oblečení.

gestorben in Prag am 14. Juni 1840 als Professor an der dortigen Universität. Von seinen zahlreichen Schriften beziehen sich nachfolgende zwei auf Poreschin:

„Die Ruine Poresching. Ein Beitrag zur Topographie Böhmens“, veröffentlicht in der Zeitschrift „Hesperus“ 1819, Nr. 16, und „Die Ritter von Poresching im Süden Böhmens“, erschienen am 8. Bande der Abhandlungen der k. böhm. Gesellschaft der Wissenschaften, Prag 1823.

Beide Arbeiten sind Compilationen, die, trotzdem daß sie manche wertvollen, früher gar nicht geahnte Angaben enthalten, doch in vielen Punkten ganz und gar unzuverlässig sind. - G. Sommer, der im 9. Bande seiner „Topographie von Böhmen“ einige Nachrichten von der Burg Poreschin bringt; er hatte sich ausschließlich an die Angaben Millauer's gehalten. - P. Joh. Trajer, Weltpriester der Budweiser Diözese, erwähnt in seinem Werke „Die Diözese Budweis“, einige Glieder aus dem angesehenen Geschlechte der Ritter von Poreschin. - Alle diese Arbeiten wurden in neuester Zeit durch die Forschungen des Prager Universitätsprofessors Math. Pangerl weit übertroffen; derselbe veröffentlichte in seinen beiden Quellenwerken: „Urkundenbuch des Zisterzienserstiftes Hohenfurt“ und „Urkundenbuch des ehemaligen Zisterzienserstiftes Goldenkron“, welche in den „Fontes rerum Austriacarum“ 1865 und 1872 erschienen sind, viele Urkunden, die auf Poreschin Bezug haben.

Über das Aussehen der Burg zur Zeit, als sie noch bewohnt war, geben uns nur die Überbleibsel der Mauern einige Anhaltspunkte: eine Abbildung oder eine Beschreibung von ihr existieren nicht. Die Arbeit desjenigen, der jetzt ihren früheren Zustand schildern wollte, wäre mit der Arbeit eines Malers zu vergleichen, der es unternimmt, das Bild eines Todten zu mahlen, von welchem man ihm nichts

Celkem s jistotou můžeme pouze říci, že cesta od vesnice Pořešín k němu vedla přes onu nahoře popsanou pláň, že do předhradí se přicházelo přes opevněný příkop po padacím mostě a že přístup odtud do vlastního hradu byl zprostředkován dalším padacím mostem přes druhý opevněný příkop.

Vstupní brána sice nebyla vysoká, ale velmi masivní; stejně tak tomu bylo v případě dveří a oken, chodeb a kleneb, z čehož můžeme usoudit, že vše sloužilo spíše k užitku než pro potěšení.

Nevíme, zda existovala strážní věž; pod zdívem totiž nenajdeme žádnou stopu, z níž bychom mohli usoudit, že tomu tak bylo.

Zdi sice byly nahozené, nikdy ale zřejmě nebyly bíle natřené, nýbrž ukazovaly pouze šedou barvu.

Obytné místnosti se nacházely na jižní straně a jejich okna vedla směrem k hlubině, kde se nyní nachází Podhradský.

Strmá střecha byla ze žlábkovitých střešních tašek, jak je často vidíme na starých kostelech a zámcích, a mohla být zdobena několika větrnými korouhvičkami.

Jako celek se hrad mnohem více než vyhraněným uměleckým stylem vyznačoval svou masivností.

Rok výstavby hradu Pořešín není znám, ale můžeme s určitostí říci, že vznikl ve 13. století. Slavný rod pánů ze Strakonice vlastnil vedle panství Strakonice, Horažďovice, Blatná a Bavorov významná území i v této oblasti.

Ovšem skutečnost, že tyto statky byly příliš vzdálené od ostatního souboru jejich majetku, patrně zmíněný rod přiměla k tomu, aby zde založil hrad, z něhož by

mehr, als nur einige übriggebliebene Kleidungsstücke vorzuzeigen vermag. Wir können nur soviel mit Sicherheit sagen, daß ein Weg vom Dorf Groß-Poreschin über jene oben beschriebene Haide zu ihr führte, daß man über einen Wallgraben mittels einer Zugbrücke in die Vorburg gelangte und daß der Zugang von dort zur eigentlichen Burg durch eine über einen zweiten Wallgraben führende Zugbrücke vermittelt wurde. Das Eingangstor war zwar nicht hoch, aber sehr massiv; ebenso verhielt es sich mit den Türen und Fenstern, mit den Gängen und Gewölben, woraus wir entnehmen können, daß Alles mehr für den Nutzen als für das Vergnügen bestimmt war. Ob ein Wartturm vorhanden war, wissen wir nicht; denn unter dem Gemäuer findet sich keine Spur, die auf das Vorhandensein eines solchen schließen lassen möchte. Die Mauern besaßen zwar einen Anwurf, scheinen aber nie weiß angestrichen gewesen zu sein, sondern trugen bloß eine graue Farbe zur Schau.

Die Wohngemächer befanden sich an der südlichen Seite, und ihre Fenster waren gegen die Tiefe gerichtet, wo jetzt der Podhradsky steht. Das steile Dach bestand aus rinnenförmigen Dachziegeln, wie wir deren häufig an alten Kirchen und Schlössern sehen, und mag mit mancher Wetterfahne geziert gewesen sein. Als Ganzes zeichnete sich die Burg weniger durch einen ausgesprochenen, kunstvollen Stil, als vielmehr durch Massenhaftigkeit aus.

Das Jahr der Erbauung der Poreschiner Burg ist nicht bekannt, doch können wir mit Bestimmtheit sagen, sie sei im 13. Jahrhundert entstanden. Das berühmte Geschlecht der Herren von Strakonitz hatte neben den Herrschaften Strakonitz, Horaždiowitz, Blatna und Barau auch bedeutenden Besitzungen in dieser Gegend. Der Umstand nun, daß diese Besitzungen von dem übrigen Güterkomplexe zu entlegen waren, mag das besagte Herrengeschlecht bewogen

jejich zdejší statky byly spravovány.

Kromě toho snad k novému dílu přispěl i zvyšující se počet obyvatelstva v celém okolí.

Je přece známo, že za posledních Přemyslovců byly mnohé oblasti Čech kolonizovány povolnými německými rodinami.

Tato kolonizace proběhla obzvlášť silně v jižních Čechách, a to z následujících důvodů:

Zprv proto, že zde bylo příliš málo domácích obyvatel na to, aby mohli náležitě využívat půdu, z velké části ještě pokrytou lesy, což mělo za následek, že svým pánům přinášela jen malý nebo vůbec žádný užitek;

zadruhé proto, že právě o Němcích se vědělo, že všude, kam přijdou, přispívají k rozvoji účelného polního hospodářství, obchodu, řemesel a z velké části i duchovní kultury.

Většinou to byl veliký český král Přemysl Otakar II., kdo takovým kolonizacím napomáhal, jak jen mohl. Touto okolností lze také vysvětlit vznik cisterciáckého opatství Zlatá Koruna v roce 1263 a města České Budějovice roku 1265.

Co učinil král, napodobovali mnozí zemští páni, většinou takoví, kteří byli jeho politice a jeho velkému úsilí přátelsky nakloněni.

Dějiny Čech nás učí, že rod pánů ze Strakonice neboli "Bavorů" (Baworowiců), jak se jinak také podle svého prvního, z listin známého praotce Bavora nazývají, vždy stál při Přemyslovcích a že obzvlášť v jeho aktivitách podporoval činného Přemysla Otakara II.

Z této a ještě z jedné další skutečnosti, totiž že sami páni ze Strakonice byli německého původu – na to ukazuje jméno Bavor – a

haben, hier eine Burg zu gründen, von welcher aus dieselben verwaltet werden sollten. Überdies dürfte auch die zunehmende Bevölkerung in der ganzen Umgebung das Ihrige zu der neuen Schöpfung beigetragen haben. – Es ist ja bekannt, dass zur Zeit der letzten Přemysliden viele Gegenden Böhmens von hereinberufenen deutschen Familien kolonisiert wurden.

Diese Kolonisierung wurde besonders stark im südlichen Böhmen in Angriff genommen, und zwar aus folgenden Gründen: Erstens, weil die einheimische Bevölkerung zu gering war, um den größtenteils noch mit Wald bedeckten Boden gehörig ausbeuten zu können, was zur Folge hatte, dass er den Herren desselben nur wenig oder gar keinen Ertrag abwarf; zweitens, weil es gerade die Deutschen waren, von denen man wusste, daß sie den racionellen Ackerbau, den Handel, das Gewerbe und größtenteils auch die geistige Kultur überall, wohin sie kommen, fördern.

Der große Böhmenkönig Přemysl Otakar II. war es zumeist, der solche Kolonisationen nach Kräften begünstigte, aus welchem Umstände zu erklären ist, dass im Jahre 1263 die Zisterzienserabtei Goldenkron und im Jahre 1265 die Stadt Budweis entstand.

Was der König getan, wurde von vielen Landesbaronen nachgeahmt, zumeist von solchen, welche seiner Politik und seinen großen Bestrebungen freundlich gesinnt waren. Die Geschichte Böhmens lehrt uns, dass das Geschlecht der Herren von Strakonitz oder der „Baworowice“, wie es sonst noch nach seinem ersten, urkundlich bekannten Ahnherrn Bavor genannt wird, stets zu den Přemysliden gehalten habe, und dass es insbesondere den tatkräftigen Přemysl Otakar II. in seinen Unternehmungen unterstützte.

Aus dieser und aus einer zweiten Tatsache, daß nämlich die Herren von Strakonitz selbst einen deutschen Ursprung

nikdy se vůči Němcům nechovali nepřátelsky, je možné udělat závěr, že i oni rozmnožovali počet obyvatel na svých statcích povoláním německých kolonistů.

Také na těchto odlehlých panstvích, pozůstávajících ze severní části dnešního kaplického a z východní části krumlovského okresu, se tak zvýšil počet obyvatel, zdejší život se stal trochu rušnější, příjmy významnější, snad začala být i pocítována potřeba přísnějšího dodržování zákonů.

A poté tedy, aby se udržovaly pořádek, právo a bezpečí, byl založen hrad Pořešín.

POKRAČOVÁNÍ, Budweiser Kreisblatt č. 14, s. 1-3 z 16. 2. 1878

HISTORICKÁ ČRTA

Hrad Pořešín

od J. M. Klimesche

III. * (*viz Bdw. Krsblt. č. 12 a 13*)

Jak vyplývá z již řečeného, byli původními majiteli hradu a panství Pořešín páni ze Strakoníc. Sídliili obvykle v Strakonících nebo v Bavorově; v Pořešíně měli purkrabího, jehož úkolem bylo spravovat statky náležející k hradu.

Takový purkrabí je zmíněn v jedné listině z roku 1315 v osobě jistého Johanna (Jana) coby svědka.

První známý strakonický pán je ale Bavor I., který stejně jako jeho potomci užíval erb zdobený hrotem šípů. Žil kolem poloviny 13. století. Listina z roku 1243 informuje o velkém daru Bavora I. a jeho manželky Dobislavy, donaci a zřízení konventu kněžích rytířského řádu johanitů ve Strakonících, který se zachoval v podstatě do dnešního

hatten – der Name Bawor (Baier) deutet darauf hin – und sich nie dem deutschen Wesen gegenüber feindlich verhielten, lässt sich der Schluss ziehen, daß auch sie die Einwohnerzahl auf ihren Gütern durch Berufung von deutschen Kolonisten vermehrten. Um nun, nachdem auch auf diesen entlegenen Besitzungen, die aus dem nördlichen Teile des heutigen Kaplitz und aus dem östlichen des Krumauer Bezirkes bestanden, die Einwohnerzahl größer, das Leben daselbst reger, die Einnahmen bedeutender geworden sind, nachdem sich vielleicht auch das Bedürfnis nach einer strengeren Handhabung der Gesetze fühlbar gemacht hatte, Ordnung, Recht und Sicherheit aufrecht zu erhalten, wurde die Burg Poreschin gegründet.

FORTSETZUNG, Budweiser Kreisblatt Nr. 14, S. 1-3 vom 16.2.1878

FEUILLETON

Die Burg Poreschin.

von J. M. Klimesch

III. * (*siehe Bdw. Krsblt. Nr. 12 u. 13*)

Wie aus dem Gesagten hervorgeht, waren die ursprünglichen Besitzer der Burg und der Herrschaft Poreschin die Herren von Strakonitz. Sie residierten gewöhnlich in Strakonitz oder in Barau; in Poreschin hatten sie einen Burggrafen, der die zugehörigen Güter zu verwalten hatte. Ein solcher Burggraf wird in der Person eines gewissen Johannes in einer Urkunde vom Jahre 1315 als Zeuge erwähnt.

Der erste bekannte Strakonitzer aber ist Bawor I., der sich ebenso wie seine Nachkommen eines Wappens bediente, das mit einer Pfeilspitze geziert war. Er lebte um die Mitte des 13. Jahrhunderts. Eine Urkunde vom Jahre 1243 berichtet über seine und seiner Gemahlin Dobislawa große Stiftung, die Stiftung und Errichtung

dne, přestože sídlo jeho duchovního představeného, velkopřevora řádu, bylo již dávno (v roce 1694) přeneseno do Prahy.

Když v roce 1251 Přemysl Otakar II., tehdy pouze markrabě moravský a vévoda rakouský, cestoval do Rakous, aby se jich zmocnil, a pobýval delší dobu v Netolicích, potvrdil a rozmnožil ta darování, jež jeho věrný, „šlechtný“ Bavor učinil konventu řádu johanitů v Strakonici. Od roku 1254 do roku 1260 stál Bavor v čele české dvorské a zemské správy: zastával totiž během těchto šesti let hodnost královského nejvyššího zemského komorníka.

Jako takový se účastnil války svého krále Přemysla Otakara II. proti králi Bélovi IV. (1260); byl jedním z českých pánů, kteří přispěli k skvělému vítězství Čechů nad Uhry u Kressenbrunn na řece Moravě. Na listině z tohoto roku, jež byla vyhotovena „pod stany na řece Moravě“ v českém

táboře a v níž manželka Otakara II. Markéta propůjčuje nejvyššímu zemskému maršálku království českého Vokovi z Rožmberka v léno hrabství Raabs v Dolních Rakousích, se Bavor I. objevuje jako svědek. – Zdá se, že brzy poté Bavor I. zemřel. Zda onen Bavor, který je podepsán jako svědek na darovací listině kláštera Zlatá Koruna (1263), je Bavor I., nebo jeho syn Bavor II., nejsme schopni říci. Zdálo by se nám také příliš troufalé rozhodnout se buď pro Bavora I., nebo jeho syna Bavora II. u jiné listiny krále Otakara II. (*Písek, dne 27. března 1268*), v níž se mezi svědky nachází i „Bawarus des Zrachonich“ a v níž panovník potvrzuje donaci zvíkovského purkrabího Hirza klášteru Zlatá Koruna, spočívající v panství Mokrá s 15 vesnicemi.

eines Konventes der Priester des ritterlichen Johanniterordens zu Strakonitz, welche sich im Wesentlichen bis auf den heutigen Tag erhielt, trotzdem dass der Sitz des geistigen Vorstehers derselben, des Großpriors des Ordens, schon lange (im J. 1694) nach Prag übertragen worden ist.

Als im Jahre 1251 Přemysl Otakar II., damals bloß Markgraf von Mähren und Herzog von Österreich, nach dem letztgenannten Lande reiste, um von demselben Besitz zu ergreifen, und sich längere Zeit in Netolitz aufhielt, bestätigte und mehrte er die Schenkungen, welche sein Getreuer, der „edle“ Bawor, an den Konvent des Johanniterordens in Strakonitz gemacht hatte. Vom Jahre 1254 bis 1260 stand Bawor an der Spitze der Hof- und Landesverwaltung von Böhmen: er bekleidete nämlich während dieser sechs Jahre die Würde des königlichen Oberstlandkämmerers. Als solcher hatte er an dem Kriege seines Königs Přemysl Otakar II. gegen König Bela IV. Teil genommen (1260); er war einer von den böhmischen Baronen, welche zu dem glänzenden Siege der Böhmen über die Ungarn bei Kressenbrunn an der March beigetragen haben. In einer Urkunde aus diesem Jahre, die „unter den Zelten an der March“ im böhmischen Lager ausgestellt wurde, und worin die Gemahlin Otakar's II. Margaretha, dem königl. böhm. Oberstlandmarschall Wok von Rosenberg die Grafschaft Rabs in Niederösterreich zum Lehen gibt, erscheint Bawor I. als Zeuge. – Bald darauf scheint er gestorben zu sein. Ob jener Bawor, der in der Stiftungsurkunde des Klosters Goldenkron (1263) als Zeuge gezeichnet ist, er selbst oder sein Sohn Bawor II. sei, vermögen wir nicht zu sagen. Es würde uns auch zu gewagt erscheinen, uns bei einer anderen Urkunde König Otakar's II. (*ddto. Písek, 27. März 1268*), worin derselbe die Schenkung des Burggrafen Hirzo von Klingenberg an das Stift Goldenkron, bestehend aus der Herrschaft Mugrau mit 15 Dörfern, bestätigt, und worin sich unter den Zeugen auch ein „Bawarus des Zrachonich“

Pravděpodobné je, že již po roce 1262 vlastnil otcovy statky Bavor II., syn Bavora I.; neboť v tomto roce odkázal Vok z Rožmberka ve své závěti, kterou učinil bezprostředně před smrtí v Grazu, synům nebo lépe „chlapcům“ (pueri) pana Bavora pět hřiven zlata, jež jim měly být vypláceny z výnosu tří částí vesnice Čakov, a sice za spoluvědomí pana Beniše, syna Bavorovy sestry.

Zdá se, že v této době už byl Bavor I. mrtev a pan Beniš byl poručníkem jeho osiřelých synů.

O rok později byl ale patrně Bavor II. prohlášen za plnoletého a ujal se správy zděděných statků.

O osudech jeho dalších sourozenců nemáme zprávy ani z jediného pramene.

Bavor II., v českých dějinách všeobecně známá osobnost, strávil stejně jako jeho otec velkou část svého života v blízkosti krále. Dokazuje to kromě jiného ta okolnost, že např. vedle biskupů Otakarovy říše a vedle mnohých českých zemských pánů v roce 1271 stvrdil přísahou mírová ujednání, stanovená v míru uzavřeném mezi Otakarem II. a Štěpánem V. po bitvě mezi řekami Litavou a Rábou. Vystupuje také jako svědek v listině z 25. ledna 1273, v níž Přemysl Otakar II. směřuje vesnice Němčice, Vihlavy, Malé Chrástany a Tupesy, odebrané odsouzenému rytíři Svatomírovi, s klášterem Vyšší Brod za vesnice Stradonice (*dnes Rožnov, pozn. překl.*), Plav, Malšice a Záboří.

befindet, für Bawor I. oder seinen Sohn Bawor II. zu entscheiden.

Wahrscheinlich ist es, dass bereits nach dem Jahre 1262 Bawor II. der Sohn Bawors I., sich im Besitze der väterlichen Güter befand; denn in diesem Jahre vermachte Wok von Rosenberg in seinem Testamente, das er unmittelbar vor seinem Tode in Graz gemacht, den Söhnen oder besser „Buben“ (pueri) des Herrn Bawor fünf Mark Gold, welche ihnen aus dem Erlös für die drei Dörfer Cekau (Čakov, Anm. B.R.) ausbezahlt werden sollten, und zwar unter Mitwissen des Herrn Benisch, des Schwestersonnes Bawor's. Es scheint, dass zu dieser Zeit Bawor I. bereits todt war und dass Herr Benisch über seine verwaisten Söhne die Vormundschaft führte. Das Jahr darauf aber dürfte Bawor II. für großjährig erklärt worden sein und die Leitung der ererbten Güter angetreten haben. Über die Schicksale seiner übrigen Geschwister berichtet uns keine einzige Quelle.

Bawor II., eine allbekannte Persönlichkeit in der böhmischen Geschichte, brachte ebenso wie sein Vater einen großen Teil seines Lebens in der Umgebung seines Königs zu. Dies beweist unter Anderem der Umstand, dass er z. B. nebst den Bischöfen des Otakarischen Reiches und nebst mehreren Landesbaronen von Böhmen im Jahre 1271 die Friedenspunkte beschwor, welche in dem zwischen Otakar II. und Stephan V. geschlossenen Frieden nach der Schlacht zwischen der Leitha und der Rabnitz aufgestellt wurden. Er fungiert auch als Zeuge in einer Urkunde vom 25. Jänner 1273, worin Přemysl Otakar II. die dem verurteilten Ritter Swatomir weggenommenen Dörfer Němčitz (Němčice, Anm.B.R.), Wihlaw (Vihlavy, Anm.B.), Chroschtaw (Malé Chrástany, Anm.B.R.) und Tupes (Tupesy, Anm.B.R.) an das Stift Hohenfurt gegen die Dörfer Strodenitz (Rožnov, Anm.B.R.), Plaben (Plav, Anm.B.R.), Malschitz (Malšice, Anm.B.R.) und Zaboř (Záboří, Anm.B.R.)

Po boku svého královského velitele určitě vynikal jak významnými zásluhami, jež si získal, tak i znamenitými vlastnostmi; v roce 1277 totiž už zastával úřad nejvyššího zemského maršálka Království českého. Jako takový ručil za svého krále vedle dalších jedenácti českých pánů ve smlouvě uzavřené mezi Přemyslem Otakarem II. a Rudolfem Habsburským.

Jednalo se o dodržování vícero bodů, navržených ze strany Rudolfa Habsburského k úplnému pokoření českého krále, a o pokojné urovnávání všech sporů, jež by snad v budoucnu mohly mezi oběma králi vzniknout.

Bavorova věrnost Otakarovi II. je proto zvláště v této době, kdy jen nemnozí sdíleli s pokořeným králem jeho neštěstí, nepochybná.

Taková příchýlnost a věrnost byly však také královsky odměněny: mezi četnými důkazy přízně a vyznamenáními, která král svému věrnému poddanému poskytl, je třeba také především vyzdvihnout skutečnost, že mu v té době dal za manželku svou nemanželkou dceru Anežku. Matka této Anežky byla Anežka, dvorní dáma stárnoucí české královny Markéty (*Babenberské, pozn. překl.*) a jak se traduje potomek vznešeného rodu Kuenringů v Rakousích.

Jak je známo, nebyla Markéta pro svůj pokročilý věk a neplodnost schopna vzbudit ve svém mladistvém manželovi lásku; král proto věnoval svou lásku uvedené dvorní dámě a zplodil s ní od roku 1256 syna (pozdějšího vévodu Mikuláše z Opavy) a dvě dcery, z nichž jedna (Anežka) se později stala manželkou věrného, movitého a váženého Bavora II.

vertauscht. An der Seite seines königlichen Gebieters muss er sich durch nicht unbedeutende Verdienste, die er sich erwarb, und durch hervorragende Eigenschaften ausgezeichnet haben; denn wir sehen ihn im Jahre 1277 die Würde eines königlichen böhmischen Oberstlandmarschalls bekleiden. Als solcher leistete er nebst anderen elf böhmischen Baronen in dem am 12. September 1277 zwischen Přemysl Otakar II. und Rudolf von Habsburg abgeschlossenen Traktate für seinen König Bürgschaft, wobei es sich um die Beobachtung mehrerer Punkte, welche zur vollständigen Demüthigung des Böhmenkönigs von Seite Rudolfs von Habsburg aufgestellt wurden, und um die friedliche Beilegung aller künftig noch etwa zwischen den beiden Königen sich erhebenden Zwiste handelte. Die Treue Bawor's gegen Otakar II. ist daher selbst in dieser Zeit, wo nur Wenige das Unglück des gebeugten Königs teilten, nicht zweifelhaft.

Solch eine Anhänglichkeit und Treue wurde aber auch königlich belohnt: unter den zahlreichen Gnadenbezeugungen und Auszeichnungen, welche der König an seinen biedereren Untertan erwies, ist auch diese vor Allem hervorzuheben, dass er ihm um diese Zeit seine natürliche Tochter Agnes zur Frau gab. Die Mutter dieser Agnes aber war Agnes, ein Hoffräulein der alternden Böhmenkönigin Margaretha und, wie man sagt, ein Sprosse des edlen Stammes der Kuenringe in Österreich. Bekanntlich war Margaretha wegen ihres vorgerückten Alters und wegen ihrer Unfruchtbarkeit nicht im Stande, ihrem jugendlichen Gemahl Liebe einzuflößen; dafür hatte er dieselbe dem genannten Hoffräulein zugewendet und mit ihm seit 1256 einen Sohn (den nachmaligen Herzog Nikolaus von Troppau) und zwei Töchter gezeugt, von denen eine (Agnes) später die Frau des treuen, begüterten und angesehenen Bawor II. wurde.

Po katastrofě na Moravském poli z roku 1278, při níž Přemysl Otakar II. přišel o život, se Bavor II. z veřejného života stáhl; v Čechách nastalo tzv. první interregnum (1281 až 1283), jiní mužové, často i takoví, kteří se dříve snahám padlého krále vzdírali, dosáhli v království v tomto období anarchie a následně za vlády Václava II. velké vážnosti a měli stejně velký vliv na státní záležitosti.

Teprve roku 1289 jej znovu vidíme u královského dvora v Praze. Dosvědčuje zde jako purkrabí hradu Zvíkova vedle mnoha jiných českých pánů a vedle stavů vévody Kazimíra Opolského v jedné státní listině (ze dne 10. ledna 1289), že se zmíněný vévoda z Opole se souhlasem svých stavů podrobuje Koruně české a stává se dobrovolně jejím vazalem, aby si tím zajistil ochranu před svými bratry a bratřenci.

V oné době, již trávil, vzdálen světskému ruchu, na svých statcích, pravděpodobně založil se svou manželkou kostel apoštolských knížat Petra a Pavla v Horažďovicích a brzy poté při něm zřídil klášter pro 7 duchovních z řádu johanitů, podřízený johanitskému klášteru v Strakonici.

Jeho syn Bavor III. poskytl 9. května 1298 tomuto klášteru dotaci. V listině o tom vyhotovené se praví: „Aby tedy náš kostel v Horažďovicích, zřízený našimi předky ke cti sv. apoštola Petra, dokázal po zvýšení výdajů na potraviny krýt potřeby bratřím, kteří v něm, podporování naší pomocí, slouží Bohu, náležitě jsme řečený chrám obdařili.“

Bavor II. už vlastnil Pořešín a k němu patřící statky: dovídáme se to z listiny pana

Nach der Katastrophe auf dem Marchfelde vom Jahre 1278, in welcher Přemysl Otakar II. sein Leben verlor, zog sich Bawor II. vom öffentlichen Leben zurück; in Böhmen trat das sogenannte erste Interregnum (1281 bis 1283) ein, andere Männer, oft auch solche, welche früher den Bestrebungen des gefallenen Königs entgegengearbeitet haben, erlangten in dieser Zeit der Anarchie und in der darauf folgenden der Regierung Wenzels II. großes Ansehen im Königreiche und übten einen nicht minder großen Einfluss auf die Staatsgeschäfte aus. Erst im Jahre 1289 sehen wir ihn wieder am königlichen Hofe in Prag, wo er als Burggraf von Klingenberk (Zvíkov, Anm.B.R.) neben vielen anderen böhmischen Baronen und neben den Ständen des Herzogs Kazimir von Oppeln in einer Staatsurkunde (*ddto. 10. Jänner 1289*) Zeugenschaft leistet, dass sich der erwähnte Herzog von Oppeln mit Zustimmung seiner Stände der böhmischen Krone unterwerfe, und so freiwillig ihr Vasall werde, um sich dadurch einen Schutz gegen seine Brüder und Vettern zu sichern.

In jener Zeit, welche er auf seinen Besitzungen, fern vom Weltgetriebe, zubrachte, gründete er wahrscheinlich mit seiner Gemahlin die Kirche zu Ehren der Apostelfürsten Peter und Paul in Horaždiowitz und stiftete bald darauf dabei einen Konvent für 7 Geistliche aus dem Johanniterorden, welcher dem von Strakonitz untergeordnet war.

Sein Sohn Bawor III. dotierte am 9. Mai 1298 diese Stiftung. In der darüber ausgestellten Urkunde heißt es: „Damit also unsere Kirche in Horaždiowitz, welche durch unsere Vorfahren zur Ehre des hl. Apostels Petrus errichtet wurde, nach der Steigerung der Lebensmittel den Brüdern, welche in ihr Gott dienen, durch unsere Hilfe unterstützt, genügen könne, haben wir füglich die besagte Kirche ausgestattet.“ – Bawor II. besaß bereits Poreschin und die dazu gehörigen Güter: dies erfahren wir aus einer Urkunde des Herrn Heinrich von

Jindřicha z Rožmberka z 12. listopadu 1281, v níž je zmínka o vesnicích Nebřehov, v níž sídlil Otthard, dále o vsích Vyšší Hodonice, Zahrádka a Přední Kruhová (*všechny severovýchodně od Rožmberka, poslední zaniklá, pozn. překl.*), dále o lese, který „leží mezi Nebřehovem a hranicemi pana Bavora“, což vše bylo prostřednictvím této listiny darováno klášteru Vyšší Brod.

Že tyto „hranice pana Bavora“ v žádném případě není možné hledat při severních panstvích Strakonice, Horažďovice, Bavorov nebo Blatná, nýbrž pouze na panství Pořešín na jihu, rozumí se samo sebou, neboť za prvé vyšebrodští mniši nikdy nevlastnili statky, jež by ležely poblíž oněch severních panství pánů ze Strakonic, za druhé naopak vesnice (Vyšší) Hodonice, Zahrádka a Přední Kruhová leží skutečně v sousedství bývalých pořešínských statků, a můžeme s jistotou tvrdit, že také vesnice Nebřehov, která dnes již neexistuje, a les s ní hraničící se nacházejí poblíž uvedeného panství Pořešín.

Bavor II. zemřel v roce 1290 a zanechal tři syny: Bavora III., Mikuláše a Viléma. Ti zpočátku spravovali otcovské dědictví společně.

Teprve později, ale jistě již před 2. únorem 1315 se podělili, Bavor III. obdržel Bavorov, Horažďovice a Pořešín, Mikuláš Blatnou a Vilém Strakonice.

Bavor III. se napříště nazýval „z Bavorova“, zatímco Mikuláš „z Blatné“ a Vilém „ze Strakonic“. Bavor III. a Vilém zemřeli bez mužských potomků, Mikuláš ale svůj rod rozmnožil a ten pak nerušeně vlastnil Blatnou, dokud v 15. století nevymřel.

Rosenberg vom 12. November 1281, worin der Dörfer Nebersyhuew (wahrscheinlich Nebřehov-Piesenreith, Anm.B.R.), jenes, in welchem Otthardus ansässig war, ferner Hodennitz (Vyšší Hodonice, Anm.B.R., Uzahratky (Zahrádka, Anm.B.R.) und Oppach (Přední Kruhová, Anm.B.R.), dann des Waldes, welcher „zwischen Nebersyhuew und den Grenzen des Herrn Bawor liegt“, welches Alles mittelst dieser Urkunde dem Stifte Hohenfurt geschenkt ward, Erwähnung geschieht.

Dass diese „Grenzen des Herrn Bawor“ keineswegs bei den nördlichen Herrschaften Strakonitz, Horaždiowitz, Barau oder Blatna, sondern nur bei der Herrschaft Poreschin im Süden zu suchen sind, versteht sich von selbst; denn für's Erste hatten die Hohenfurter Mönche nie Besitzungen inne gehabt, welche in der Nähe jener nördlichen Herrschaften der Herren von Strakonitz gelegen wären, für's Zweite aber liegen die Dörfer Hodennitz, Zahradka und Oppach wirklich in der Nachbarschaft der ehemaligen Poreschiner Güter, und wir können mit Sicherheit behaupten, dass auch das Dorf Nebersyhuew, welches jetzt nicht mehr existiert, und der an dasselbe stoßende Wald in der Nähe der genannten Güter von Poreschin gelegen sind.

Bei seinem Tode (1290) hinterließ Bawor II. drei Söhne: Bawor III., Nikolaus und Wilhelm, welche anfänglich das väterliche Erbe gemeinsam verwalteten.

Erst später, aber sicherlich schon vor dem 2. Februar 1315 nahmen sie eine Teilung vor, bei welcher Bawor III. Barau, Horaždiowitz und Poreschin, Nikolaus Blatna und Wilhelm Strakonitz erhielt.

Fortan nannte sich Bawor III. einen Herrn „von Baworow (Barau), Nikolaus aber „von Blatna“, und Wilhelm „von Strakonitz“. Der erste und der letzte von ihnen starben ohne männliche Nachkommen, Nikolaus aber pflanzte sein Geschlecht fort, welches im

POKRAČOVÁNÍ Budweiser Kreisblatt
č.15, s. 1-3 z 20. 2.1878

HISTORICKÁ ČRTA

Hrad Pořešín

od J. M. Klimesche

IV. * (viz Bdw. Krsblt. č. 12 až 14)

U Bavora III. pozorujeme tytéž vlastnosti, které zdobily jeho předky; náklonnost k církvi a oddanost dědičnému panovnickému rodu. Je to on, jehož sarkofág se ještě dnes návštěvníkům ukazuje po pravé straně presbytáře bývalého klášterního kostela Zlatá Koruna jako náhrobek „krále Babara“. Tento a po levé straně presbytáře ještě další, sarkofág zasvěcený památce Otakara II., nechal zřídít poslední opat Zlaté Koruny Godfrid Wilansky (*Bohumír Bylanský, pozn. překl., 1755 - 1785*) v roce 1773. Zatímco Otakarův pomník má jednoduchý nápis „Piis Manibus D. Otakari II. Regis Bohem. Ducis Austr.“ (*„Božským Mánům pana Otakara II., krále českého, vévody rakouského“, volněji: „Duši pana ...“, Manes v antické mytologii byli dobří duchové symbolizující duši zemřelého, pozn. překl.*), Bavorův náhrobek je ozdoben pouze erbem pánů ze Strakonice (štítem s hrotem šípu). Zmíněný památník je znakem toho, že mniši Zlaté Koruny vzpomínali na Bavora III. z Bavorova až do zrušení jejich kláštera (1785) jen v nejlepším. A vskutku se ukázal - vedle královského zakladatele Otakara II. - jako jeho největší dobrodinec: daroval klášteru, za to, že mu zde poskytnou hrobku, výroční zádušní mši atd. vesnice Svínice, Skřídla s lesem Sosní, Mojnë, Žaltice a Černici*) s patronátním

ungestörten Besitze von Blatna bis zu seinem Aussterben im 15. Jahrhunderte verblieb.

FORTSETZUNG Budweiser Kreisblatt
Nr.15, S. 1-3 vom 20. 2. 1878

FEUILLETON

Die Burg Poreschin.

von J. M. Klimesch

IV. * (siehe Bdw. Krsblt. Nr. 12 bis 14)

An Bawor III. bemerken wir dieselben Eigenschaften, welche seine Vorfahren geziert haben; einen kirchenfreundlichen Sinn und Anhänglichkeit an das angestammte Regentenhaus. Er ist es, dessen Monument zur rechten Seite des Presbyteriums in der ehemaligen Stiftskirche von Goldenkron dem Fremdling noch heutzutage als das des „Königs Babarus“ gezeigt wird. Dieses und noch ein zweites, dem Andenken Otakar's II. geweihtes Monument zur linken Seite des Presbyteriums ließ der letzte Abt von Goldenkron, Godfrid Wilansky (1755 bis 1785) im Jahre 1773 errichten. Während dieses die einfache Inschrift „Piis manibus D. Otakari II. Regis Bohem. Ducis Austr.“ trägt, ist jenes blos mit einem Wappen der Herren von Strakonitz (einem Schild mit einer Pfeilspitze) geziert. Das erwähnte Denkmal ist ein Zeichen, dass Bawor III. von Baworow bei den Goldenkroner Mönchen bis zur Aufhebung ihres Klosters (1785) im besten Angedenken stand. Und in der Tat hat er sich neben dem königlichen Stifter Otakar II. als der größte Wohltäter des Klosters erwiesen: er schenkte demselben gegen Gewährung einer Grabstätte, eines Jahrtages u.s.f. die Dörfer Zwinzen, Křidlan mit dem Wald Zussux, Mojnë, Žaltitz und Černitz *) mit

právem ke kostelu v Černici, „se všemi k nim patřícími poli, jak obdělávanými, tak i ladem ležícími, se všemi háji, lesy, horami, údolími a lukami, se všemi potoky a rybářskými revíry, se zlatými doly a nadto ještě se všemi právy, s nimiž on sám tyto statky vlastnil.“

**) Všechny leží v okrese Krumlov, a to východně od tohoto města.*

Listina o tomto darování byla vyhotovena ve Zlaté Koruně za opata Theodericha (*Dětrich/Theodorich II., pozn. překl.*) 2. února 1315, poté co byly darované statky již dříve zapsány na jméno kláštera do zemských desek v Praze. Rychta Černice, jak se jinak Bavorova donace nazývala, byl původně součástí panství Pořešín. Nyní byla tato donace od něho oddělena, aby od té doby až do zrušení jejich kláštera byla považována za majetek zlatokorunských mnichů.

Že Bavor III. dotoval kostel v Horažďovicích, založený jeho otcem, jsme již zmínili výše; nesprávně se však často tvrdí, že sám byl velkopřevorem (tak se nazýval před rokem 1626 představený strakonického konventu) řádu johanitů; vždyť přece měl manželku, která jej dokonce o mnoho let přežila, a podle stanov řádu vypracovaných Raimundem Dupuyem se jeho členem nemohl stát nikdo, kdo - kromě splnění dalších podmínek - nebyl svobodný a neženatý.

Jak byl Bavor III. oddaný dědičnému panovnickému rodu, můžeme nejlépe vidět na jeho chování během sporu o český trůn, který vznikl po smrti posledního mužského potomka z rodu Přemyslovců (1306).

dem Patronatsrechte über die Kirche im letzteren Dorfe, „mit allen dazugehörigen Äckern, sowohl den kultivierten, als auch den brachliegenden, mit allen Heinen, Wäldern, Bergen, Tälern und Wiesen, mit allen Bächen und Fischereien, mit Goldgruben und überdies noch mit allem Rechte, mit welchem er diese Güter selbst besaß.“

**) Sie liegen sämtlich im Bezirk Krumau, u.zw. östlich von dieser Stadt.*

Die Urkunde über diese Schenkung wurde am 2. Februar 1315 in Goldenkron unter dem Abte Theoderich ausgestellt, nachdem früher bereits die geschenkten Güter auf den Namen des Klosters in die Landtafel zu Prag eingetragen worden sind. Das Gericht Černitz, wie man die Bawor'sche Widmung sonst nannte, war ursprünglich ein Theil der Herrschaft Poreschin, von welcher es jetzt getrennt wurde, um fortan als Eigentum der Goldenkroner Mönche bis zur Aufhebung ihres Klosters zu gelten.

Dass Bawor III. die von seinem Vater gegründete Kirche in Horaždiowitz dotirte, haben wir schon oben erwähnt; dass er aber selbst Generalprior (so nannte man vor dem Jahre 1626 den Vorsteher des Strakonitzer Konvents) des Johanniterordens gewesen sei, wie man oft behauptet hat, ist unrichtig; denn er hatte ja eine Frau, die ihn sogar um viele Jahre überlebte und nach dem von Raimund Dupuy aufgestellten Grundgesetze des Ordens konnte Niemand Mitglied desselben werden, außer es war nebst anderen Bedingungen auch die vorhanden, frei und ledig zu sein.

Wie Bawor III. dem angestammten Regentehause anhänglich war, lässt sich am besten aus seinem Verhalten während des Streites um den böhmischen Tron ersehen, der nach dem Tode des letzten männlichen Sprossen aus dem Geschlechte der Přemysliden (1306) entstand.

Mezi českými šlechtici, kteří se shromáždili k volbě nového krále, se vytvořily dvě strany: jedna hlasovala pro Rudolfa, vévodu rakouského, syna německého císaře Albrechta I., druhá pro vévodu Jindřicha Korutanského. K druhé straně patřil i Bavor: před synem německého císaře dával přednost švagrovi zavražděného Václava III., manželu Anny Přemyslovny.

A když byl v říjnu 1306 přece zvolen českým králem Rudolf, poté co krátce předtím vtrhl do země s ozbrojenou mocí od jihovýchodu, zatímco jeho otec od severozápadu, a když vévoda Jindřich Korutanský, považující svou věc za ztracenou, s manželkou Čechy opustil, Bavor nejen že nezměnil své stanovisko, ale společně s Vilémem Zajícem z Valdeku, Ojířem z Lomnice a několika šlechtici z plzeňského kraje se novému panovníkovi otevřeně vzepřel.

V létě následujícího roku vytáhl král Rudolf osobně v čele silného vojska, aby své odpůrce v jejich hradech a městech vyhledal a donutil je k poslušnosti.

Dobyl už předtím několik z těchto hradů, když přitáhl před opevněné město Horažďovice, jež patřilo Bavorovi, a žádal, aby se mu jeho poddaný podrobil. Avšak Bavor se udatně bránil a král se musel chystat k obléhání města. Během obléhání (4. července 1307) zemřel na úplavici, aniž by se mu Horažďovice podařilo dobýt.

15. srpna 1307 byl českým králem zvolen vévoda Jindřich Korutanský; jenomže svou neschopností vládnout se brzy srdcím všech Čechů odcizil, a tak i Bavor svou stranu opustil, a když většina jeho krajanů požadovala nového krále, připojil se k nim.

Za nového krále byl vybrán Jan, mladičkový

Unter den böhmischen Ständen, die sich zur Wahl eines neuen Königs versammelten, bildeten sich zwei Parteien: die eine stimmte für den Herzog Rudolf von Österreich, den Sohn des deutschen Kaisers Albrecht I., die andere für den Herzog Heinrich von Kärnten. Zu der letzteren Partei zählte auch Bawor: er zog den Schwager des ermordeten Wenzl III., den Gemahl der Přemysliden-Prinzessin Anna, dem Sohne des deutschen Kaisers vor. Und als im Oktober 1306 letzterer doch zum Könige von Böhmen gewählt wurde, nachdem er kurze Zeit vorher von Südosten, sein Vater aber von Nordwesten mit bewaffneter Macht in's Land eingedrungen war, und als Herzog Heinrich von Kärnten, an seiner Sache verzweifelnd, mit seiner Gemahlin Böhmen verließ, änderte er seinen Standpunkt nicht nur nicht, sondern widersetzte sich vielmehr nebst Wilhelm Zajic von Waldek, Oger von Lomnitz und einigen Edelleuten des Pilsner Kreises offen dem neuen Regenten. Im Sommer des folgenden Jahres zog König Rudolf persönlich an der Spitze eines starken Heeres aus, um seine Widersacher in ihren Burgen und Städten aufzusuchen und sie zum Gehorsam zu zwingen. Schon hatte er mehrere solcher Burgen erstürmt, als er vor die befestigte, dem Bawor gehörige Stadt Horaždiowitz kam, Unterwerfung von seinem Untertanen verlangend. Doch Bawor verteidigte sich heldenmütig, und der König musste sich zu einer Belagerung der Stadt anschicken, während welcher er an der Ruhr starb (4. Juli 1307), ohne dass es ihm gelungen wäre, dieselbe zu erobern.

Am 15. August 1307 wurde Herzog Heinrich von Kärnten zum Könige von Böhmen gewählt; allein durch seine Regierungsunfähigkeit entfremdete er sich bald die Herzen aller Böhmen, und so sehen wir auch Bawor seine Partei verlassen und sich an die Seite der meisten Bewohner des Landes schlagen, welche nach einem neuen Könige verlangten. Als solcher ward Johann, der jugendliche Sohn

syn německého císaře Heinricha VII. Lucemburského, který mohl po sňatku s princeznou Eliškou, mladší sestrou královny Anny (*Přemyslovny, pozn. překl.*) (1. září 1310) ještě více počítat se sympatiemi obyvatel zemí Koruny české, tedy i Bavora III.

Když poté Jan 3. prosince 1310 s německým vojskem obsadil Prahu a když Jindřich Korutanský a jeho manželka Anna v noci 9. prosince Pražský hrad spěšně opustili, aby uprchli do Korutan, byla už v Čechách pouze jedna strana, strana Lucemburkova.

Bavor nadále zůstal svému novému králi věrný a oddaný, ačkoliv mnozí čeští páni postupem času byli s jeho vládou často nespokojeni a nejednou v zemi vyvolali vzpouru.

Mezi 27. únorem a 2. září roku 1317 vyměnil Bavor III. pořešínské statky, zmenšené o tzv. rychtu Černice, s bratry Verněřem, Racekem a Přibíkem z Vitějovic*) za statky vitějovické.

*) *Vesnice ležící v okrese Netolice a na Zlatém potoce, přítoku Blanice. Na vrchu Osule, ležícím na západní straně této vesnice, byly ještě za Sommerových časů zbytky zdiva z někdejšího rodového hradu rytířů z Vitějovic.*

Verněř, Racek a Přibík byli synové Přibíka a Zdeňky (Sidonie) z Vitějovic; rod, k němuž patřili, byl stejného původu jako rod pánů ze Strakonice, což vyplývá kromě jiného z jejich stejného erbů. - K zmíněné směně asi Bavora III. přivedla následující událost: Bratři rytíři z Vitějovic založili kolem roku 1314 v lesích na Zlatém potoce jižně od svého hradu novou vesnici, jež dostala jméno Freudental (dnešní Frauental) (*dnes Frantoly, pozn. překl.*).

des deutschen Kaisers Heinrich VII. von Luxemburg, ausersehen, der umsomehr auf die Sympathie des böhmischen Volkes, also auch auf die Bawor's III. rechnen durfte, als er die Prinzessin Elisabeth, die jüngere Schwester der Königin Anna, zur Frau nahm (1. Sept. 1310). Als darauf Johann am 3. Dezember 1310 mit einem deutschen Heere Prag genommen, und als Heinrich von Kärnten und seine Gemahlin Anna in der Nacht des 9. Dezember die Prager Burg eilig verließen, um nach Kärnten zu fliehen, da gab es im ganzen Lande nur eine Partei, die Partei des Luxemburgers.

Bawor blieb fortan seinem neuen Könige treu und ergeben, obgleich viele Barone Böhmens in Folge der Zeit mit seiner Regierung oft unzufrieden waren und manchen Aufstand im Lande heraufbeschworen.

Zwischen dem 27. Februar und dem 2. September des Jahres 1317 vertauschte Bawor III. die um das Gericht Černitz verminderten Güter von Poreschin gegen die Güter von Witějowitz *) an die Brüder Wernher, Racek und Přibik von Witějowitz.

*) *Dorf im Bezirke von Netolitz und am Goldbache, einem Zuflusse der Blanitz, gelegen. Auf dem an der Westseite dieses Dorfes gelegenen Berge Wosule war noch zu Sommers Zeiten einiges Mauerwerk von der ehemaligen Stammburg der Ritter von Witějowitz vorhanden.*

Letztere waren Söhne des Přibik und der Zdenka (Sidonia) von Witějowitz; das Geschlecht, dem sie angehörten, hatte die gleiche Abstammung, wie das der Herren von Strakonitz, was unter Anderem aus der Gleichheit ihrer Wappen hervorgeht. - Zu dem erwähnten Tausche mag Bawor III. durch folgende Begebenheit bestimmt worden sein: Die drei ritterlichen Brüder von Witějowitz legten um das Jahr 1314 in den südlich von ihrer Burg gelegenen Wäldern am Goldbache ein neues Dorf an, welches

Při tehdejší nejisté znalosti hranic se ale stalo, že nově vzniklá vesnice se již nenacházela na vitějovických pozemcích, nýbrž na půdě kláštera Zlatá Koruna.

To byl pro zlatokorunské mnichy, pověřené jejich opatem klučením lesa a obděláváním půdy v této odlehlé končině, kámen úrazu.

O věci byl zpraven klášter, v archivech se pátralo, jak daleko směrem na sever území Otakarova kláštera sahá, a když klášter usoudil, že pozemky, na nichž stála vesnice Freudental, zcela určitě ještě patří klášteru, bylo s bratry z Vitějovic zahájeno soudní řízení.

Král Jan pověřil urovnáním sporu nejvyššího zemského komořího Petra z Rožmberka. Ten vyslal k prohlídce sporného území komisi složenou z rytířů Bohuslava z Malovic, Jana z Boru, Předvoje ze Lhoty, Leopolda z Wossan, Habreka z Doubravice a Filipa z Mačkova, aby se na místě přesvědčili o pravdivosti tvrzení obou stran, a 23. dubna 1315 rozhodl následovně:

„Klášter Zlatá Koruna nechť sporné hraniční území a les až k potoku Dupleba nadále svobodně a pokojně vlastní, páni z Vitějovic však smějí mít své nové dílo i s hraničícím lesem doživotně v držení, poté pak případně klášteru, jemuž vlastně patří.“

Klášter Zlatá Koruna tedy musel strpět uvnitř svého území obec, o níž rozhodovala cizí vrchnost. Bavor pak uskutečnil tuto pravděpodobně nikoli nevýhodnou výměnu s bratry Verněrem, Rackem a Přibíkem – Vitějovice za Pořešín - aby se tato půda, původně náležející Bavorovi, zase dostala

den Namen Freudental (das heutige Fraudental) bekam. Bei der dormaligen unsicheren Kenntnis der Grenzen geschah es aber, dass das neu entstandene Dorf nicht mehr auf die Witějowitzer Besitzungen, sondern auf die des Stiftes Goldenkron zu liegen kam. Das war den Goldenkroner Mönchen, die mit dem Ausroden des Waldes und mit der Kultivierung des Bodens in jener entlegenen Gegend von ihrem Abte beauftragt worden sind, ein Stein des Anstoßes. Über die Sache wurde im Stifte Bericht erstattet und man forschte im Archive nach, wie weit sich die Grenzen der Otakarischen Stiftung gegen Norden ausdehnen. Und als man sich die Gewissheit verschafft zu haben glaubte, dass die Gründe, auf denen Freudental stand, noch dem Kloster gehören, hat man den drei Brüdern von Witějowitz einen Prozess angehängt. Mit der Beilegung des Zwistes wurde nun vom Könige Johann der böhmische Oberstlandkämmerer Peter von Rosenberg betraut, welcher, nachdem er eine Kommission, bestehend aus den Ritter Bohuslav von Malowitz, Johann von Bor, Předwoj von Lhota, Leopold von Wossan, Habrko von Dubrawitz und Philipp von Mačkow zur Besichtigung des strittigen Reviers abgeschickt hat, um sich von der Wahrheit der Aussagen beider Parteien zu überzeugen, am 23. April 1315 folgende Entscheidung traf: „Das Kloster Goldenkron solle das strittige Grenzgebiet und das Gehölz bis zum Bache Dupleba fürderhin frei und friedlich besitzen, die Besitzer von Witějowitz aber sollen die neue Schöpfung mit dem daran stoßenden Walde bis zum Ende ihres Lebens behalten, worauf sie dem Kloster zufallen sollen, dem sie eigentlich angehöre.“

Das Stift Goldenkron musste also innerhalb seiner Besitzungen eine Ortschaft dulden, über welche fremde Herren geboten. Damit es wieder in den Besitz dieses ursprünglich ihm gehörenden Bodens gelange, ging Bawor den wahrscheinlich nicht unvorteilhaften Tausch – Witějowitz gegen

do držení kláštera. A poté, co se stal majitelem Vitějovic – a s nimi také vesnice Freudental/Frantoly – převedl spornou vesnici na cisterciáky ze Zlaté Koruny.

V listině (Blanice, dne 2. září 1317) jim dobrovolně postoupil všechna svá práva na řečenou vesnici „pro blaho duše své a svých předků“.

Pan Bavor III. z Bavorova po této své druhé donaci Zlaté Koruně již nežil dlouho; v jedné listině svého bratra Viléma z 21. ledna 1318 je už označován „beatae memoriae“, tedy „blahé paměti“. Zemřel v prvních dnech roku 1318 a byl pohřben v křížové chodbě před kapitulním sálem kláštera, který tak štědře obdarovával. Nezanedbal žádné děti, ale patrně vdovu Markétu, dceru pana Jindřicha z Rožmberka.

Zemřela teprve 14. června 1357 a byla pohřbena ve Vyšším Brodu. Bavorův majetek připadl z velké části jeho bratru Vilémovi. Ten později jeho část (Bavorov) postoupil svému švagrovi Petru z Rožmberka a jeho synům; jiná část (panství Horažďovice) byla prodána Petru Rackovi z Kocova.

Vilém ze Strakonice svého bratra o mnoho let přežil, zemřel až po roce 1351; 16. března toho roku totiž v Praze ještě prodal všechna svá práva na bavorovské statky synům Petra z Rožmberka, Petru, Joštovi, Oldřichovi a Janovi, za 1000 kop pražských grošů. Zdá se, že nezanedbal žádné vlastní dědice.

Panství Strakonice odkázal ve své poslední vůli na věčné časy do vlastnictví velkopřevorství řádu maltézských rytířů. Některé listiny, jež se od něho zachovaly, obsahují potvrzení četných donací jeho bratra a jeho předků.

Poreschin – mit den Brüdern Wernher, Racek und Přibik ein. Und nachdem er Besitzer von Witějowitz – mithin auch von dem Dorfe Freudental – geworden, verfügte er über letzteres zu Gunsten der Zisterzienser von Goldenkron. In einer Urkunde (ddto. Blanitz, 2. September 1317) trat er ihnen alle seine Rechte auf das besagte Dorf „zu seinen und seiner Vorfahren Seelenheile“ freiwillig ab.

Herr Bawor III. von Baworow überlebte diese seine zweite Schenkung an Goldenkron nicht lange; denn in einer Urkunde seines Bruders Wilhelm vom 21. Jänner 1318 heißt es bereits von ihm „beatae memoriae“. Er ist in den ersten Tagen des Jahres 1318 gestorben und wurde im Kreuzgange vor dem Kapitelsaale des von ihm so reichlich beschenkten Klosters begraben. Er hatte keine Kinder, wohl aber eine Witwe Margaretha, die Tochter Herrn Heinrichs von Rosenberg, hinterlassen, welche erst am 14. Juni 1357 gestorben und in Hohenfurt begraben worden ist. Die Besitzungen Bawor's fielen größtenteils seinem Bruder Wilhelm zu, welcher dann später einen Teil (Barau) seinem Schwager Peter von Rosenberg und dessen Söhnen abtrug; ein anderer Teil (die Herrschaft Horaždiowitz) wurde an Peter Racek von Kotzow verkauft.

Wilhelm von Strakonitz überlebte seinen Bruder viele Jahre, er ist erst nach dem Jahre 1351 gestorben; denn am 16. März dieses Jahres verkaufte er noch zu Prag alle seine Anrechte auf die Barauer Güter den Söhnen Peters von Rosenberg, Peter, Jodok, Ulrich und Johann, für 1000 Schock Prager Groschen. Er scheint keine leiblichen Erben hinterlassen zu haben. Durch seine letztwillige Anordnung vermachte er die Herrschaft Strakonitz dem Grandpriorat des ritterlichen Maltheserordens für immerwährende Zeiten als Eigentum. Einige Urkunden, die sich von ihm erhalten haben, enthalten die Bestätigungen der zahlreichen Stiftungen seines Bruders und seiner Vorfahren.

POKRAČOVÁNÍ, Budweiser Kreisblatt č.17,
s. 1-3 z 27. 2. 1878

HISTORICKÁ ČRTA

Hrad Pořešín

od J. M. Klimesche

V. * (viz Bdw. Krsblt. č. 12 do 15)

Sourozenci Verněř, Racek a Přibík jsou první majitelé Pořešína, kteří se podle tohoto hradu, směněného s Bavorskem III., nazývali „z Pořešína“. Před rokem 1317 se psali prostě „z Vitějovic“.

Jejich rod byl, jak už bylo zmíněno výše, příbuzný s rodem pánů ze Strakonice; ačkoliv ale rod Bavorů patřil, jak známo, k panskému stavu, páni z Vitějovic pouze k stavu rytířskému.

Pokud totiž můžeme Vitějovické neboli Pořešínské, jak se psali po roce 1317, sledovat v listinách, neužívali nikdy jinou než černou pečeť. Není jisté, kdy se oddělili od rodu „Bavoroviců“ a kdy klesli do rytířského stavu.

Známa je pouze příčina těchto dvou skutečností: postupné chudnutí; jak víme, měl totiž panský stav v 12. a 13. století ve zvyku nechat členy svého stavu, kteří neměli velký majetek, ze svých kruhů vyloučit a nechat je klesnout do stavu rytířského.

První předek rytířů z Vitějovic (později z Pořešína) známý z listin je Přibík I. z Vitějovic, otec tří výše uvedených bratří. Podle listiny z 16. listopadu 1312, dochované v opisu, daroval klášteru dominikánů v Budějovicích část vesnice „v Dubu“ u Blanice, s tou podmínkou, že každým rokem o čtyřech kvatembrových postních dnech (*tzv. suché dny, postní dny přibližně na počátku jednotlivých ročních*

FORTSETZUNG Budweiser Kreisblatt
Nr.17, S. 1-3 vom 27.2.1878

FEUILLETON

Die Burg Poreschin.

von J. M. Klimesch

V. * (siehe Bdw. Krsblt. Nr. 12 bis 15)

Die Gebrüder Wernher, Racek und Přibík sind die ersten Besitzer von Poreschin, welche sich nach dieser, von Bawor III. eingetauschten Burg „von Poreschin“ nannten. Vor dem Jahre 1317 schrieben sie sich schlechthin „von Witějowitz“. Ihr Geschlecht war, wie schon oben erwähnt wurde, stammesverwandt mit dem der Herren von Strakonitz; während aber dieses bekanntlich dem Herrenstande angehörte, zählte jenes nur zum Ritterstande; denn soweit man die Witějowitzer oder die Poreschiner, wie sie sich nach dem Jahre 1317 schrieben, urkundlich verfolgen kann, haben sie nie anders als schwarz gesiegelt. Wann sie sich von dem Stamme der „Baworowice“ getrennt haben und wann sie in den Ritterstand herabgesunken sind, ist ungewiss; bekannt ist nur die Ursache beider Tatsachen: die allmähliche Verarmung; denn der Herrenstand pflegte bekanntlich im 12. und 13. Jahrhunderte diejenigen Mitglieder seiner Häuser, welche eines großen Vermögens entbehrten, aus seinen Kreisen fallen zu lassen und in den Ritterstand zurücktreten zu lassen.

Der erste urkundlich bekannte Ahne der Ritter von Witějowitz (später von Poreschin) ist Přibík I. von Witějowitz, der Vater der drei oben genannten Brüder. Er schenkte laut einer abschriftlich vorhandenen Urkunde am 16. November 1312 dem Konvente der Dominikaner in Budweis einen Teil des Dorfes „v Dubu“ bei Blanitz mit der Bedingung, jährlich an den vier Quatemberzeiten, dann am Tage des hl.

období, pozn. překl.), dále na den sv. Eduarda, tj. v úmrtní den jeho manželky Zdeňky, a konečně o jeho vlastním úmrtním dnu budou sloužit mši za zemřelé. Brzy poté určitě opustil tento svět. 23. dubna 1315 jsou totiž již v jiné, už připomínané listině jeho synové Verněš, Racek a Přibík jmenováni jako majitelé Vitějovic.

Bratři byli už dlouhou dobu v rozepři s klášteřem Zlatá Koruna kvůli jihovýchodním hranicím svého panství, a během téže doby založili vesnici Freudental (*později česky Frantoly, pozn. překl.*). Petr z Rožmberka rozhodl tento spor v roce 1315, poté co ho král Jan ustanovil smírčím soudcem, načež se obě strany 27. února 1317 pokojně vyrovnaly a navždy ukončily vzájemné nepřátelství.

V listině zaznamenávající toto pokojné vyrovnání se uvádějí následující hranice mezi zlatokorunským a vitějovickým panstvím: skála „Welprz“, jejíž poloha se však dnes již nedá přesně určit; snad tím byla míněna nějaká kamenitá vyvýšenina východně od Vitějovic mezi vesnicemi Žitná a Vrbice (Felbern). Jisté je, že osady Krtely, Bor, Obora (Thiergarten), Žitná a Třebanice, ležící východně od Vitějovic, patřily k panství Zlaté Koruny a jejich ohraničení tedy současně určitě tvořila částečnou východní hranici zboží Vitějovice.

K němu patrně původně patřily i vesnice Vrbice a Kralín (Kralovice) a snad i Hoříkovice. Jako druhý hraniční bod se ale označují Lhenice. Odtud šla hranice přímo kolem Velkého Lažiště až k cestě vedoucí přes Nebahovy.

Velké Lažiště tedy patřilo rovněž k državě Vitějovice, zatímco menší stejnojmenná ves, Lažišťko, kterou její němečtí obyvatelé

Eduard, als dem Sterbetage seiner Gattin Zdenka, endlich an seinem eigenen Sterbetage eine Todtenfeier zu begehen. Bald darauf muss er das Irdische gesegnet haben; denn am 23. April 1315 werden bereits in einer, von uns schon einmal angezogenen Urkunde seine Söhne Wernher, Racek und Přibik als Besitzer von Witějowitz genannt.

Letztere standen mit dem Kloster Goldenkron wegen der südöstlichen Grenzen ihrer Güter schon lange Zeit in Zwietracht, und legten während derselben das Dorf Freudental an. Peter von Rosenberg entschied, nachdem er vom Könige Johann zum Schiedsrichter bestimmt worden war, im Jahre 1315 den Streit, worauf sich beide Parteien am 27. Februar 1317 friedlich unter einander ausgleichen und der gegenseitigen Feindschaft für immer ein Ende gemacht haben. In der über diese friedliche Ausgleichung ausgestellten Urkunde werden folgende Grenzen zwischen den Goldenkroner und den Witějowitzer Besitzungen angegeben: Der Fels Welprz, dessen Lage jedoch heutzutage nicht mehr genau zu ermitteln ist. Vielleicht war damit irgendeine steinige Anhöhe östlich von Witějowitz zwischen den Dörfern Žitna und Felbern (Vrbice) gemeint. Gewiss ist, dass die östlich von Witějowitz liegenden Ortschaften Krtel, Bor, Thiergarten, Žitna und Třebanitz zum Goldenkroner Gute gehörten, deren Gemarkungen demnach zugleich teilweise die östliche Grenze des Gutes Witějowitz gebildet haben müssen.

Zu demselben hätten also ursprünglich die Dörfer Felbern und Kralín (Kralowice) und vielleicht auch Hoříkowitz gehört. Als zweiter Grenzpunkt aber wird bezeichnet Elehnyzdo (Elhenitz). Von da ging die Grenze direkt bei Groß-Lažischt vorbei bis zu einem Wege, der durch Nebahau führte.

Groß-Lažischt gehörte also gleichfalls zum Gute Witějowitz, während das kleinere Dorf desselben Namens, Lažištěk, mit deutscher

nazývali Schlag, náležela klášteru Zlatá Koruna.

Nakonec procházela hranice podél oné cesty z Nebahov až k potoku „Dobewle“, který se o dva roky dříve objevuje s pojmenováním Dupleba.

Tento potok ale nemůže být žádný jiný než ten, který se dnes jmenuje Prachatický. - V písemnosti je dále zmíněn otec tří bratrů z Vitějovic, říká se tam o něm: „recolende memorie“ (*přesněji: recolendae memoriae = jehož památka má být uctívána, uctíváný, pozn. překl.*) - jistý důkaz, že Přibík I. v té době už nebyl mezi živými.

V témže roce, nanejvýš o několik měsíců později, směnili Verněř, Racek a Přibík svůj rodový hrad a k němu patřící pozemky za panství Pořešín: opustili rytířský majetek na Zlatém potoce a slunečnou krajinu v okrese Prachatice a nastěhovali se na pevný hrad na řece Malši s jeho pochmurným romantickým okolím.

Nové panství si přes jeho zdánlivou jednoduchost oblíbili a Pořešín zůstal od té doby v majetku vitějovického rytířského rodu až do jeho vymření v 15. století.

Ze tří rytířských bratrů, nových majitelů Pořešína, zemřel jako první Racek – od roku 1317 se totiž již neobjevuje v žádné listině.

Verněř a Přibík, jemuž budeme říkat Druhý, jej přežili. Zdá se, že oba vstoupili do služeb pánů z Rožmberka, protože jejich majetek nebyl nijak zvlášť výnosný.

Alespoň o Přibíkovi to můžeme předpokládat celkem jistě, objevuje se totiž jako svědek v listině z 10. ledna 1337 a nazývá zde sám sebe výslovně purkrabí

Einwohnerschaft, und von dieser Schlag geheißen, dem Stifte Goldenkron gehörte.

Die Grenze ging schließlich längs jenes Weges von Nebahau direkt bis zum Bache Dobewle, welcher zwei Jahre vorher mit dem Namen Dupleba bezeichnet erscheint.

Dieser Bach kann aber kein anderer sein, als der, den man jetzt den „Prachatitzer“ nennt. – In dem Schriftstücke geschieht ferner des Vaters der drei Brüder von Witějowitz Erwähnung, wo es von ihm heißt: „recolende memorie“, - ein sicherer Beweis, dass Přibík I. in dieser Zeit bereits todt war.

In demselben Jahre, höchstens einige Monate später, tauschten Wernher, Racek und Přibík ihre Stammburg und die dazu gehörigen Besitzungen gegen die Herrschaft Poreschin ein: der Ritterbesitz am Goldbache und die heitere Landschaft im Prachiner Kreise wurden verlassen und die feste Burg an der Maltsch mit ihrer düster romantischen Umgebung bezogen.

Die neuen Besitzungen hatte man trotz ihrer scheinbaren Anspruchslosigkeit liebgewonnen, und Poreschin blieb fortan bei dem Witějowitzer Rittergeschlechte bis zu dessen Erlöschen im 15. Jahrhundert.

Der erste von den drei ritterlichen Brüdern und neuen Besitzer von Poreschin, der mit dem Tode abgegangen ist, war Racek; denn seit dem Jahre 1317 tritt er uns in keiner Urkunde mehr entgegen.

Wernher und Přibík, den wir den Zweiten nennen wollen, überlebten ihn. Sie scheinen beide, da ihr Besitz keinen allzugroßen Ertrag abgeworfen haben wird, in die Dienste der Herren von Rosenberg getreten zu sein.

Wenigstens ist es von letzterem als sicher anzunehmen; denn er erscheint in einer Urkunde vom 10. Jänner 1337 als Zeuge, wo er sich ausdrücklich einen Burggrafen

Krumlova.

Jeho pečeť už má nápis „S. Pribislai. De Porzieschin“; je to tedy první potomek rytířského rodu z Vitějovic, známý z listin, který své rodové jméno změnil.

Oba bratři, jak Verněř, tak i Přibík II., se společně objevují v listině pánů Petra, Jakuba, Oldřicha a Jana z Rožmberka (datováno Krumlov, 15. června 1348), dochované v opisu v Cod. M. S. memor. Seu dipl. Altov., kde se o nich říká: „Naši milí věrní“, z čehož patrně smíme usuzovat, že se Verněř a Přibík II. nacházeli v určitém vztahu závislosti k čtyřem rožmberským bratrům.

2. srpna 1364 vyhotovili v Budějovicích listinu, s jejíž pomocí je budějovickému dominikánskému klášteru potvrzen zbožný dar ve výši 4 kop pražských grošů ročně. Tamtéž je ještě jednou, a to naposled, zmíněn dávno zesnulý Přibík I. Originál této na pergameni psané listiny, opatřený šesti zavěšenými pečetěmi, se nachází v dominikánském klášteře sv. Jiljí v Praze na Starém Městě. –

Přibík II. zúžil v roce 1363 hranice pořešínského panství tím, že prodal statek Omlenice Janu Voděradovi, od něhož se statek po roce dostal k Oldřichu z Drochova (Drochau/Drochersdorf?).

Verněř a Přibík II. patrně rok 1364 dlouho nepřežili: v tomto roce již určitě byli v pokročilém věku a pospíšili si proto, jak bylo tehdy zvykem, ještě bezprostředně před svou, jak asi jistě již tušili, brzkou smrtí, nebe příznivě naladit zbožným darem.

Smíme-li věřit Millauerově informaci, vlastnili pořešínské rytíři v dominikánském

von Krumau nennt.

Sein Siegel trägt bereits die Umschrift: „S. Pribislai. De Porzieschin“; er ist also der erste urkundlich bekannte Sprosse des Rittergeschlechtes von Witějowitz, welcher seinen Geschlechtsnamen änderte. Beide Brüder, sowohl Wernher als auch Přibík II., kommen gemeinschaftlich in einer abschriftlichen, im Cod. M. S. memor. Seu dipl. Altov. vorhandenen Urkunde der Herren Peter, Jakob, Ulrich und Johann von Rosenberg (ddto. Krumau, 15. Juni 1348) vor, wo es von ihnen heißt: „Unsere lieben Getreuen“, woraus wir schließen zu dürfen glauben, dass sie sich in einem gewissen Abhängigkeitsverhältnisse zu den vier Rosenberger Brüdern befanden.

Am 2. August 1364 fertigten sie in Budweis eine Urkunde aus, mittels welcher dem Budweiser Dominikaner-Konvente zu einer frommen Stiftung die jährliche Zahlung von 4 Schock Prager Groschen versichert wird. Dasselbst geschieht nochmals und zwar zum letztenmal, des schon lange gestorbenen Přibík I. Erwähnung. Das mit 6 hangenden Siegeln versehene Original der Urkunde auf Pergament, befindet sich im Dominikaner-Konvente bei St. Egid auf der Altstadt zu Prag. – Přibík II. verschmälerte im Jahre 1363 die Grenzen der Poreschiner Herrschaft dadurch, dass er das Gut Umlowitz an Johann Woděrad verkaufte, von welchem es ein Jahr darnach an Ullrich von Drochau (Drochersdorf?) gelangte.

Wernher und Přibík II. dürften das Jahr 1364 nicht lange überlebt haben: sie mussten ja bereits in diesem Jahre in einem hohen Alter gestanden sein und beeilten sich deshalb nach der Sitte der damaligen Zeit noch unmittelbar vor ihrer baldigen Auflösung, die sie sicherlich schon geahnt haben werden, den Himmel durch eine fromme Stiftung für sich günstig zu stimmen.

Dürfen wir dem Berichte Millauer's Glauben schenken, so besaßen die Poreschiner

kostele v Budějovicích rodinnou hrobku, a proto zřejmě tak štědře obdarovávali tamní mnichy.

Učený cisterciácký mnich z Vyššího Brodu se snaží svou výpověď potvrdit následujícími slovy: „Na vnější straně listiny Vernéře a Přibíka z 2. srpna 1364 je umístěn nápis ze stejné doby následujícího obsahu: „Ilius progeniei sepultura est ante altare ymaginis beate virginis“ (*Hrobka onoho rodu je před oltářem obrazu blahoslavené Panny, pozn. překl.*), a pod ním údajně je poznámka z pozdější doby:

„Fundatio Przibici de Porzessau (sic) et Weneri fratris germani pro sepultura ante altare b. virginis.“ (*Dar Přibíka z Pořešína a rodného bratra Vernéře pro hrobku před oltářem blahoslavené Panny, pozn. překl.*). Podle jiných listin, jež Millauer vlastnil, se tento oltář blahoslavené Panny, před nímž měli Pořešínská hrobku, údajně nacházel u naproti stojícího pilíře kaple sv. Josefa, jež nyní také už neexistuje.

Jako nástupce Vernéře a Přibíka na Pořešíně potkáváme během času v listinách Markvarta. Poprvé se objevuje mezi svědky na listině z roku 1360, jíž Kateřina, vdova po Oldřichu Schauflerovi ze vsi Sacherles, daruje pro spásu duše svého zemřelého manžela klášteru Vyšší Brod mlýn ve vesnici Seherleins (tj. Sacherles – *později Kamenná, pozn. překl.* – u Deutsch-Reichenau/Německého Rychnova); - poslední listina, v níž se objevuje jeho jméno, pochází z 11. června 1406 a nachází se v současnosti v knížecím schwarzenberském archivu v Krumlově. Dostala se tam po zrušení kláštera Zlatá Koruna (1785).

Nelze už zjistit, či syn Markvart byl; zdá se ale jisté, že jeho otcem byl jeden ze tří bratrů, kteří vyměnili s Bavorskem III. Vitějovice za Pořešín.

Ritter in der Dominikaner-Kirche zu Budweis ihre Familiengruft, weshalb sie die dortigen Mönche so ausnehmend mit ihrer Gunst bedacht zu haben scheinen.

Der gelehrte Zisterziensermönch von Hohenfurt sucht seine Aussage durch folgendes zu bekräftigen: „An der Außenseite der Urkunde Wernhers und Přibiks vom 2. August 1364 sei eine gleichzeitige Inschrift folgenden Inhaltes angebracht: „Ilius progeniei sepultura est ante altare ymaginis beate virginis“ (*Die Gruft dieses Geschlechtes befindet sich vor dem Altar des Bildes der seligen Jungfrau, Anm.B.R.*), und darunter stehe folgende Bemerkung, aus einer späteren Zeit: „Fundatio Przibici de Porzessau (sic) et Weneri fratris germani pro sepultura ante altare b. virginis.“ Laut anderen Urkunden, welche Millauer besaß, soll sich dieser Altar der seligen Jungfrau, vor welchem die Poreschiner ihre Gruft hatten, früher an dem der jetzt bereits auch nicht mehr existierenden Josefskapelle gegenüberstehenden Pfeiler befunden haben.

In Folge der Zeit begegnen wir in den Urkunden dem Marquard als dem Nachfolger Wernhers und Přibiks auf Poreschin. Zum erstenmale erscheint er unter den Zeugen einer Urkunde vom Jahre 1360, mittels welcher dem Stifte Hohenfurt eine Mühle im Dorfe Seherleins (d.i. Sacherles bei Deutsch-Reichenau) von Katharina, der Witwe nach Ullrich Schaufler von Sacherles, zum Seelenheile ihres verstorbenen Mannes geschenkt wird; - die letzte Urkunde, die seinen Namen trägt, stammt vom 11. Juni 1406 und befindet sich gegenwärtig im fürstl. Schwarzenberg'schen Archive zu Krumau, wohin sie nach der Aufhebung des Stiftes Goldenkron (1785) gelangt ist.

Wessen Sohn Marquard gewesen ist, lässt sich nicht mehr ermitteln; doch scheint es sicher zu sein, dass einer der drei Brüder, welcher Poreschin gegen Witějowitz von Bawor III. eingetauscht haben, sein Vater

Užíval totiž stejný erb jako jeho předchůdce Přibík II., a určitě tedy patřil ke stejnému rodu; navíc se nazýval už v době, kdy Verněř a Přibík II. ještě vlastnili Pořešín, rytířem z Pořešína, což by nebylo bývalo možné, kdyby nebyl nejbližší pokrevní příbuzný prvních rytířů z Pořešína, Verněře, Racka a Přibíka II.

Markvart je nejvýznamnější a současně nejznámější muž svého rodu: své jméno zvěčnil četnými donacemi v jižních Čechách. Některé z nich se dokonce dochovaly až do dnešního dne, jiné naopak zanikly v bouřích dalších časů.

Nejedna dobrá instituce v Kaplici možná pocházejí ještě od něho, a mnozí z obyvatel to netuší, ačkoli jméno velkého dobrodince jejich předků je ohlašováno opakovaně a pravidelně z kazatelny!

V letech 1360 až 1375 zastával úřad purkrabího hradu Rožmberk. Jako takový vystupoval jako svědek na několika listinách z let 1360, 1361, 1362 (29. září), 1365 (21. října), 1367 (13. června), 1369 (13. července), 1371 (26. října), 1372 (18. ledna), 1374 (26. června v Zlaté Koruně) a 1375 (25. dubna a 24. srpna).

Již jako purkrabí se jistě těšil velké vážnosti, jak dokazuje listina vyhotovená 25. dubna 1375 v Krumlově.

Mniši obou cisterciáckých klášterů Zlatá Koruna i Vyšší Brod se jako praví středověcí průkopníci kultury dostali při klučení lesů ležících jihozápadně od Hořic do sporu ohledně hranic svých pozemků, jež se tu dotýkaly. Když Zlatá Koruna obdržela od zvíkovského purkrabího Hirza darem panství Mokrá (1268), a když Vyšší Brod po popravě Záviše z Falkenštejna

gewesen sei. Bediente er sich doch eines gleichen Wappens, wie sein Vorgänger Přibík II., und musste deshalb dem gleichen Geschlechte angehören; überdies nannte er sich bereits zu einer Zeit, wo Wernher und Přibík II. noch die eigentlichen Besitzer von Poreschin waren, einen Ritter von Poreschin, was nicht hätte geschehen können, wenn er nicht der nächste Butsverwandte der ersten Ritter von Poreschin, des Wernher, Racek und Přibík II., gewesen wäre.

Marquard ist der bedeutendste und zugleich bekannteste Mann seines Geschlechtes: seinen Namen hatte er durch zahlreiche Stiftungen im südlichen Böhmen verewigt, von denen sich einige sogar bis auf den heutigen Tag erhalten haben, andere wieder in den Stürmen der folgenden Zeiten zu Grunde gingen. Manch gute Einrichtung in K a p l i t z mag noch von ihm herkommen, und viele der Bewohner ahnen es nicht, trotzdem dass der Name des großen Wohltäters ihrer Vorfahren immer und immer wieder von der Kanzel herab verkündigt wird!

Vom Jahre 1360 bis 1375 verwaltete er das Amt eines Burggrafen von Rosenberg. Als solcher leistete er Zeugenschaft in einigen Urkunden aus den Jahren 1360, 1361, 1362 (29. Sept.), 1365 (21. Okt.), 1367 (13. Juni), 1369 (13. Juli), 1371 (26. Okt.), 1372 (18. Jänner), 1374 (26. Juni zu Goldenkron) und 1375 (25. April und 24. August).

Schon als Burggraf musste er sich eines großen Ansehens erfreut haben, was eine am 25. April 1375 zu Krumau gefertigte Urkunde beweist. Die Mönche der beiden Zisterzienserstifte Goldenkron und Hohenfurt sind als echte, mittelalterliche Pioniere der Kultur beim Roden der südwestlich von Hörtitz gelegenen Wälder wegen der Grenzen ihrer gegenseitigen Besitzungen, die sich hier berührten, in Streit geraten. Als Goldenkron die Herrschaft Mugrau von Hirzo von Klingenberg zum Geschenke erhielt (1268),

rychle (vy)koupil za 500 hřiven stříbra od jeho bratra Vítka sousední, východně položený statek Hořice, měly hraniční lesy ještě sotva nějakou hodnotu a o majetkové právo na ně se sotvakdo staral.

Teprve teď, poté co lidé při kultivování půdy pronikli až sem, vznikla nezbytná otázka, jak daleko smí každý z obou klášterů se svým obděláváním zajít.

Spor mezi oběma stranami byl proto nevyhnutelný a musel být v roce 1375 rozhodnut podle práva.

Opat Otto III. z Vyššího Brodu si vybral jako smírčí soudce dva rytíře, Markvarta z Pořešína a Jana z Boru, jinak zvaného i z Rovného (*něm. Ruben, č. Kladenské Rovné, malá vesnice patřící pod Kájov u Českého Krumlova, pozn. překl.*), naopak opat Zlaté Koruny Gerhard I. rytíře Mikuláše z Bělče a Konrád z Trojanů, jinak z Heršláku. Ti se nyní vydali na cestu i s opatem Jarlochem (Gerlachem) z Nepomuku coby svým předákem, aby si sporné hraniční lesy prohlédli. Poté, co se tak stalo, stanovili na věčné časy hranice, nechali o svém rozhodnutí vyhotovit výše uvedenou listinu a spor obou klášterů tím ukončili.

POKRAČOVÁNÍ Budweiser Kreisblatt č.18, s. 1-3 z 2. 3. 1878

HISTORICKÁ ČRTA

Hrad Pořešín

od J. M. Klimesche

VI. * (*viz Bdw. Krsblt. č. 12 až 15 a 17*)

Markvart měl bratra jménem Přibík, jemuž

und als Hohenfurt das benachbarte, östlich gelegene Gut Höritz nach der Hinrichtung Zawisch's von Falkenstein rasch von dessen Bruder Witek für 500 Mark Silber erkaufte (1290), hatten die Grenzwälder kaum einen Wert gehabt, und man kümmerte sich wenig um das Eigentumsrecht auf dieselben. Erst jetzt, nachdem man mit der Kultivierung des Bodens bis hierher vorgedrungen war, entstand die notwendige Frage, wie weit jedes der beiden Klöster mit seinen Urbarmachungen gehen dürfe. Ein Streit zwischen beiden Parteien war deshalb unausbleiblich, und er musste im J. 1375 von Rechts wegen entschieden werden.

Abt Otto III. von Hohenfurt wählte sich die beiden Ritter Marquard von Poreschin und Johann von Bor, anders von Ruben genannt, zu Schiedsmännern, Abt Gerhard I. von Goldenkron hingegen die beiden Ritter Nikolaus von Bielz und Konrad von Trojanow, anders von Herschlag. Diese zogen nun mit dem Abte Gerlach von Nepomuk als ihrem Obmanne aus, um die strittigen Grenzwälder zu besichtigen. Und nachdem solches geschah, haben sie die Grenzen für immerwährende Zeiten geregelt, über ihre Entscheidung die oben genannte Urkunde anfertigen lassen, und so dem Zwiste beider Klöster ein Ende gemacht.

FORTSETZUNG Budweiser Kreisblatt Nr.18, S. 1-3 vom 2.3.1878

FEUILLETON

Die Burg Poreschin.

von J. M. Klimesch

VI. * (*siehe Bdw. Krsblt. Nr. 12 bis 15 und 17*)

Marquard hatte einen Bruder, mit Namen

budeme říkat Třetí. Zdá se, že zpočátku spravovali pořešínské statky společně.

1. listopadu 1370 (?) oba povolili duchovním pánům kláštera ve Vyšším Brodu ve své trhové vsi Kaplice osvobození od mýtného pro všechno možné zboží, „ať už dobytek, víno nebo obilí nebo všelicos, ať je to malé nebo velké, je toho málo nebo hodně“.

Později byl společný majetek rozdělen, a sice tak, že Markvart zůstal pánem hradu a největší části pořešínských pozemků, Přibík III. se ale stal vlastníkem statku Desky (Brettern, *dnes část obce Malonty, pozn. překl.*).

Jako majitel tohoto statku se Přibík objevuje v listině (Pořešín, dne 15. června 1403), jejímž prostřednictvím jeho bratr Markvart prodal opatu Ottovi V. a klášteru Vyšší Brod za pět kop a 12 grošů svůj mlýn ležící pod vesnicí Einsiedl (*dnes Nažidla, pozn. překl.*) O případných potomcích Přibíka III. nic nevíme.

Mezi listinami kláštera Vyšší Brod se najde také listina, kterou nechal vyhotovit 27. listopadu 1366 jistý Wernher (Věžko) z Pláně a v níž opatu a konventu kláštera Vyšší Brod prodává ves Malá Pláně (Klein-Plendles, psáno s tečkami nad oběma „e“, pozn. B. R., tj. Horní Pláně, okres Krumlov, farnost Věžovatá Pláně) se všemi náležitostmi za 23 kop velkých pražských feniků.

Wernherova malá pečeť, visící na proužku pergamenu, znázorňuje štít, na němž se nachází střela.

Tato listina nás tedy opravňuje k vyslovení domněnky, že Wernher byl blízký příbuzný Markvarta z Pořešína. Možná byli bratřenci nebo dokonce bratři!

Že to byl skutečně potomek pořešínského

Přibík, den wir den Dritten nennen wollen. Sie scheinen anfangs die Poreschiner Güter gemeinsam verwaltet zu haben. Am 1. November 1370 (?) bewilligten sie beide den geistlichen Herren des Klosters zu Hohenfurt in ihrem Markte Kaplitz eine Mautfreiheit für alle möglichen Dinge, „es sei Vieh, Wein oder Getreide oder Vielerlei, es sei klein oder groß, wenig oder viel“.

Später wurde der Gesamtbesitz geteilt, und zwar so, dass Marquard der Herr der Burg und des größten Teils der Besitzungen von Poreschin blieb, Přibík III. aber das Gut Desky (Brettern) zum Eigentume bekam.

Als Besitzer von Brettern erscheint Letzterer in einer Urkunde (ddto. Poreschin, 15. Juni 1403), mittels welcher Marquard, sein Bruder, dem Abte Otto V. und dem Konvente in Hohenfurt seine, unterhalb des Dorfes Einsiedl gelegene Mühle um 5 Schock und 12 Groschen verkaufte. Von den etwaigen Nachkommen Přibíks III. wissen wir nichts.

Unter den Urkunden des Stiftes Hohenfurt findet sich auch eine, welche ein gewisser Wernher (Wěžko) von Plandles am 27. November 1366 ausgestellt und worin er dem Abte und dem Konvente des „Münsters“ zu Hohenfurt das Dorf Klein-Plendles (mit Punkten über den beiden „e“, Anm.B.R., d.i. Ober-Plandles, Bezirk Krumau, Pfarre Turm-Plandles) sammt allem Zubehör um 23 Schock großer Prager Pfennige verkauft.

Das kleine, an einem Pergamentstreifen hängende Siegel Wernhers stellt einen Schild dar, worauf sich ein Pfeil befindet.

Diese Urkunde nun berechtigt uns zur Aufstellung der Vermutung, dass Wernher ein naher Anverwandter Marquards von Poreschin gewesen sei. Vielleicht waren sie Vettern oder gar Brüder!

Dass Ersterer wirklich ein Sprosse des

rytířského rodu, dokazuje jeho erb a jeho jméno, v tomto rodě tak oblíbené.

Svobodný statek, který Wernher vlastnil a podle něhož se nazýval, ležel na jižním úbočí svahů u obce Přídolí a tvořil původně s velkou pravděpodobností součást panství Pořešín.

Byl od něho asi oddělen, aby mohl sloužit coby důchod, právě tak, jako tomu bylo u statku Desky (Brettern, *dnes část obce Malonty, pozn. překl.*).

Zboží Pláně, jejíž obytné sídlo asi stálo na vyvýšenině, kde je dnes kostel Věžovaté Pláně, už nebylo znovu spojeno s Pořešínem; po smrti Wernhera (kolem roku 1367), který byl pohřben ve Vyšším Brodě, totiž zůstala Horní Pláně jmenovanému klášteru, ostatní nemohé vsi ale časem přešly na prelaturu Krumlov nebo připadly samotným pánům Krumlova.

Mezi četnými donacemi, dary a jinými dobročinnými opatřeními, jejichž původcem byl Markvart, jsou nejdůležitější a nejznámější tyto:

1. V roce 1375 darování dvou lánů půdy ve vesnici Zubčice*) bývalému klášteru klarisek v Krumlově, založenému roku 1361.

*) *Leží v okrese Krumlov, jihovýchodně od Krumlova.*

Kromě toho ještě podotkněme, že Markvart témuž ženskému klášteru prodal roku 1388 vesnici Krasejov**).

***) *Nyní Krasejovka, v okrese Krumlov, severovýchodně od města Krumlova, u silnice vedoucí z Kaplice do Budějovic.*

Originály listin o tom se nacházejí v pražské

Poreschiner Rittergeschlechtes war, beweist sein Wappen und sein in diesem Geschlechte so beliebter Name.

Das freie Gut, welches Wernher besaß und nach welchem er sich benannte, lag am südlichen Abhänge der Prietaler Berge und bildete ursprünglich höchst wahrscheinlich einen Bestandteil der Herrschaft Poreschin, von welcher es abgelöst worden sein mag, um als Apanage zu dienen, gerade so, wie es bei dem Gute Desky (Brettern) der Fall war.

Das Gut Plandles, dessen Sitz auf der Anhöhe gestanden sein mag, wo jetzt die Kirche von Turm-Plandles steht, wurde nicht mehr wieder mit Poreschin vereinigt; denn nach dem Tode Wernhers (um das Jahr 1367), der in Hohenfurt begraben wurde, blieb Ober-Plandles bei dem genannten Stifte, die übrigen, nicht zahlreichen Dörfer aber kamen mit der Zeit an die Prälatur Krumau oder gediehen an die Herrschaften Krumau selbst.

Unter den zahlreichen Stiftungen, Schenkungen und anderen woltätigen Anstalten, die Marquard zum Urheber haben, sind folgende die wichtigsten und bekanntesten: 1. Die im Jahre 1375 gemachte Schenkung von zwei Huben Landes im Dorfe Subschitz *) an das ehemalige, im Jahre 1361 gestiftete Jungfrauenstift der Klarissinen zu Krumau.

*) *Im Bezirke und südöstlich von Krumau gelegen.*

Nebenbei sei auch noch bemerkt, dass Marquard ebendemselben Jungfrauenkloster im Jahre 1388 das Dorf Krasejow **) verkaufte.

***) *Jetzt Krasejowka, im Bezirke und nordöstlich von Krumau, an der Straße, die von Kaplitz nach Budweis führt, gelegen.*

Die Originalurkunden darüber befinden sich

c. a k. knihovně (c.k. *Universitní knihovna v Praze, od roku 1887 c.k. Veřejná a universitní knihovna, pozn. překl.*).

2. Donace pro třetího kaplana při farním kostele v Kaplici, která se zachovala až dodnes pod názvem „Markvartova donace“. Kaplická farnost tehdy patřila k doudlebskému (něm. Teindles) děkanství a byla spravována jedním farářem a dvěma kaplany. Všichni to byli premonstrátský mniši kláštera v Milevsku, také patronát nad farností v Kaplici náležel zmíněnému premonstrátskému klášteru.

V darovací listině, vyhotovené na den sv. Máří Magdalény (22. července) 1383 v Milevsku, se praví:

„Nos Marquardus de Poreschin ---- statuimus et ordinamus in Ecclesia parochiali oppidi nostri Kaplic, quae Ecclesia per fratres Monasterii Milovicensis Ordinis Praemonstratensium a veteribus temporibus consueta est regi et gubernari, in qua Rector cum duobus fratribus aliis Presbyteris sibi conjunctis Ordinis praedicti ibidem continuo commoratur, ut idem Plebanus, qui pro tempore fuerit, debeat et teneatur habere quartum fratrem Presbyterum etc.”

(„My Markvart z Pořešína ---- stanovíme a určujeme ve farním kostele našeho městečka Kaplice, který je odedávna navykle řízen a spravován bratry milevského kláštera řádu premonstrátů a v němž rektor se dvěma dalšími bratry kněžími k němu připojenými z výše uvedeného řádu tamtéž trvale přebývá, nechť týž farář, který zde v té době bude, je povinen a zavázán udržovat čtvrtého bratra kněze atd.”, pozn. překl.)

in der Prager k.k. Bibliothek.

2. Die Stiftung für einen dritten Kaplan bei der Pfarrkirche in Kaplitz, welche sich bis auf den heutigen Tag unter dem Namen „Marquardische Stiftung“ erhielt. Die Kaplitzer Pfarre gehörte damals zum Doudleber (Teindleser) Dekanate und wurde von einem Pfarrer und zwei Kaplänen, welche sämmtlich Prämonstratensermonche des Stiftes Mühlhausen waren, verwaltet. Auch das Patronat über dieselbe gehörte dem genannten Prämonstratenserstifte. In der Stiftungsurkunde, welche am Tage der hl. Maria Magdalena (22. Juli) 1383 in Mühlhausen ausgefertigt wurde, heißt es:

„Nos Marquardus de Poreschin ---- statuimus et ordinamus in Ecclesia parochiali oppidi nostri Kaplic, quae Ecclesia per fratres Monasterii Milovicensis Ordinis Praemonstratensium a veteribus temporibus consueta est regi et gubernari, in qua Rector cum duobus fratribus aliis Presbyteris sibi conjunctis Ordinis praedicti ibidem continuo commoratur, ut idem Plebanus, qui pro tempore fuerit, debeat et teneatur habere quartum fratrem Presbyterum etc.”

(„Wir, Marquardus von Poreschin ---- ordnen an und bestimmen in der Pfarrkirche unseres Städtchens Kaplic, das seit alten Zeiten eingerichtet und verwaltet zu werden pflegt von Brüdern des Klosters in Mühlhausen aus dem Orden der Prämonstratenser und in dem der Rector mit zwei weiteren priesterlichen Brüdern, die sich ihm aus dem oben angeführten Orden angeschlossen und dort dauerhaft aufhalten, dass der entsprechende Pfarrer, der jeweils vor Ort eingesetzt ist, sich dazu verpflichtet und den Unterhalt eines vierten priesterlichen Bruders sicherzustellen hat.“, Anm.d.Ü.)

Originál se nachází momentálně ve farním archivu v Kaplici. Markvartova pečeť se nedochovala, dobře dochované jsou ale pečeti pánů Jana a Jindřicha z Rožmberka a pana Jindřicha z Jindřichova Hradce.

3. Propuštění obyvatel Kaplice z nevolnictví na den sv. Mikuláše roku 1382.

V kaplickém městském archivu se nachází několik opisů Markvartových listin, v nichž se mezi jiným uděluje obyvatelům právo ročního a týdenního trhu, tak jak se konají dosud, dále oprávnění vařit z pšenice a ječmene světlé nebo tmavé pivo.

Tato a ještě jiná privilegia, jež Markvart udělil kaplickým měšťanům, byla nejen roku 1623 potvrzena ovdovělou Marií Magdalenou hraběnkou Buquoyovou, nýbrž také 1653 císařem Ferdinandem III., 1677 císařem Leopoldem I. a 1793 císařem Františkem II.

Markvart je také pravděpodobným zakladatelem snad po něm pojmenované vesnice Markvartice, ležící kdysi na pořešínském území a nyní v okrese Krumlov východně od okresního města.

Jak se zdá, složil Markvart v roce 1375 nebo brzy poté svůj úřad purkrabího na Rožmberku; přinejmenším ani v jedné listině po tomto roce není k jeho jménu připojen titul „purkrabí“.

Snad byla pohnutkou k rezignaci na tento čestný úřad a titul starost o jeho vlastní majetek. Byl již v pokročilém věku a musel mít na paměti dobrou správu a rozmnožení svých statků, aby zabezpečil své děti, jichž zřejmě neměl málo.

Das Original befindet sich gegenwärtig im Pfarrarchive von Kaplitz. Das Siegel Marquards ist nicht mehr vorhanden, wohl aber jene der Herren Johann und Heinrich von Rosenberg und des Herren Heinrich von Neuhaus.

3. Die Entlassung der Einwohner von Kaplitz aus der Leibeigenschaft am Tage St. Nikolai des Jahres 1382. Im Kaplitzer Stadtarchive befinden sich mehrere Abschriften von Marquardischen Urkunden, worin unter Anderem den Einwohnern das Recht der Jahr- und Wochenmärkte, wie sie noch jetzt bestehen, ferner die Befugnis, weißes oder braunes Bier aus Weizen und Gerste zu bräuen, erteilt wird.

Diese und noch andere Privilegien, welche Marquard den Kaplitzer Bürgern erteilt hatte, wurden nicht nur 1623 von der verwitweten Gräfin Maria Magdalena von Buquoy, sondern auch 1653 von Kaiser Ferdinand III., 1677 vom Kaiser Leopold I. und 1793 vom Kaiser Franz II. bestätigt.

Marquard ist auch der wahrscheinliche Gründer des einst auf dem Poreschiner Gebiete, jetzt im Bezirke und östlich von Krumau gelegenen Dorfes Marquartz, welches nach ihm benannt worden sein mag.

Wie es scheint, hatte Marquard im Jahre 1375 oder bald darauf sein Amt als Burggraf von Rosenberg niedergelegt; wenigstens wird ihm nach dem genannten Jahre in keiner einzigen Urkunde mehr der Titel „Burggraf“ beigelegt. Vielleicht war es die Sorge um seine eigenen Besitzungen, welche ihn zum Aufgeben des ehrenhaften Amtes und Titels veranlasst hat. Er stand bereits in einem vorgerückten Alter und musste auf eine gute Verwaltung und auf die Vermehrung seiner Güter bedacht sein, damit er seine, wie es scheint, an Zahl nicht geringen Kinder unterbringe.

Z doby mezi roky 1385 až 1406 se dochovalo mnoho listin, jež nesou Markvartovo jméno.

Některé z nich už byly zmíněny výše, z dalších nejdůležitější pocházejí z let 1385 (6. července), 1387 (20. října, Chroboly), 1390 (25. února, Praha), 1392 (25. února), 1392 (28. září), 1396 (26. prosince, Vyšší Brod), 1398 (9. dubna), 1401 (14. dubna), 1403 (15. června, Pořešín), 1406 (2. února) und 1406 (11. června).

Listina z 6. července 1385 pochází od jistého Mikšíka z Veselí (Mikschik von Wesele) vystavovatel v ní poukazuje své manželce Dorothee 100 kop pražských grošů na svých statcích ve Veselí (Wesele), Šaflěřov a Haclov/Hodslav (Hatzles, *zaniklá vesnice mezi Malšínem a Frymburkem, pozn. překl.*) jako doživotní důchod, a Markvart z Pořešína ještě s dalšími to svědecky potvrzuje.

Také v listině vystavené 20. října 1387 v Chrobotech Markvart podává svědectví, a to písemně. Podnět k vyhotovení písemnosti byl následující:

Vyšehradský probošt Theodorich (*Dětrich z Portic, pozn. překl.*) v roce 1360 násilím odebral klášteru Zlatá Koruna 23 vesnic a tvrdil o nich, že patří k panství Prachatic, jež tehdy bylo majetkem vyšehradské chrámové kapituly.

Zlatokorunští mniši se proti tomuto postupu bránili a obžalovali Theodoricha u papežské kurie v Římě. Věc byla poté podrobena přesnému vyšetřování a zlatokorunský opat Arnold se svým konventem se snažil shromáždit co nejvíce svědectví, aby potvrdil tu pravdu, že až do roku 1360 sporné statky pokojně a nepřetržitě vlastnil jeho klášter.

20. října 1387 se sešli hlubocký purkrabí Mikuláš Roth jako královský komisař, lomnický purkrabí Beneš jako jeho

Aus der Zeit vom Jahre 1385 bis zum Jahre 1406 hat sich eine Anzahl von Urkunden erhalten, welche Marquards Namen tragen. Einige davon sind bereits oben erwähnt worden, von den anderen aber stammen die wichtigsten aus den Jahren 1385 (6. Juli), 1387 (20. Oktober, Chrobold), 1390 (25. Februar, Prag), 1392 (25. Februar), 1392 (28. September), 1396 (26. Dezember, Hohenfurt), 1398 (9. April), 1401 (14. April), 1403 (15. Juni, Poreschin), 1406 (2. Februar) und 1406 (11. Juni).

Die Urkunde vom 6. Juli 1385 stammt von einem gewissen Mikschik von Wesele her; der Aussteller weist darin seiner Gemahlin Dorothea 100 Schock Prager Groschen auf seinen Gütern in Wesele, Saphlerzow und Hatzlow (Hatzles) zum Leibgedinge an, was Marquard von Poreschin mit noch Anderen bezeugt.

Auch in der am 20. Oktober 1387 zu Chrobold ausgestellten Urkunde gibt Marquard ein Zeugnis ab, und zwar ein schriftliches. Folgendes war die Veranlassung zur Ausfertigung des Schriftstückes:

Der Wyschehrader Probst Theodorich hatte im Jahre 1360 dem Stifte Goldenkron durch einen Gewaltstreich 23 Dörfer entrissen, von denen er behauptete, sie gehören zur Herrschaft Prachatitz, die damals ein Eigentum des Wyschehrader Domkapitels war.

Die Goldenkroner Mönche wehrten sich gegen dieses Verfahren und klagten Theodorich bei der päpstlichen Kurie in Rom an. Die Sache wurde darauf einer genauen Untersuchung unterzogen, und der Goldenkroner Abt Arnold mit seinem Konvente suchte so viel Zeugnisse als möglich aufzubringen, um die Wahrheit zu erhärten, dass bis zum Jahre 1360 sein Kloster stets in ruhigem Besitze der strittigen Güter gestanden ist. Am 20. Oktober 1387 kamen der Frauenberger Burggraf Nikolaus Roth als königlicher

přisedící, královský český notář Jan z Lišova, zlatokorunský opat Arnold a četní další mužové v Chrobolech, aby sestavili notářský instrument o vyjádřeních listin přinesených Arnoldem a výpovědích přítomných svědků.

Opat přednesl, že se Theodorich, probošt na Vyšehradě, protiprávně zmocnil výše uvedených statků jeho kláštera, a potvrdil svůj výrok „listinou Přemysla Otakara II., krále českého, vévody rakouského a štyrského a markraběte moravského, zakladatele Zlaté Koruny, který sporné statky klášteru daroval (1263); dále stvrzující listinou krále Václava II. Českého, syna Přemysla Otakara II. (z roku 1284); stvrzovací listinou římského císaře Karla IV., krále českého (z roku 1348); stvrzovací listinou Václava IV., tehdejšího českého krále (z roku 1384); listinou Strakonice (z roku 1317); listinou pana Petra z Rožmberka (z roku 1315); listinou Vernéře, Racka a Přibíka z Vitějovic (z roku 1317); listinou Předvoje ze Lhoty (z roku 1320); listinou Václava ze Lhoty (z roku 1349); listinou pánů Petra, Jana a Oldřicha z Rožmberka; listinou pana Heřmana z Jindřichova Hradce a listinou pana Markvarta z Pořešína*), jež byly všechny, poté co byly komisi předány, přítomným notářem předčítány.

**) Ani listiny pánů z Rožmberka a Jindřichova Hradce, ani listina Markvarta z Pořešína se nedochovaly.*

Kommissär, der Lomnitzer Burggraf Benesch als sein Beisitzer, der königl. Böhmische Notar Johannes von Lischow, der Goldenkroner Abt Arnold und zahlreiche andere Männer in Chrobold zusammen, um ein notarielles Instrument über die Aussagen der von Arnold mitgebrachten Urkunden und der anwesenden Zeugen aufzusetzen. Der Abt trug vor, dass sich Theodorich, Probst am Wyschehrad, der oben genannten Güter seines Klosters widerrechtlich bemächtigt habe, und bekräftigte seinen Ausspruch „durch die Urkunde Přemysl Otokars II., Königs von Böhmen, Herzogs von Österreich und Steiermark und Markgrafen von Mähren, des Gründers von Goldenkron, welcher die strittigen Güter dem Kloster schenkte (1263); ferner durch die Bestätigungsurkunde König Wenzels II. von Böhmen, des Sohnes Přemysls Otakars II. (aus dem Jahre 1284); durch die Bestätigungsurkunde des römischen Kaisers Karl IV., Königs von Böhmen (aus dem Jahre 1348); durch die Bestätigungsurkunde Wenzels IV., des damaligen Königs von Böhmen (aus dem Jahre 1384); durch die Urkunde Bawors III. von Strakonitz (vom Jahre 1317); durch die Urkunde des Herrn Peter von Rosenberg (vom Jahre 1315); durch die Urkunde Wernhers, Raceks und Přibiks von Witějowitz (aus dem Jahre 1317); durch die Urkunde des Předwoj von Lhota (aus dem Jahre 1320); durch die Urkunde Wenzels von Lhota (aus dem Jahre 1349); durch eine Urkunde der Herren Peter, Johann und Ulrich von Rosenberg; durch eine Urkunde des Herrn Hermann von Neuhaus und durch eine Urkunde des Herren Marquard von Poreschin*), welche sämtlich, nachdem sie der Kommission übergeben worden waren, von dem anwesenden Notare vorgelesen worden sind.

**) Weder die Urkunden der Herren von Rosenberg und Neuhaus noch jene Marquards von Poreschin sind mehr vorhanden.*

Opat nechal dále svou výpověď potvrdit následujícími svědky: Bohunkem, farářem z Budějovic, Hostanem, farářem z Krumlova, Bohdanciem, farářem z Velešína, a Theoderichem, farářem z Chrobol; dále rytířem Bohuslavem, zvaným Sestřenec, Onešem z Vihlav, Jarošem, purkrabím na Helfenburku, a Přibíkem z Křemže;

dále šlechtici a vladyky Mikulášem, purkrabím na Rožmberku, Višněm z Větrní, Drohovcem z Omlenic, Smilem z Rovného, Mikulášem z Malotína, Windhemer z Husny, Bernhardem z Borovníčky (Borovnice), Rackem ze Záluží, krumlovským purkrabím Jindřichem, Benešem z Vidova (Widowec), Borovcem z Boru, Janem z Mezipotočí (Nespoding), Hrdoněm ze Stupné, Vchynou z Dubče, Vilémem, purkrabím z Poděhus, a Janem, zvaným Čadek, z Převorovic; dále dvěma měšťany z Netolic, krejčím Mikulášem a Michaellem, zvaným Tlukša, také pekařem Mikulášem a dalšími přísahavšími z Chvalšín; taktéž Ulrichem z Haslachu; rovněž laiky Mackem z Ktišky (Klein-Tisch nebo Lichteneck), Benešem z Všechlar (Všechlap/Wschechlar), Mikulášem z Jablonce (Ogfolderhaid, *zaniklá obec, dnes území vojenského újezdu Boletice, pozn. překl.*), Ondřejem z Lhenic, Janem z Březowické (Březovík/Březowicka), Mikulášem Ružkem, Kewhartem z Jamného (existuje Jamný, i Jamné!, v orig.: Buzconem de Jampni, viz odkaz níže, pozn. překl.) a Jiříkem (Gyrcem, Georgem) z Hrbova (Herbes, *dnes část obce Lhenice, pozn. překl.*)

A ti všichni, jak faráři, tak také rytíři a vladykové, měšťané i vesničané, ať už se jmenovali jakkoliv, se dušovali, že výše uvedené statky vždycky, pokud jejich paměť sahá, patřily k Zlaté Koruně, a že je tento klášter klidně a bezpečně vlastnil, dokud je jmenovaný probošt Theodorich*) zlatokorunskému klášteru násilně neodebral, a dodávali, že pokud to bude nutné, jsou ochotni svou výpověď stvrdit i

Ferner ließ der Abt seine Aussage durch folgende Zeugen bekräftigen: durch Bohunek, Pfarrer von Budweis, durch Hostanus, Pfarrer von Krumau, durch Bohdancius, Pfarrer von Weleschin, und durch Theoderich, Pfarrer von Chrobold; ferner durch die Ritter Bohuslaw, genannt Sestřenec, Onesch von Wyhlaw, Jarosch, Burggrafen auf Helfenburg, und Přibik von Krems; ferner durch die Edlen und Wladyken Nikolaus, Burggrafen auf Rosenberg, Wyschně von Wetter (Wětrní), Drochowec von Umlowitz, Smil von Ruben, Nikolaus von Malotin, Windher von Husna, Bernhard von Borovníčka, Racek von Zaluži, Heinrich, Burggrafen in Krumau, Benesch Wydowec, Borowec von Bor, Johann von Mezipotoci (Nespoding), Hrdon von Stupna, Wchina von Dubec, Wilhelm, Burggrafen aus Poděhus, und Johann, genannt Čadek von Přeworowitz; dann durch den Schneider Nikolaus und durch Michael, genannt Tlukscha, beide Bürger von Netolitz, durch den Bäcker Nikolaus und anderer Geschworene von Kalsching; ferner durch Ulrich von Haslach; ferner durch die Laien Macek von Ktyschka (Klein-Tisch oder Lichteneck), Benesch von Wschechlar, Nikolaus von Jablonec (Ogfolderhaid), Andreas von Elhenitz, Johann von Březowicka, Nikolaus Ružek, Kewhart von Jamni und Gyrc (Georg) von Hrbow (Herbes).

Und sie alle, sowohl die Pfarrer, als auch die Ritter und Wladyken, die Bürger und Dörfler, und wie sie immer heißen mochten, haben beteuert, dass die oben genannten Güter immer, soweit sie sich erinnern könnten, zu Goldenkron gehört haben, und dass das besagte Kloster in ruhigem und sicheren Besitze derselben Güter gestanden sei, bis sie der genannte Probst Theodorisch *) demselben gewaltsam

přísahou.

https://www.monasterium.net/mom/CZ-NA/AZK%7CKoruna/1387_X_20/charter

**) Od 1. března 1353 byl také biskupem Mindenu a 20. června 1361 byl povýšen na arcibiskupský stolec v Magdeburku; tento úřad zastával do 16. prosince 1367.*

Kromě toho zde (v Chrobolech) byla přítomna asi stovka laiků, a ti všichni tvrdili, že chtějí přísahat na to, že řečené statky byly majetkem kláštera, a že zmíněný biskup (probošt Theodorich z Vyšehradu) si je násilím přivlastnil.

Po všech těchto výpovědích řekl opat Arnold, že kromě jmenovaných má ještě více svědků a chce je předvést, když to bude nutné, a nakonec prosil královského komisaře Mikuláše Rotha, ať sdělí vše, co viděl a slyšel, králi Václavu IV. a o všem ho uvědomí. Komisař slíbil, že tak učiní.

Nato prosil opat svým jménem i jménem svého kláštera a konventu notáře, aby mu vyhotovil jeden nebo více veřejných instrumentů o všem, o čem se jednalo, a ten tak vskutku učinil. *)

**) Podle doslovného znění listiny (Chroboly, dne 20. října 1387), která se v současnosti nachází v knížecím schwarzenberském archívu v Krumlově.*

Proces mezi klášterem Zlatá Koruna a vyšehradskou kapitulou tím však v žádném případě neskončil, naopak pokračoval ještě po mnoho let, až konečně v roce 1395 muselo být oněch 23 zabraných vesnic navraceno zlatokorunským mnichům.

entrissen, hinzufügend, dass sie, wenn es darauf ankommt, ihre Aussage durch einen Eid bekräftigen wollen.

**) Derselbe war seit dem 1. März 1353 auch Bischof von Minden und wurde am 20. Juni 1361 auf den erzbischöflichen Stuhl von Magdeburg befördert, welchen er bis zum 16. Dezember 1367 inne hatte.*

Außerdem waren hier (in Chrobold) an hundert Laien anwesend, welche alle sagten, sie wollen darauf schwören, dass die besagten Güter Eigentum des Klosters gewesen, und dass der erwähnte Bischof (Probst Theodorich von Wyschehrad) sich dieselben gewaltsam angeeignet habe. Nach allen diesen Aussagen sagte der Abt Arnold, er habe außer den genannten noch mehrere Zeugen, welche er vorführen wolle, wenn es Not tut und bat schließlich den königlichen Kommissär Nikolaus Roth, er möge alles, was er gesehen und gehört, dem Könige Wenzel IV. mitteilen und zu dessen Kenntnis gelangen lassen. Und dieser versprach, solches zu tun. Hernach bat der Abt in seinem und seines Klosters und Konventes Namen den Notar, er möge ihm ein oder mehrere öffentliche Instrumente über alles, worüber verhandelt wurde, verfertigen, was dieser auch wirklich tat.“ *)

**) Nach dem Wortlaute der Urkunde (ddto. Chrobold, 20. Okt. 1387), die sich gegenwärtig im fürstl. Schwarzenberg'schen Archive zu Krumau befindet.*

Der Prozess zwischen dem Stifte Goldenkron und dem Wyschehrader Kapitel war jedoch hiemit keineswegs beendet, sondern er dauerte noch viele Jahre fort, bis im Jahre 1395 die entrissenen 23 Dörfer den Goldenkroner Mönchen zurückgegeben werden mussten.

POKRAČOVÁNÍ Budweiser Kreisblatt č. 20,
s. 1-2 z 9. 3. 1878

HISTORICKÁ ČRTA

Hrad Pořešín

od J. M. Klimesche

VII. * (viz *Bdw. Krsblt. č. 12 až 15 a 17,18*)

Počátkem roku 1390 vidíme Markvarta v Praze, kde vystupuje 25. února jako svědek na listině pana Jana z Michalovic na Velešíně. Touto listinou daroval Jan z Michalovic klášteru Zlatá Koruna úrok 60 džberů ovsa („čber“=*stará česká jednotka objemu, za Karla IV. cca 31 l, později více, pozn. překl.*) na rychtě Černice; na tento úrok mělo dosud nárok panství Velešín, přestože statek Černice samotný byl již dlouho majetkem kláštera.

Listiny z 25. února a 28. září 1392 se tykají změny v Markvartových državách: vesnice Smrhov na pravém břehu Malše, ležící naproti hradu Pořešín, byla totiž připojena k pořešínskému panství, zatímco dvě vesnice, Raveň a Osov, z něho byly vyčleněny. Smrhov patřil původně k panství Velešín, jehož hlavním sídlem byl hrad Velešín na pravém břehu Malše.

Jeden z majitelů tohoto panství, Jindřich z Michalovic na Velešíně, upsal již v roce 1350 klášteru Zlatá Koruna 100 hřiven velkých pražských feniků na deset a půl lánů ve vsi Nesměň*) pro zaopatření své duše a duší svých předků, a také klášteru udělil osvobození od mýtného v trhové vsi Velešín.

*) Leží ve farnosti Besednice, okres Trhové Sviny. Budiž zde ostatně ještě

FORTSETZUNG Budweiser Kreisblatt Nr.
20, S. 1-2 vom 9.3.1878

FEUILLETON

Die Burg Poreschin.

von J. M. Klimesch

VII. * (*siehe Bdw. Krsblt. Nr. 12 bis 15 und 17, 18*)

Im Anfang des Jahres 1390 sehen wir Marquard in Prag, wo er am 25. Februar in einer Urkunde des Herrn Johann von Michelsberg auf Weleschin als Zeuge fungiert. Mittels dieser Urkunde schenkte Letzterer dem Stifte Goldenkron einen Zins von 60 Zuber Haber im Gerichte Černitz, auf den bis jetzt die Herrschaft Weleschin einen Anspruch hatte, trotzdem dass das Gut Černitz selbst schon lange Eigentum des Klosters war.

Die Urkunden vom 25. Februar und 28. September 1392 beziehen sich auf eine Änderung in den Besitzungen Marquards: es wurde nämlich das Dorf Smrhau am rechten Ufer der Maltš, der Burg Poreschin gegenüber gelegen, der Poreschiner Herrschaft einverleibt, wogegen die beiden Dörfer Rabus und Osov aus derselben ausgeschieden wurden. Smrhau gehörte ursprünglich zur Herrschaft Weleschin, deren Hauptsitz die Burg Weleschin am rechten Ufer der Maltš war. Einer der Besitzer dieser Herrschaft, Heinrich von Michelsberg auf Weleschin, hatte im Jahre 1350 dem Stifte Goldenkron 100 Mark großer Prager Pfennige auf eilfthalb Huben im Dorfe Nesmen *) zu einem Seelgerate für sich und seine Vorfahren verschrieben und demselben zugleich die Mautfreiheit im Markte Weleschin erteilt.

*) In der Pfarre Besenitz, Bezirk Schweinitz gelegen. Übrigens sei hier noch bemerkt,

poznámeno, že největší část tehdejších velešínských statků je třeba hledat na pravém břehu Malše.

Kolem roku 1358 Jindřich zemřel, a jeho tři synové Jan, Beneš a Jindřich přikročili k dělení dědictví po otci: kromě jiného připadla Janovi vesnice Nesměň, Benešovi ves Smrhov a Jindřichovi ves Skaliny.

Všichni tři bratři měli nyní stejným dílem přispívat na zbožné nadání svého otce; ta totiž nebyla vyplacena, nýbrž jen zajištěná jednou částí vsi Nesměň.

V listině z 22. srpna 1358 postoupil tedy Jan Zlaté Koruně na něj připadající třetinu donace svého zesnulého otce tím, že upsal tomuto klášteru tři a půl lánu půdy ve své vesnici Nesměň namísto platby 33 hřiven, 21 grošů a 4 haléře velké pražské mince.

Také jeho bratři Beneš a Jindřich konali svou povinnost. 22. února 1359 každý z nich vystavil listinu, přičemž Beneš dává zlatokorunským mnichům namísto na něj připadající platby 33 hřiven, 21 grošů a 4 haléřů velké pražské mince svou vesnici Smrhov, Jindřich pak za platbu ve stejné výši do jejich moci a držby svěřuje 3 ¼ lánu půdy ve své vesnici Jakobs-Gallein *).

**) Bud' Velké, nebo Malé Skaliny, leží v soudním okrese Nové Hradky a ve farnosti Soběnov. Z listiny pana Jindřicha z Velešína současně vyzkoujíme, že půda ve Skalínách tehdy musela mít větší hodnotu než půda v Nesměni. Patrně byla výnosnější; zatímco hodnotě 33 hřiven, 21 grošů a 4 haléřů velké pražské mince v Nesměni odpovídalo 3½ lánu, měly tutéž hodnotu ve Skalínách už 3 ¼ lánu.*

Vesnice Smrhov se tedy stala předběžnou

dass der größte Teil der ehemaligen Weleschiner Güter am rechten Ufer der Malsch zu suchen ist.

Um das Jahr 1358 starb Heinrich, und seine drei Söhne Johann, Benesch und Heinrich schritten zur Teilung des väterlichen Erbgutes: unter Anderem fiel dem Johann das Dorf Nesmen, dem Benesch das Dorf Smrhau und dem Heinrich das Dorf Gallein zu. Alle drei Brüder sollten nun zu gleichen Teilen zu der frommen Stiftung ihres Vaters beitragen; denn dieselbe war nicht ausgezahlt, sondern nur auf einem Teile des Dorfes Nesmen angewiesen gewesen. In einer Urkunde vom 22. August 1358 trat nun Johann den auf ihn entfallenden dritten Teil der Widmung seines verstorbenen Vaters an Goldenkron ab, indem er diesem Kloster vierthalb Huben Grundes in seinem Dorfe Nesmen für zu zahlende 33 Mark, 21 Groschen und 4 Heller großer Prager Münze verschrieb. Auch seine Brüder Benesch und Heinrich taten ihre Schuldigkeit. Am 22. Februar 1359 stellte jeder von ihnen eine Urkunde aus, worin ersterer den Goldenkroner Mönchen sein Dorf Smrhau für die auf ihn entfallende Zahlung von 33 Mark, 21 Groschen und 4 Hellern großer Prager Münze, letzterer aber 3 ¼ Huben Grundes in seinem Dorf Jakobs-Gallein*) für ebendiese Zahlung Gewalt und Gewähr gibt.

**) Entweder Groß- oder Klein-Gallein, im Gratzner Gerichtsbezirke und in der Ömauer Pfarre gelegen. Aus der Urkunde Herrn Heinrichs von Weleschin ersehen wir zugleich, dass der Boden in Gallein damals einen größeren Wert haben musste, als der in Nesmen. Er scheint erträglicher gewesen zu sein; denn während im letzteren Dorfe 3 ½ Huben einen Wert von 33 Mark, 21 Groschen und 4 Hellern großer Prager Münze repräsentierten, repräsentierten im ersteren Dorfe bereits 3 ¼ Huben denselben Wert.*

Das Dorf Smrhau ist also in den vorläufigen

držbou kláštera Zlatá Koruna. Tři bratři z Velešína zřejmě zemřeli bez mužských potomků, přičemž Jan předtím (onoho) 3 ½ lánů zastaveného ve vsi Nesměň vykoupil za 33 hřiven, 21 grošů a 4 haléře.

Majitelkou panství Velešín se však stala Benešova nezletilá dcera Markéta, s níž uzavřel majetkovou unii Petr z Michalovic, příbuzný Michaloviců na Velešíně.

A poté, co také Markéta v rozkvětu let zemřela bezdětná, stal se hrad Velešín se vším příslušenstvím majetkem Petra a později jeho syna Jana z Michalovic.

Jan poté prodal se svolením zlatokorunského opata a konventu vesnici Smrhov váženému rytíři Markvartovi z Pořešína a za utržené peníze a dalších 33 hřiven, 21 grošů a 4 haléře, které k částce přidal klášter Zlatá Koruna, koupil opět od Markvarta vesnice Raveň a Osov*), jež měly obě dohromady osm a půl lánů půdy.

*) Leží nyní v okrese Krumlov, hodinu cesty na severozápad od Kaplice; z bývalé vesnice však zbyl pouze statek, tzv. Osovský dvůr.

V listině z 25. února 1392, v níž Markvart z Pořešína vystupuje jako svědek vedle Jindřicha z Rožmberka, předává pak Jan z Michalovic mnichům ze Zlaté Koruny dvě výše jmenované vesnice, Raveň a Osov, k čemuž směřovala donace Jindřicha z Velešína (z roku 1350). Aby však kvůli výměně, nebo spíše prodeji a koupi, nevznikly v budoucnu žádné pochybnosti a žádný spor, vyhotovil Markvart na den sv. Václava (28. září) roku 1392 dvě listiny: v první z nich provádí s klášteřem Zlatá Koruna opět formální výměnu - vesnice Raveň a Osov za vesnici Smrhov - a v druhé z nich dává uvedenému klášteři

Besitz des Stiftes Goldenkron gekommen. Die drei Brüder von Weleschin scheinen ohne männliche Nachkommen gestorben zu sein, nachdem Johann früher noch die verpfändeten 3 ½ Huben im Dorfe Nesmen für 33 Mark, 21 Groschen und 4 Heller ausgelöst hatte. In den Besitz der Herrschaft Weleschin aber gelangte Benesch's minderjährige Tochter Margaretha, mit welcher ein Anverwandter der Michelsberger auf Weleschin, nämlich Peter von Michelsberg, eine Güterunion schloss. Und nachdem auch Margaretha in der Blüte ihrer Jahre kinderlos gestorben war, ist die Burg Weleschin sammt Zubehör Eigentum Peters, später seines Sohnes Johann von Michelsberg geworden. Der Letztere verkaufte mit Einwilligung des Abtes und Konventes von Goldenkron das Dorf Smrhau dem ehrbaren Ritter Marquard von Poreschin und kaufte für den Erlös und für noch andere 33 Mark, 21 Groschen und 4 Heller, welche das Stift Goldenkron dazu gab, wiederum von Marquard die zwei Dörfer Rabus und Osov *), welche beide zusammen achthalb Huben Grundes hatten.

*) *Jetzt im Bezirke Krumau, eine Stunde nordwestlich von Kaplitz gelegen; doch ist das ehemalige Dorf zu einem Hofe, dem sogenannten Osowskyhofe, zusammengeschwunden.*

In der Urkunde vom 25. Februar 1392, in welcher Marquard von Poreschin nebst Heinrich von Rosenberg als Zeuge fungirt, übergibt nun Johann von Michelsberg den Mönchen von Goldenkron die letztgenannten zwei Dörfer, auf dass die Stiftung Heinrichs von Weleschin (vom Jahre 1350) ausgerichtet werde. Damit aber der Tausch, oder vielmehr der Kauf und Verkauf, keinen Zweifel und keinen Streit in Zukunft aufkommen lasse, stellte Marquard am Tage des hl. Wenzels (28. September) 1392 zwei Urkunden aus, in deren erster er wieder einen förmlichen Tausch - die Dörfer Rabus und Osov gegen das Dorf Smrhau - mit dem Kloster

vesnice Raveň a Osov do úplného vlastnictví.

Tím se panství Pořešín zabydlelo také na pravém břehu Malše, a klášter Zlatá Koruna zase získal dvě vsi, které ležely blíž k jeho ostatním pozemkům než vesnice Smrhov; byly přičleněny k rychtě Mokrá.

V listině (Vyšší Brod, dne 26. prosince 1396) Markvart znovu schvaluje klášteru Vyšší Brod osvobození od placení mýtného ve své trhové vsi Kaplice, které klášteru udělil společně s bratrem Přibíkem III. už v roce 1370, a připojuje k tomu ještě osvobození od mýtného ve vsi Blansko (*dnes část města Kaplice, pozn. překl.*).

Ze dvou listin z 9. dubna 1398 a 15. dubna 1401, na nichž je Markvart podepsán jako svědek, nás první z nich informuje o půl lánu půdy ve vesnici Mirkovice*), který Kamaret z Mirkovic prodal pořešínskému purkrabímu Rackovi z Markvartic za sedm a půl kopy pražských grošů, druhá však o téže polovině lánu, již Racek, který mezitím přestal užívat přídomek „z Markvartic“ a nazýval se „Racek z Dlouhé“**), za stejnou částku, za niž ji sám koupil, odprodal Mikuláši z Vranína***).

**) Leží v okrese Krumlov, východně od města Krumlova. Zdá se, že tuto vesnici tvořil tehdy samostatný malý stateček, který patřil Kamaretovi z Mirkovic a byl obklopen pořešínskými, krumlovskými a zlatokorunskými pozemky. V zlatokorunských listinách se alespoň mluví o „curii“ (tj. dvorcí) tamtéž, který později od Kamareta z Mirkovic koupil Mikuláš z Vranína.*

****) Dluhá, také Dluhé (Dlouhá, Longavia) je vesnice ležící ve farnosti Velešín a v okrese*

Goldenkron eingeht, und in deren zweiter er dem genannten Kloster die ersteren zwei Dörfer ins vollkommene Eigentum gibt. Somit hatte die Herrschaft Poreschin auch am rechten Maltschufer festen Fuß gefasst, während das Stift Goldenkron zwei Dörfer erwarb, welche seinen übrigen Besitzungen näher lagen, als Smrhau und welche dem Gerichte Mugrau zugeteilt wurden.

In der Urkunde (ddto. Hohenfurt, 26. Dezember 1396) bewilligt Marquard dem Stifte Hohenfurt die bereits im Jahre 1370 in Gemeinschaft mit seinem Bruder Přibik III. dem genannten Stifte erteilte Mautfreiheit in seinem Markte Kaplitz von Neuem und fügt noch die Mautfreiheit im Dorfe Pflanzen hinzu.

Von den zwei Urkunden vom 9. April 1398 und 15. April 1401, in denen Marquard von Poreschin als Zeuge unterzeichnet ist, berichtet uns die erste über einen halben Lahn Grundes im Dorfe Mirkowitz *), welchen Kamareth von Mirkowitz dem Poreschiner Burggrafen Racek von Marquartz um siebenthalb Schock Prager Groschen verkaufte, die zweite aber über denselben halben Lahn, welche Racek, der mittlerweile den Beinamen „von Marquartz“ aufgegeben und sich Racek von Dluha **) genannt hatte, dem Nikolaus von Wranyn ***) um denselben Betrag, um welchen er ihn selbst erstand, veräußerte.

**) Im Bezirk und östlich von Krumau gelegen. Dieses Dorf scheint damals ein selbständiges kleines Gütchen gebildet zu haben, welches dem Kamareth von Mirkowitz gehörte und von den Poreschiner, Krumauer und Goldenkroner Besitzungen eingeschlossen war. Wenigstens wird in den Goldenkroner Urkunden von einer „curia“ (d.i. Hof) daselbst gesprochen, welche später Nikolaus von Wranyn von Kamareth von Mirkowitz käuflich erwarb.*

****) Dluha, auch Dluhe (Dlouhá, Longavia) ist ein Dorf, welches in der Pfarre*

Kaplice, severně od města Kaplice. Markvartice stejně jako Dlouhá patřily k panství Pořešín, a Markvart je patrně obě postupně propůjčil jako podléno výše zmíněnému Rackovi, známému z listin z let 1398-1403 jako purkrabí hradu Pořešín.

****) Místo, které již neexistuje a jehož bývalou polohu není snadné určit. Mikuláš z Vranína je ale v jiné listině výslovně označen jako poddaný kláštera Zlatá Koruna.*

Prostřednictvím listiny vystavené na hradě Pořešín 15. června 1403 prodává Markvart klášteru Vyšší Brod mlýn ležící pod vesnicí Nažidla, jež patřila klášteru, a tedy těsně při jižní hranici pořešínských pozemků.

POKRAČOVÁNÍ Budweiser Kreisblatt č.21, s. 1-4 z 13.3.1878

HISTORICKÁ ČRTA

Hrad Pořešín

od J. M. Klimesche

VIII. * (viz Bdw. Krsblt. č. 12 až 15 a 17,18 a 20)

Tři listiny z roku 1406, z nichž první dvě byly vydány 2. února a třetí 11. června, mohou být označeny jako poslední, jež vůbec nesou Markvartovo jméno. Jedná se v nich o statek ve vesnici Rovné (Rowna)*, který Jan Borovec z Rovného na základě zmocnění, přijatého 11. ledna téhož roku od krále Václava IV., dále dle vůle a se souhlasem své manželky Markéty a svých dětí, Lamberta, tzv. časného profese v premonstrátském klášteře v Milevsku, Agnes a Ofky, dává do věčného vlastnictví

Weleschin und im Bezirke und nördlich von Kaplitz liegt. Sowohl Marquartitz als auch Dluha gehörten zur Herrschaft Poreschin, und beide scheinen nach einander von Marquard dem oben erwähnten Racek, der urkundlich vom Jahre 1398-1403 als Burggraf von Poreschin erscheint, als Afterlehen verliehen worden zu sein.

****) Ein nicht mehr existierender Ort, dessen ehemalige Lage nicht leicht zu ermitteln ist. Nikolaus von Wranyyn aber wird in einer anderen Urkunde ausdrücklich ein Dienstmann des Stiftes Goldenkron genannt.*

Mittels der auf der Burg Poreschin ausgestellten Urkunde vom 15. Juni 1403 verkauft Marquard dem Stifte Hohenfurt eine Mühle, welche unterhalb des dem genannten Stifte gehörigen Dorfes Einsiedl und somit hart an der südlichen Grenze der Poreschiner Güter gelegen ist.

FORTSETZUNG Budweiser Kreisblatt Nr. 21, S. 1-4 vom 13.3.1878

FEUILLETON

Die Burg Poreschin.

von J. M. Klimesch

VIII. * (siehe Bdw. Krsblt. Nr. 12 bis 15 und 17, 18 und 20)

Drei Urkunden aus dem Jahre 1406, von denen die zwei ersten am 2. Februar, die dritte am 11. Juni, ausgestellt wurden, können als die letzten bezeichnet werden, welche überhaupt Marquard's Namen tragen. Es handelt sich darin um einen Hof im Dorf Ruben (Rowna)*, welchen Johann Borowetz von Rowna auf Grund einer von Könige Wenzel IV. am 11. Jänner desselben Jahres empfangenen Ermächtigung, ferner mit Willen und Zustimmung seiner Hausfrau Margaretha

opatu Štěpánovi a konventu kláštera Zlatá Koruna se všemi právy a náležitostmi, a vymíňuje si za to vedle doživotního užívání tohoto dvora také ještě ze strany kláštera platbu 200 kop pražských grošů.

**) Leží v okrese Krumlov, jižně od města Krumlova, na pravém břehu Vltavy. Od této vesnice je patrně třeba odlišit stejnojmennou ves v kájovské farnosti, zdobenou tehdy hradem, jež patřila rytířskému rodu Harrachů a později se stala opevněním kláštera Vyšší Brod.*

To vše, stejně jako písemné potvrzení na 80 kop grošů, které Jan Borovec přijal od zlatokorunských mnichů jako srážku z kupní ceny za poplužní dvůr v Rovném, stvrdil Markvart jako svědek, když na všech třech listinách otiskl svou pečeť.

Rok 1406 Markvart dlouho nepřežil. Můžeme určitě předpokládat, že roku 1408 již nebyl naživu; kdyby byl totiž ještě žil, byl by ho jeho přítel ze sousedství nebo dokonce švagr Jan Borovec z Rovného nechal dosvědčit obsah svých listin, jak tomu bylo u všech jeho předchozích písemností.

**) Jan Borovec z Rovného říká v jedné listině: „-supplicavi nobili et generoso domino Henrico de Rosenberg nec non strennis et honestis viris domino Marchwardo militi de Poressyn, Pessykoni de Dudlyb et Myrikoni de Myssnytz generis meis etc. - pokorně jsem poprosil vznešeného a urozeného pana Jindřicha z Rožmberka a rovněž příčinnivé a ctěné muže, pány Markvarta, rytíře z Pořešína, Peška z Doudleb a Mikuláše z Michnice,*

und seiner Kinder Lambert, Professen im Kloster der Prämonstratenser zu Mühlhausen, Agnes und Offza dem Abte Stephan und dem Konvente des Klosters Goldenkron mit allen Gerechtsamen und Zugehörungen zu ewigem Eigen gibt, wofür er sich nebst dem lebenslänglichen Nutzgenuss dieses Hofes auch noch die Zahlung von 200 Schock Prager Groschen von Seite des Stiftes ausbedingt.

**) Im Bezirke und südöstlich von Krumau am rechten Ufer der Moldau gelegen. Von diesem Dorfe ist wohl das gleichnamige, damals mit einer Burg gezielte Dorf in der Gojauer Pfarre zu unterscheiden, welches letztere dem Rittergeschlechte der Harracher gehörte und später eine Befestigung des Stiftes Hohenfurt wurde.*

Das alles, sowie die Quittung über 80 Schock Groschen, welche Johann Borowetz von den Goldenkroner Mönchen auf Abschlag vom Kaufschilling für den Maierhof in Ruben empfangen hatte, bekräftigte Marquard als Zeuge, indem er den drei darüber ausgestellten Schriftstücken sein Siegel aufdrückte.

Das Jahr 1406 überlebte Marquard von Poreschin nicht lange. Wir können bestimmt annehmen, dass er im Jahre 1408 nicht mehr am Leben war; denn, wenn er noch gelebt hätte, so hätte ihn gewiss sein benachbarter Freund oder gar Schwager *) Johann Borowetz von Rowna den Inhalt bezeugen lassen, wie solches in allen seinen früheren Urkunden geschah.

**) Johann Borowetz von Rowna sagt in einer Urkunde: „-supplicavi nobili et generoso domino Henrico de Rosenberg nec non strennis et honestis viris domino Marchwardo militi de Poressyn, Pessykoni de Dudlyb et Myrikoni de Myssnytz generis meis etc. (in Demut habe ich den erhabenen und wohlgeborenen Herrn Heinrich von Rosenberg und die diensteifrigen und geachteten Männer, die Herren Marquard von Poreschin, Peschko*

své zetě atd., překl.“

Pokud se slovo gener = švagr (zeť) nevztahuje jen na Peška z Doudleb a Mikuláše z Michnice, nýbrž také na Markvarta z Pořešína – což je dobře možné -, pak je jasné, že Markvart byl manžel sestry/švagr? Jana z Rovného.

Musíme ostatně podotknout, že Markvart udržoval s Janem Borovcem velmi čilé a přátelské styky.

Podle Millauera, který se zase odvolává na (*Františka*) Pubičku (Chronologische Geschichte Böhmens, Praha 1793, V. díl, 2. svazek, s. 20), byl Markvart z Pořešína roku 1380 maršálkem krále Václava IV. a královny Johanny, jeho manželky.

Vypráví se, že Markvart dosáhl vysokého věku. Občas se obyvatelům krajiny kolem Kaplice ukazoval ještě jako ctihodný kmet se stříbrobílými vlasy. Jezdívával lesnatou krajinou po hrbolatých cestách na dřevěném voze, taženém voly, a občas navštívil některou obec svého panství. Vůz se pohyboval jen zvolna; Markvart měl totiž dnu a musel se pokud možno vyhýbat jakýmkoliv otřesům.

Často se prý sám dával do řeči s obyčejnými lidmi a obdarovával ty, kteří mu pomohli, když jeho vůz náhodou potřeboval opravit.

Podle pověsti zemřel Markvart na svém hradě.

Z dokumentů známe tyto Markvartovy syny: Racka, jemuž budeme říkat Druhý, Petra a Přibíka. Zda ona sestra Markéta „des Perossyn“, která je zaznamenána v knize úmrtí kláštera sv. Kláry v Krumlově ke dni 16. září, byla dcera Markvarta, nebo jiného člena rodu z Pořešína, nejsme schopni rozhodnout.

aus Teindles und Niklas aus Michnitz, meine Schwäger gebeten, usw., übers.)“ Wenn sich das Wort gener Schwager (Schwiegersohn?) nicht nur auf Peschko von Teindles und Niklas von Michnitz, sondern auch auf Marquard von Poreschin bezieht – was leicht möglich ist, - so ist es klar, dass letzterer Ritter der Schwestermann Johans von Rowna war. Übrigens muss bemerkt werden, dass Marquard einen sehr lebhaften und freundschaftlichen Verkehr mit Johann Borowetz unterhielt.

Nach Millnauer, der sich wieder auf Pubitschka (Chronologische Geschichte Böhmens, Prag 1793, V. Theil, 2. Band, pag. 20) beruft, war Marquard von Poreschin im Jahre 1380 Marschall des Königs Wenzel IV. und der Königin Johanna, seiner Gemahlin.

Wie die Sage geht, soll Marquard ein hohes Alter erreicht haben. Noch als ehrwürdiger Greis mit silberweißem Haar zeigte er sich öfter den Bewohnern der Gegend um Kaplitz. Auf einem hölzernen Wagen, von Ochsen gezogen, fuhr er auf den holprigen Wegen durch die walddreiche Landschaft, von Zeit zu Zeit einen Ort seiner Herrschaft besuchend. Das Fahrzeug bewegte sich nur langsam dahin; denn Marquard litt an der Gicht und musste, so viel als möglich jegliche Erschütterung vermeiden. Er soll sich oft selbst mit dem gemeinden Manne unterredet haben und beschenkte die, die ihm hilfreich beigestanden sind, wenn sein Wagen zufällig einer Reparatur bedurfte. Wie die Sage weiter erzählt, ist Marquard auf seiner Burg gestorben.

Folgende sind die Söhne Marquard's, die uns urkundlich bekannt sind: Racek, den wir den Zweiten nennen wollen, Peter und Přibík. Ob jene Soror Margaretha des Perossyn, welche in dem Todtenbuch von St. Klara in Krumau zum 16. September verzeichnet ist *), eine Tochter Marquards oder eines anderen Poreschiners war, vermögen wir nicht zu entscheiden.

*) *Srov. Höfler, historik husitského hnutí v Čechách, 2. díl, ve Fontes rerum Austriacarum, 1. VI, s. 80; výtah z rukopisu pražské univerzitní knihovny.*

S Rackem II. se setkáváme v obou již výše uvedených listinách z 28. září 1392 a 9. dubna 1398, kde figuruje jako svědek.

Petrovo jméno se zachovalo pouze v jedné jediné listině, totiž v té z 28. září 1392; podle níž měl v ní jako svědek potvrdit předání vesnic Raveň a Osov, jež jeho otec vyměnil s klášterem Zlatá Koruna za vesnici Smrhov. Třetí Markvartův syn, Přibík, jemuž bychom pro důslednost rádi říkali Čtvrtý, studoval v Padově, jak nás informuje rukopisný kodex pražské metropolitní knihovny, G. a 25. Již ve svých mladých letech byl velmi oblíbený, a tak jej papežský legát kardinál Pileus přes jeho mládí 30. června 1380 doporučil jako nástupce krátce předtím sesazeného pražského chrámového děkana Hynka Kluga.

Brzy poté jím byl Přibík skutečně také zvolen. A sotva se jeho otec Markvart z Pořešína dověděl o nové volbě, nechal se prostřednictvím dvou kanovníků, hořovického arcidiákona Přibíka a Markvarta z Vyšehradu, uvést v držení statků patřících k chrámovému děkanství; pražská chrámová kapitula ale předala vedení duchovních úkonů životopisci Karla IV., Beneši z Veitmile, a ten se jich také skutečně 21. července 1380 ujal.

Protože ale Přibík IV., nově zvolený děkan chrámu, otálel se svým příjezdem z Padovy, byl Beneš z Veitmile v tomto úřadu chrámové kapituly činný ještě ve dvou následujících měsících, v srpnu a v září.

Avšak ani poté k příjezdu nového chrámového děkana stále ještě nedošlo: a protože nadto ještě teprve musel být

*) *Vgl. Höfler, Geschichtsschreiber der Hусitischen Bewegung in Böhmen, 2. Teil, in Fontes rerarum Austriacarum, 1. VI, p. 80; Auszug aus einer Handschrift der Prager Universitätsbibliothek.*

Racek II. tritt uns in den beiden bereits oben angezogenen Urkunden vom 28. September 1392 und 9. April 1398 entgegen, wo er als Zeuge fungiert. Der Name Peters ist uns bloß in einer einzigen Urkunde, nämlich der vom 28. September 1392 erhalten; er hätte hierin die Übergabe der Dörfer Rabus und Osov an das Kloster Goldenkron für das Dorf Smrhau von Seite seines Vater als Zeuge bestätigt. Der dritte Sohn Marquard's, Přibik, dem wir der Konsequenz wegen den Namen des Vierten beilegen wollen, hatte, wie uns ein handschriftlicher Codex der Prager Metropolitanbibliothek, G. u. 25, berichtet, in Padua studiert. Schon in seinen jungen Jahren erfreute er sich einer großen Beliebtheit, so dass ihn der päpstliche Kardinallegat Pileus trotz seiner Jugend am 30. des Brachmonats 1380 zum Nachfolger des kurz zuvor abgesetzten Prager Domdechantes Hynek Klug empfahl.

Er wurde auch wirklich bald darauf zu einem solchen gewählt. Und kaum brachte sein Vater Marquard von Poreschin die neue Wahl in Erfahrung, als er die zur Domdechantei gehörigen Güter durch zwei Domherren, den Hořowitzzer Erzdiakon Přibik und durch Marquard von Wyschehrad, für sich in Besitz nehmen ließ; das Prager Domkapitel aber übertrug dem Biographen Karl IV., Benesch von Weitmil, die Leitung der geistlichen Verrichtungen, die derselbe auch wirklich am 21. des Heumonats 1380 antrat. Da aber Přibik IV., der neugewählte Domdechant, mit seiner Ankunft aus Padua zögerte, so stand Benesch von Weitmil auch noch in den zwei darauffolgenden Monaten August und September dem Domkapitel in spiritualibus vor. Aber auch dann erfolgte die Ankunft des neuen Domdechants noch immer nicht: und da er überdies erst zum Priester

vysvěcen na kněze, následoval po zářij 1380 po Benešovi z Veitmile v provizorním duchovním vedení pražské chrámové kapituly Václav z Moravce, takže Přibík IV. z Pořešína se objevuje jako její skutečný děkan teprve 24. května 1381 při přijetí Oldřicha Medka mezi kanovníky.

Tuto vysokou hodnost však zastával pouze do roku 1386, a 9. ledna dobrovolně abdikoval, aniž by bylo známo, proč tak učinil a co se s ním stalo později.

Také další osudy obou předchozích bratrů, Racka II. a Petra, nám nejsou známy. Za zmínku by stálo nanejvýš ještě jen to, že Racka II. z Pořešína je patrně třeba odlišit od jeho současníka, pořešínského purkrabího Racka z Markvartic (později z Dlouhé); první z nich sebe totiž nikdy nenazývá purkrabí z Pořešína, což naopak druhý činí vždy: první má navíc v erbu střelu, zatímco druhý přilbici s párem dvakrát zahnutých rohů.

Racek z Markvartic (Dlouhá) také nikdy neužívá na své pečeti predikát „z Pořešína“; opis jeho pečeti na listině datované Pořešín, 15. června 1403 zní: „+ S. Raczkonis. De. Dobeyow (Dobichau?)“ (*Pečeť Racka z Dobečova, pozn. překl.*)

Je těžké odpovědět na otázku, zda rod rytířů z Pořešína v osobě Markvarta a jeho synů vymřel a zda pak jejich panství zdědil rytíř Hroch z Maršovic, protože nás o tom neinformuje žádná listina.

Jisté je pouze to, že v roce 1410 byl majitelem hradu jeden z Maršoviců; ten totiž 30. března tohoto roku potvrzuje přijetí 120 kop pražských grošů od kláštera Zlatá Koruna za prodej dvora a vesnice Rovné.

Potvrzení tohoto rytíře, sídlícího na Pořešíně, dosvědčují pouze jeho dva

geweiht werden musste, so folgte nach dem September 1380 dem Benesch von Weitmil Wenzel von Morawetz in der provisorischen geistlichen Leitung des Prager Domkapitels, so dass Přibík IV. von Poreschin erst am 24. Mai 1381 bei der Aufnahme des Ulrich Medek in die Zahl der Domherren als wirklicher Dechant desselben erscheint. Diese hohe kirchliche Würde bekleidete er aber bloß bis zum Jahre 1386, wo er dieselbe am 9. des Wintermonats freiwillig niederlegte, ohne dass es bekannt wäre, warum er dies tat und was später aus ihm geworden.

Auch die ferneren Schicksale der beiden ersteren Brüder Racek II. und Peters sind uns unbekannt. Zu bemerken wäre höchstens nur noch das, dass Racek II. von Poreschin wohl zu unterscheiden ist von seinem Zeitgenossen, dem Poreschiner Burggrafen Racek von Marquartz (später von Dluha); denn ersterer nennt sich nie einen Burggrafen von Poreschin, was letzterer immer tut: überdies führt ersterer einen Pfeil im Wappen, letzterer hingegen einen Helm mit einem Paar zweimal gebogener Hörner. Auch bedient sich Racek von Marquartz (Dluha) in seinem Siegel nie des Prädikates „von Poreschin“; die Umschrift seines Siegels in der Urkunde dtdo. Poreschin, 15. Juni 1403 lautet: „+ S. Raczkonis. De. Dobeyow (Dobichau?)“

Ob das Geschlecht der Ritter von Poreschin mit Marquard und seinen Söhnen ausstarb, und ob dann die Poreschiner Herrschaft vom Ritter Hrocho von Marschowitz geerbt wurde, ist schwer zu beantworten, da uns keine Urkunde darüber Aufschluss gibt.

Sicher ist nur das, dass der Marschowitzer im Jahre 1410 Besitzer der Burg war; denn am 30. März dieses Jahres quittiert er daselbst über 120 Schock Prager Groschen, welche er von dem Kloster Goldenkron aus dem Kaufschilling für Hof und Dorf Ruben empfangen hatte.

Die Quittung dieses auf Poreschin

synové Jan a Hroch, zjevně důkaz, že se zde již nezdržoval nikdo z rytířského rodu Pořešínských; neboť jinak by byl nesporně přibrán jako svědek.

Rod Maršoviců není v žádném případě stejného původu jako bývalí rytíři z Pořešína, což vyplývá kromě jiného z rozdílnosti erbů obou rodů*).

Nabízí se však domněnka, že oba rody byly příbuzné a že Hroch vděčil za to, že se stal majitelem hradu Pořešín, právě tomuto příbuzenství.

**) Erb rytířů z Pořešína byl, jak známo, ozdoben hrotem střely, zatímco Maršovicové měli v erbu pětilistou růži.*

Také domněnka, že rodina Jana Borovce z Rovného tvořila zprostředkující příbuzenský nebo přátelský svazek mezi oběma rody, získává pravděpodobnost tím, že Hroch z Maršovic se stal dědicem oněch 120 kop pražských grošů, které klášter Zlatá Koruna ještě dlužil za dvůr a vesnici Rovné, a že tudíž určitě stál s Borovci ve velmi těsných vztazích.

Nikde není patrné, jaké osudy zakoušely pořešínský hrad a panství během husitských bouří, které v Čechách vypukly brzy poté a přivedly zemi během několika málo let na pokraj zkázy. Učení mistra Jana Husa proniklo bezpochyby i do této odlehle krajiny; z okolnosti, že o dvě století později se v Kaplici nacházeli četní protestanti a že protestantismus zapustil v Čechách pevné kořeny z největší části pouze na půdě utrakvismu, můžeme učinit závěr, že stoupenci učení českého reformátora zde v žádném případě nechyběli. -

residierenden Ritters wird nur von seinen zwei Söhnen Johann und Hrocho bezeugt, ein Beweis, dass sich keiner aus dem Rittergeschlechte der Poreschiner hier mehr aufhielt; denn sonst würde er unstreitig als Zeuge herbeigezogen worden sein. – Gleicher Abstammung mit den ehemaligen Poreschiner Rittern ist das Geschlecht der Marschowitzer keineswegs, was unter anderem aus der Ungleichheit der Wappen beider Geschlechter*) hervorgeht. Es liegt aber die Vermutung nahe, dass zwischen beiden eine Verwandtschaft bestand, und dass Hrocho es dieser Verwandtschaft zu danken hatte, in den Besitz der Burg Poreschin gekommen zu sein.

**) Bekanntlich war das Wappen der Poreschiner Ritter mit einer Pfeilspitze geziert, wogegen sich die Marschowitzer einer fünfblättrigen Rose im Wappen bedienten.*

Auch die Vermutung, dass die Familie des Johann Borowetz von Rowna das vermittelnde Verwandtschafts- oder Freundschaftsband zwischen beiden Geschlechtern bildete, gewinnt dadurch einige Wahrscheinlichkeit, dass Hrocho von Marschowitz Erbe jener 120 Schock Prager Groschen ward, welche das Kloster Goldenkron für Hof und Dorf Ruben noch schuldig war, und dass er somit mit den Borowetzern in sehr nahen Beziehungen gestanden sein muss.

Welche Schicksale die Poreschiner Burg und Herrschaft während der husitischen Stürme, welche bald darauf in Böhmen ausbrachen und nach wenigen Jahren das Land an den Rand des Abgrundes brachten, erfahren hatte, ist nirgends ersichtlich. Ohne Zweifel fand die Lehre des M. Johannes Hus auch in dieser entlegenen Gegend Eingang; denn aus dem Umstande, dass zwei Jahrhunderte später in Kaplitz sich zahlreiche Protestanten vorfanden und dass der Protestantismus in Böhmen größtenteils nur

Mnohý obyvatel pořešínské oblasti se snad i účastnil bojů Žižky nebo jeho nástupce Prokopa Velikého proti králi Zikmundovi a německým katolíkům.

Ale jistě byli i ti druzí, kteří stáli za svou starou vírou a svým dědičným králem, obzvláště když strana katolíků měla v jižních Čechách mocného ochránce v Oldřichovi z Rožmberka, synovi pana Jindřicha II.

Jindřich II. byl polním hejtmanem katolické strany v Čechách a vynakládal veškeré úsilí na to, aby stranu táboritů oslabil. Před bitvou u Lipan (1434) se mu to dařilo jen částečně a často se sám jen stěží bránil jejich přesile.

Jeho vlastní statky byly opakovaně přepadávány jeho nepřáteli a často musely být ponechány napospas jejich řádění. V roce 1420 dobyl Žižka Prachatice, postupoval dále na jih a zpusťoval klášter Zlatá Koruna. Dva roky poté mohl být jen s největším úsilím zachráněn před úplným zničením klášter Vyšší Brod, toto skvělé dílo Voka I., s hrobkou rožmberského rodu.

To trhovská osada Přídolí naopak lehla popelem.

Roku 1425 se husitští sirotci objevili před hradbami Třeboně, pronikli až k městu a hradu Nové Hrady a po krátkém obléhání obojí dobyli. (podle dnešních informací husité zdevastovali treboňské předměstí, ale do města nepronikli, pozn.H.G.)

Na jaře roku 1433 vpadl obávaný hejtman sirotků Jan Čapek ze Sán přes Třeboň do jižních Čech, zejména však na panství Oldřicha z Rožmberka, a všude páchal nejstrašnější, hrůzné činy.

auf dem Boden des Utraquismus feste Wurzeln fasste, kann der Schluss gezogen werden, dass es hier keineswegs an Anhängern der Lehre des böhmischen Reformators fehlte. – Mancher Bewohner des Poreschiner Gebietes mag an den Kämpfen Žižk's und Prokop's des Großen, seines Nachfolgers, gegen König Sigmund und die deutschen Katholiken Anteil genommen haben: doch wird es auch Andere gegeben haben, die für ihren alten Glauben und für ihren angestammten König eingestanden sind, zumal da die Sache der Katholiken im südlichen Böhmen an Ulrich von Rosenberg, dem Sohne Herrn Heinrichs II., einen mächtigen Protektor fand. Letzterer war Feldhauptmann der katholischen Partei in Böhmen und wand alle Mühe darauf an, die Partei der Taboriten zu schwächen, was ihm vor der Schlacht bei Lipan (1434) nur unvollkommen gelang, da er sich selbst oft nur mit Not ihrer Übermacht erwehren konnte.

Zu wiederholten Malen wurden seine eigenen Besitzungen von seinen Feinden heimgesucht und mussten ihrer Wut preisgegeben werden. Im Jahre 1420 hatte Žižka Prachatitz erstürmt und, gegen Süden vordringend, das Stift Goldenkron verheert. Zwei Jahre darauf konnte nur mit der größten Anstrengung das Stift Hohenfurt, diese glänzende Stiftung Woks I., mit der Gruft des Rosenbergischen Geschlechts, vor gänzlicher Zerstörung gerettet werden. Dagegen ging der Markt Prietal in Flammen auf. Im Jahre 1425 erschienen die husitschischen Waisen vor den Mauern von Wittingau und drangen dann bis zur Stadt und Burg Gratzen vor und erstürmten beide nach kurzer Belagerung. (nach heutigen Informationen haben die Hussiten die Stadt Třeboň nicht erobert, nur die Vorstadt verwüstet, Anm.H.G.)

Im Frühlinge des Jahres 1433 fiel der berüchtigte Waisenhauptmann Johann Čapek von Sán über Wittingau her in den Süden Böhmens, namentlich aber in die Besitzungen Ulrichs, ein, überall die

Jeho oddíly se už nacházely ve Velešíně, a Krumlov by byl býval nenávratně ztracen, kdyby Rožmberka nebyly zachránily peníze: zaplatil si totiž u hejtmána sirotků příměří a zachránil tak své statky před dalším pustošením.

Snad táhly husitské houfy při svých pustošivých výpravách i podél hradeb Pořešína, snad tomu tak nebylo – kdo ví?

Bylo pouze zjištěno, že pokud snad došli k Pořešínu, hrad nezničili, jak tvrdí lidová tradice, nýbrž odtáhli s nepořízenou, ať už proto, že hradby byly pevné a posádka za nimi silná, nebo proto, že obyvatelé hradu byli stoupenci husitského učení a husitům tedy přátelsky naklonění.

Protože po rozhodující bitvě u Lipan v roce 1434 získával pan Oldřich z Rožmberka ve spolku ještě s dalšími katolickými šlechtici postupně převahu nad tábority, protivníky krále, německého a katolického prvku, roztroušenými v zemi, a jejich zbytky téměř úplně zničil, skončilo i pro Pořešín nebezpečí, že bude těmito fanatickými útočníky na hrady a kláštery zničen.

Zato ale hrozilo jiné, mnohem větší nebezpečí, totiž že bude zanedbáván a postupně zpustne.

Smíme-li věřit informaci Sommera, který se odvolává zase na Millauera, prodali Jan a Hroch z Maršovic, synové Hrocha Staršího z Maršovic, v roce 1434 hrad a panství Pořešín Oldřichovi z Rožmberka.

Sommerovu tvrzení, že pan Oldřich nechal hrad ihned zcela zničit, aby nemohl sloužit

furchtbarsten Gräueltaten verübend. Seine Streitmacht befand sich bereits in Weleschin, und Krumau wäre unrettbar verloren gewesen, wenn der Rosenberger nicht seine Zuflucht zum Gelde genommen hätte: er erkaufte nämlich von dem Waisenhauptmanne einen Waffenstillstand und bewahrte somit seine Güter vor weiteren Verheerungen.

Vielleicht sind die husitischen Schaaren auf ihren Verherungszügen auch an den Mauern der Burg Poreschin vorbeigezogen, vielleicht auch nicht – wer kann es wissen? So viel ist nur festgestellt, dass, wenn sie auch vor Poreschin gekommen sind, die Burg nicht von ihnen zerstört worden ist, wie die Volkssage behauptet, sondern dass sie, sei es nun wegen der Festigkeit der Mauern und der starken Besatzung in ihnen, oder, weil die Burgbewohner der husitischen Lehre zugetan, also mit ihnen befreundet waren, unverrichteter Dinge weiter gezogen sind.

Da nach der Entscheidungsschlacht bei Lipan im Jahre 1434 Herr Ulrich von Rosenberg im Vereine mit noch anderen katholischen Landesbaronen über die im Lande zerstreuten Taboriten, die Gegner des Königs, des deutschen und des katholischen Wesens, einen Vorteil nach dem anderen errang und ihren Anhang fast gänzlich vernichtete, so war auch für Poreschin die Gefahr vorüber, von diesen fanatischen Burgen- und Klosterstürmen zerstört zu werden. Dafür drohte eine viel größere Gefahr, nämlich die der Vernachlässigung und der allmählichen Verödung.

Wenn wir dem Berichte Sommers, der sich wieder auf Millauer beruft, Glauben schenken dürfen, so wurde Burg und Herrschaft Poreschin, im Jahre 1434 von Johann und Hrocho von Marschowitz, den Söhnen Hrocho's des Älteren von Marschowitz, an Ulrich von Rosenberg veräußert. Der Behauptung Sommers aber, dass Herr Ulrich die Burg sogleich habe

jeho nepřátelům husitům jako obranný bod, však odporuje ta okolnost, že se v jedné listině z roku 1455 o pořešínských statcích výslovně říká: „Castrum Poreschin, eum oppide, villis etc.“ (*hrad Pořešín, s městečkem, statky atd., pozn. překl.*), a dále, že ještě v letech 1482 a 1484 žil jeden listinou doložený majitel Pořešína.

Tento majitel není nikdo jiný než Jan, který se v jednom soupisu listin bývalého zlatokorunského archivu jmenuje krátce „z Pořešína“.

9. července 1482 prodal faráři Gregorovi/Řehořovi z Černice*) dva poddané ve vesnici Blansko a považujeme ho za totožného s oním Janem zvaným Bílá hlava, jehož jméno se dochovalo v listině vydané 22. dubna 1499 v Krumlově.

*) *Protože farnost Černice patřila cisterciákům ze Zlaté Koruny, je nanejvýš pravděpodobné, že zmínění dva poddaní v Blansku časem připadli uvedenému klášteru. Ještě při zrušení zlatokorunského kláštera roku 1785 patřily k majetku kláštera dva domy (poddaní) v Blansku.*

Touto listinou odstupuje Chval z Kolenců a Vracova panu Petru z Rožmberka vesnici Obec**) (dnes zaniklou, pozn. překl.), a sice ve stejném stavu, jak ji sám v roce 1484 v pátek před sv. Filipem a Jakubem koupil od rytíře Albrechta Ivana z Trojan.

**) *Leží ve farnosti Rychnov nad Malší. Pokud jde o jména Kolence a Vracov, první obec najdeme dvě hodiny severně od Třeboně ve farnosti Novosedly (nad Nežárkou, pozn. překl.), druhou pak západně od Kaplice, ve farnosti Omlenička.*

***) *Obec Trojany leží v kaplickém okrese a na východ od Rožmberka. Kdysi zde býval*

gänzlich zerstören lassen, auf dass sie nicht seinen Feinden, den Husiten, zu einem Verteidigungspunkte dienen möchte, widerspricht der Umstand, dass es in einer Urkunde vom Jahre 1455 ausdrücklich von den Poreschiner Gütern heißt: „Castrum Poreschin, eum oppide, villis etc.“, ferner, dass noch in den Jahren 1482 und 1484 ein urkundlich nachweisbarer Besitzer von Poreschin lebte.

Dieser Besitzer ist niemand Anderer als Johannes, der in einem Urkundenverzeichnis, des ehemaligen Goldenkroner Archivs kurzweg „von Poreschin“ heißt und am 9. Juli 1482 dem Pfarrer Gregor von Černitz zwei Untertanen im Dorfe Pflanzen verkaufte*), und den wir mit jenem Jan Bielahlawa z Poresina für identisch halten, dessen Name sich in einer am 22. April 1499 zu Krumau ausgestellten Urkunde erhielt.

*) *Da die Pfarre Černitz den Zisterziensern von Goldenkron gehörte, ist es höchst wahrscheinlich, dass die erwähnten zwei Untertanen in Pflanzen mit der Zeit an das besagte Kloster gelangt sind. Noch bei der Säkularisierung des Goldenkroner Stiftes im Jahre 1785 gehörten zwei Häuser (Untertanen) in Pflanzen zu dessen Gütern.*

Mittels dieser Urkunde tritt Chwal von Kollenetz und Wratzau dem Herrn Peter von Rosenberg das Dorf Obst **) ab, und zwar in derselben Eigenschaft, wie er es selbst im Jahre 1484 am Freitage vor St. Philipp und Jakob vom Ritter Albrecht Ywan von Trojern ***) gekauft hatte.

**) *In der Pfarre Böhmisches-Reichenau gelegen. Was die Namen Kollenetz und Wratzau anbelangt, so ist ersterer Ort zwei Stunden nördlich von Wittingau in der Pfarre Neusattel, letzterer aber westlich von Kaplitz, in der Pfarre Klein-Umlowitz zu suchen.*

***) *Der Ort Trojern (Trojenhof, Trojanow) liegt im Kaplitzer Bezirke und östlich von*

samostatný statek, k němuž patřila kromě jiných i vesnice Obec, již Albrecht Ivan z Trojan, jak již bylo výše naznačeno, postoupil Chvalovi (1484); svědecky potvrdili rožmberský purkrabí Jan Sokolík z Dubu, Jan Bílá hlava z Pořešína a Mikuláš Ivan z Trojan.

Budweiser Kreisblatt č. 22, s. 1-2 z 13. 3. 1878

HISTORICKÁ ČRTA

Hrad Pořešín

od J. M. Klimesche

IX. * (viz Bdw. Krsblt. č. 12 až 15 a 17, 18, 20 a 21)

Soudě podle toho, co bylo řečeno v předchozích číslech, museli páni z Rožmberka Pořešín před rokem 1482 opět prodat, leda bychom předpokládali, že Jan Bílá hlava z Pořešína nebyl majitel, nýbrž pouhý správce pořešínského majetku ve službách Rožmberků.

Tuto domněnku ale vyvrací výše zmíněný prodej dvou poddaných v Blansku. Avšak netrvalo dlouho a Pořešín se majetkem pánů z Rožmberka stal znovu. Není jisté, zda koupí, či darováním. Počátkem 16. století již opět vidíme bývalý Markvartův majetek sloučený se statky panství Nové Hrady, jež patřilo od roku 1359 Rožmberkům.

Toto sloučení nebylo od té doby nikdy zrušeno.

Rod pánů z Rožmberka byl kdysi jedním z nejmocnějších a nejbohatších šlechtických rodů v Čechách. Patřily jim četné hrady, jež z výšin pyšně shlížely do údolí a z nichž

Rosenberg. Ehedem bestand hier ein selbständiges Gut, zu dem unter anderen auch das Dorf Obst gehörte, welches Albrecht Ywan von Trojern, wie schon oben angedeutet wurde, an Chwal veräußert hatte (1484), wobei Jan Sokolik von Dub, Burggraf auf Rosenberg, Jan Bielahlawa von Poreschin und Nikolaus Ywan von Trojern als Zeugen fungierten.

Budweiser Kreisblatt Nr. 22, S. 1-2 vom 13.3.1878

FEUILLETON

Die Burg Poreschin.

von J. M. Klimesch

IX. * (siehe Bdw. Krsblt. Nr. 12 bis 15 und 17, 18, 20 und 21)

Nach dem in früheren Nummern Gesagten zu schließen, musste Poreschin vor dem Jahre 1482 von den Herren von Rosenberg wieder verkauft worden sein, außer wir nehmen an, Johann Bielohlawa von Poreschin sei kein Besitzer, sondern bloß ein Verweser der Poreschiner Güter und Rosenberg'scher Dienstmann gewesen, welche Annahme aber durch den oben erwähnten Verkauf zweier Untertanen in Pflanzen wiederlegt wird. Doch es dauerte nicht lange und Poreschin gelangte wieder in den Besitz der Rosenberger Herren, ungewiss, ob durch Kauf oder durch Schenkung. Im Anfange des 16. Jahrhunderts sehen wir bereits wieder die ehemaligen Besitzungen Marquard's mit den Besitzungen der Herrschaft Gratzen vereinigt, welche letztere seit dem Jahre 1359 Eigentum der Rosenberger war. Und diese Vereinigung wurde seitdem nie wieder gelöst. Das Geschlecht der Rosenberger Herren war ehedem eines der mächtigsten und reichsten in Böhmen. Zahlreiche Burgen, die stolz von den Höhen

mnohé dnes leží v troskách; ovládali rozlehlá území, pokrytá z velké části vzkvétajícími obcemi.

Hrad Pořešín musel, protože noví majitelé přijížděli kvůli jeho osamělé poloze jen zřídka nebo vůbec ne, sdílet osud všech věcí v přírodě: musel chátrat; oproti tomu se jiné hrady Rožmberků, jež ležely příhodněji, dochovaly až do našich časů.

Jisté je, že sídlo bývalých rytířů z Pořešína padlo na počátku 16. století za oběť požáru a že od té doby zůstalo opuštěné:

Millauer, který navštívil zříceninu na počátku našeho století (19. stol., pozn. B. R.), ještě viděl zbytky zpoila zuhelnatělých trámů, vyčnívající z některých zdí.

Na kusech střešních tašek, které se tu a tam povalovaly v sutí, jsme si mohli všimnout občasných stop po požáru.

Millauerovo a Sommerovo tvrzení, že na místě dnešních vesnic Pořešín a Pořešinec kdysi stávaly jen poplužní dvory, není možné doložit listinami. Zcela nesprávné však je, když oba učenci říkají, že statek č. 1 v Pořešíně se ještě dnes nazývá „u Pořešína“.

Tento statek nese spíše jméno Boreš, tj. Burian (slovanské pojmenování pro (sv.) Jana a Pavla 26. června). O korouhvičce, pilířích a ostatních starožitnostech z někdejšího hradu, které údajně všechny vlastní sedlák Boreš v Pořešíně, jsme nemohli zjistit vůbec nic.

Zdá se, že Millauer ve své době příliš věřil tomu, co lidé vypravují.

Pohlédneme-li zpět a shrneme krátce všechno, co je obsaženo v předchozích řádcích, vidíme, že první listinami doložení majitelé hradu a panství Pořešín byli páni Bavorové ze Strakonic, po nich že roku

in die Täler herabblickten und von denen jetzt viele in Trümmern liegen, gehörten ihnen; sie geboten über weit ausgedehnte Länderstrecken, die größtenteils mit blühenden Ortschaften bedeckt waren.

Die Poreschiner Burg musste, da ihre neuen Besitzer wegen ihrer einsamen Lage nur selten oder gar nie dahin kamen, das Schicksal aller Dinge in der Natur teilen: sie musste verfallen; wogegen andere Burgen der Rosenberger, die günstiger gelegen sind, sich bis auf unsere Tage erhielten. Dass der Sitz der ehemaligen Ritter von Poreschin zu Anfang des 16. Jahrhunderts ein Raub der Flammen geworden und dass er seitdem verödet blieb, ist sicher: Millauer, der zu Anfang unseres Jahrhunderts (des 19. Jhdts., Anm.B.R.) die Ruine besuchte, sah noch Überreste von halbverkohnten Tragbalken, die aus einigen Mauern hervorragten.

An den im Schutte zerstreut herumliegenden Dachziegelstücken haben wir öfter Brandspuren zu bemerken Gelegenheit gehabt.

Die Behauptung Millauer's und Sommer's, dass an der Stelle der jetzigen Dörfer Groß- und Klein-Poreschin ehemals nur Maierhöfe gestanden sind, lässt sich urkundlich nicht nachweisen. Ganz unrichtig ist es aber, wenn die beiden Gelehrten sagen, der Bauernhof Nro. 1 in Groß-Poreschin heiße jetzt noch „zum Poreschinger“. Letzterer Hof trägt vielmehr den Namen Boresch, d.i. Burian (slavische Benennung für Johann Paul am 26. Juni). Von der Wetterfahne, den Pfeilen und sonstigen Antiquitäten aus der ehemaligen Burg, die sich sämtlich im Besitze des Bauers Boresch in Groß-Poreschin befinden sollen, konnten wir gar nichts erfahren. Millauer scheint da seinerzeit den Erzählungen des Volkes zu viel Glauben geschenkt zu haben.

Werfen wir einen Blick zurück und fassen alles das, was in den vorangegangenen Zeilen enthalten ist, kurz zusammen, so sehen wir, dass die ersten urkundlich bekannten Besitzer der Burg und

1317 následovali jejich rodem příbuzní, rytíři z Vitějovic (později z Pořešína), a poté, co v první polovině 15. století vymřeli, stal se majitelem Pořešína rod rytířů z Maršovic, a že v roce 1434 koupili hrad a panství páni z Rožmberka, obojí pak záhy zase postoupili Janovi zvanému Bílá hlava a koncem 15. nebo počátkem 16. století opět natrvalo získali.

Bylo by třeba ještě doplnit, že po vymření mocného rodu Rožmberků v osobě Petra Voka (1611) zdědil panství Nové Hrady, a s ním i bývalé pořešínské statky, pan Jan Jiří ze Švamberka.

Ten ještě za svého života přenechal všechen majetek svému nejstaršímu synovi Petrovi. Petr ze Švamberka se brzy poté zúčastnil povstání českých protestantů proti Matyášovi a Ferdinandu II., a tak mu po bitvě na Bílé hoře (1620) kromě jiných byla zkonfiskována i „panství Nové Hrady, Rožmberk, Libějovice, Žumberk a chvalkovská část včetně Cuknštejna“.

Císař Ferdinand II. je poté listinou vystavenou v roce 1621 (ve čtvrtek po sv. Dorotě ve Vídni) daroval generálovi Karlu Bonaventurovi říšskému hraběti von Buquoy jako odměnu za jeho věrné služby rakouskému císařskému domu. Rod Buquoyů vlastní panství Nové Hrady, tedy i pořešínské panství, až podnes.

Když se ohlédneme za tím, co už bylo řečeno, najdeme zde ale také některá jména míst, jež kdysi patřila k Pořešínu.

I v tomto ohledu by bylo potřeba mnohé doplnit. Přes naši velmi horlivou snahu se nám však nepodařilo získat přesné povědomí o rozloze pořešínského panství,

Herrschaft Poreschin, die Herren Bawore von Strakonitz waren, dass ihnen ihre Stammverwandten, die Ritter von Witějowitz (später von Poreschin), im Jahre 1317 folgten, dass nach dem Aussterben der letzteren in der ersten Hälfte des 15. Jahrhunderts das Geschlecht der Ritter von Marschowitz in den Besitz von Poreschin gelangte und dass im Jahre 1434 die Herren von Rosenberg Burg und Herrschaft durch Kauf an sich brachten, um beide bald wieder an Johann Bielahlawa abzutreten und sie zu Ende des 15. oder zu Anfang des 16. Jahrhunderts bleibend wieder zu gewinnen. Es wäre noch zu ergänzen, dass nach dem Aussterben des mächtigen Geschlechtes der Rosenberger mit Peter Wok (1611) Herr Johann Georg von Schwamberg die Herrschaft Gratzen, mithin auch die ehemaligen Poreschiner Besitzungen, erbte. Dieser trat noch bei Lebzeiten alle seine Güter an seinen ältesten Sohn Peter ab, welcher bald darauf an der protestantischen Empörung in Böhmen gegen Mathias und Ferdinand II. Teil nahm, so dass ihm nach der Schlacht am weißen Berge (1620) nebst anderen auch „die Herrschaften Gratzen, Rosenberg, Libějitz, Schumberg (Sonnberg) und der Chwalkohofische Teil sammt Zuckenstein“ konfisziert wurden, worauf sie Kaiser Ferdinand II. mittels Urkunde vom Jahre 1621 (am Donnerstage nach Dorothea zu Wien ausgefertigt) dem General Karl Bonaventura Reichsgrafen von Buquoy als Belohnung seiner dem Hause Österreich treu geleisteten Dienste schenkte. Das Geschlecht der Buquoy's hat sich im Besitze der Herrschaft Gratzen, also auch der Poreschiner Güter, bis auf den heutigen Tag erhalten.

Bei einem Rückblicke auf das bereits Gesagte, begegnen wir aber auch einigen Namen von Orten, welche einst zu Poreschin gehörten. Auch in dieser Hinsicht wäre noch manche Ergänzung notwendig. Allein trotz der eifrigsten Bemühungen war es uns nicht möglich, eine genaue Kenntnis von der Ausdehnung des Poreschiner

protože v listinách, které jsme měli k dispozici, jsou zmiňována jen některá nečetná zboží, a nikdy jsme neměli příležitost náležitě využít panský archiv v Nových Hradech, v němž se k našemu tématu možná skrývá mnoho zajímavého. Následně se chceme pokusit uvést přibližný rozsah původního pořešinského panství.

Na východě hraničilo s řekami Černá a Malše, se statkem Hřeben, patřícím Harrachům, s částí panství Velešín a se statkem Holkov; na severu s rožmborskými statky Maškovec, Dívčí kámen a Krumlov, pak s částí rychty Rájov, patřící klášteru Zlatá Koruna;

na západě tvořil hranice Žaltický potok, návrší u obce Přídolí a horský hřeben Chuchelce; na jihu statky Vyššího Brodu a Rožmberků; z rožmborských část později (1502) přešla na ženský klášter klarisek v Krumlově. Zdá se, že panství tvořilo souvislý celek, v jehož jižní části byl vklíněn cizí statek Pernlesdorf (Mostky).

Patřilo k doudlebské župě a farnosti, které se nacházely uvnitř jeho hranic – Kaplice, Blansko, Malonty a Černice – příslušely k doudlebskému děkanátu.

Abychom si ale mohli vytvořit částečně správnou představu o jeho rozsahu, chceme zde vyjmenovat všechny obce, jež se dnes nacházejí uvnitř výše uvedených hranic: Kaplice (Kaplitz, Geblicz atd., hlavní obec celého panství, tehdy již trhov故事ada), vesnice Žďár, Pořešín a Pořešinec, Rozpoutí, Výheň, Dlouhá, Netřebice, Chodeč, Krásějovka, Horní a Prostřední Svínice, Mojně, Křídlan, Záhorkovice, Černice, Markvartice, Žaltice, (Svachova) Lhotka s Borem a Pasekami, Zvíkov, Zubčice, Věžovatá Pláně, Dolní a Horní Pláně, Střítež, Raveň, Osovský dvůr s Na rejtě/Reuthäusel, Velký a Malý Chuchelec,

Herrschaft zu gewinnen, weil in den uns zu Gebote stehenden Urkunden nur einiger weniger Besitzungen Erwähnung geschieht, und weil wir nie Gelegenheit hatten, das herrschaftliche Archiv in Grätzen, in welchem so manches hierher Bezügliche verborgen liegen mag, gehörig zu benützen. Nachstehend wollen wir es versuchen, den Umfang des ursprünglichen Poreschiner Gebietes annähernd anzugeben. Im Osten grenzte es an die Flüsse Schwarzau und Maltsch, an das den Harrachern gehörige Gut Hřeben, an einen Teil der Herrschaft Weleschin und an das Gut Holkau; im Norden an die den Rosenbergnern gehörigen Güter Maschkowetz, Maidstein und Krumau, dann an einen Teil des dem Stifte Goldenkron gehörigen Gerichtes Rojau; im Westen bildete der Žaltitzer Bach, die Prietaler Höhe und der Kuchlitzer Bergrücken die Grenze; im Süden die Hohenfurter und Rosenberger Besitzungen, von welchen letzteren ein Teil später (1502) an das Frauenkloster der Klarissinen in Krumau überging. Die Herrschaft scheint ein zusammenhängendes Ganzes gebildet zu haben, in dessen südlichem Teile das fremde Gut Pernlesdorf (Mostky) eingeschlossen lag. Sie gehörte zu der Provinz (Župa) von Doudleb (Teindles), und die sich innerhalb ihrer Grenzen befindlichen Pfarreien von Kaplitz, Pflanzen, Meinetschlag und Černitz waren dem Doudleber Dekanate zugeteilt. Um sich aber eine teilweise richtige Vorstellung von dem Umfange derselben bilden zu können, wollen wir hier alle Ortschaften nennen, welche sich heutzutage innerhalb der oben angegebenen Grenzen erheben. Es sind folgende: Kaplitz (Kaplice, Geblicz etc., Hauptort des ganzen Gutes, damals bereits ein Markt), die Dörfer Sohorsch, Groß- und Klein-Poreschin, Roßboden, Wyhen, Dluha, Netrowitz, Chodsche (?), Krásějowka, Ober- und Mitter-Zwinsen, Mojně, Křídlan, Záhorkowitz, Černitz, Marquartz, Žaltitz, Mehlhüttel (Lhotka) sammt Bor und Paseky, Zwickau, Subschatz, Turmplandles, Unter- und Ober-

Hubenov, Rožnov, Boly, Blažkov, Milíkov, Podolí, Omlenice a Omlenička, Vyněžda, Střelcův Dvůr, Jermaly, Veloun (se samotami Jirschiken-, Guserl- a Witzkahof), Velký a Malý Stradov, Skorenice, Zdíky, Ježkov/Ješkov (*dnes část obce Zdíky, pozn. překl.*), Blansko, Hradiště, Doběchov, Kvítky (*nyní Květoňov, pozn. překl.*), Hodonice, část Jaroměře (pravděpodobně ta na pravém břehu dnešního Kamenného potoka neboli Kamenice, *přítoku Malše; Zirnetschlag=Bělá, pozn. překl.*), Malonty, Velíška (*zaniklá obec, pozn. překl.*), Meziříčí a Desky*).

**) Ke jménům těch míst, u nichž sami pochybujeme, zda kdysi patřila k Pořešínu, jsme připojili otazník.*

Rozhodnutí, zda jsme při výše uvedeném výčtu obcí učinili příliš málo, nebo příliš mnoho, musíme přenechat někomu jinému, kdo snad chová právě tak velký zájem o toto téma jako my a kdo snad bude mít někdy k dispozici více pomůcek.

Kéž se někdo takový najde brzy, aby do této nikoli bezvýznamné části dějin naší drahé vlasti, krásných jižních Čech vnesl více světla!

Dospěli jsme na konec našeho výkladu a rádi bychom se s troskami bývalého rytířského hradu Pořešína rozloučili. I když jeho někdejší obyvatelé nebyli ani zdaleka tak mocní a vážení jako jejich sousedé Rožmberkové, i když nevládli, podobni králům, tak rozlehlým panstvím a nezanechali tak četné stopy své existence jako oni, přece byli natolik významní, aby byli vysvobozeni ze zapomenutí.

S lítostí se odvracíme od šedých, zvětralých hradeb, vstupujeme na sluncem prosvětlenou pláň podobnou stepi, cesta se stáčí kolem skalnatého pahorku, který jsme

Plandles, Třitesch, Rabus, der Osowskyhof mit den Reuthäuseln, Groß- und Klein-Kuchlitz (?), Hubene, Rosenau, Woluben, Laschkles (?), Miliken, Podolen, Groß- und Klein-Umlowitz, Winitz, Unterberg, Ermelei, Sommerhöfen (Jirschiken-, Guserl- und Witzkahof), Groß- und Klein-Strodau, Gurenitz, Stiegesdorf, Jeschkesdorf, Pflanzen, Radischen, Dobichau, Steinbach, Hodenitz, ein Teil von Jarmirn (wahrscheinlich der am rechten Ufer des Zirnetschläger Baches gelegen), Meinetschlag, Wölschko, Uretschlag und Brettern (Desky*).

**) Den Namen jener Orte, über deren einstige Zugehörigkeit zu Poreschin wir selbst zweifeln, haben wir ein Fragezeichen nachgesetzt.*

Ob wir bei obiger Aufzählung der Ortschaften zu wenig oder zu viel getan haben, müssen wir einem Anderen zu entscheiden überlassen, der vielleicht ein ebenso großes Interesse für den Gegenstand hegen dürfte wie wir, und dem größere Hilfsmittel einst zu Gebote stehen werden als uns. Möge sich ein solcher Mann bald finden, um in einen nicht geringen Teil der Geschichte unserer teuren Heimat, des schönen südlichen Böhmens, mehr Licht zu bringen!

Wir sind am Schlusse unserer Darstellung angelangt und wollen von den Trümmern der ehemaligen Ritterburg Abschied nehmen. Waren ihre einstigen Bewohner auch nicht im Entferntesten so mächtig und angesehen, wie die benachbarten Rosenberger, haben sie auch nicht über so ausgedehnte Besitzungen, Königen gleich, geherrscht und so zahlreiche Spuren ihres Daseins hinterlassen, wie diese, so waren sie doch bedeutend genug, um der Vergessenheit entrissen zu werden. Mit einem wehmütigen Gefühle kehren wir den grauen, verwitterten Mauern den Rücken, treten auf die im Sonnenlichte

zmínili na počátku – už jen několik kroků –
a našim zrakům se ztrácí svědek dávno
zaniklých rodů, zřícenina hradu
P o ř e š í n.

***Překlad: Eleonora Krásová (Strakonice),
spolupráce Bernhard Riepl (Kaplice),
Helga Grimmová (Třeboň) a Eliška
Boková (České Budějovice)***

schimmernde Haide hinaus, der Weg biegt
sich um den anfangs angedeuteten felsigen
Hügel – wenige Schritte nur noch – und
unseren Blicken entschwindet der Zeuge
längst versunkener Geschlechter, die Ruine
der Burg P o r e s c h i n.